

LANDELIJKE MONITOR STUDENTENHUISVESTING

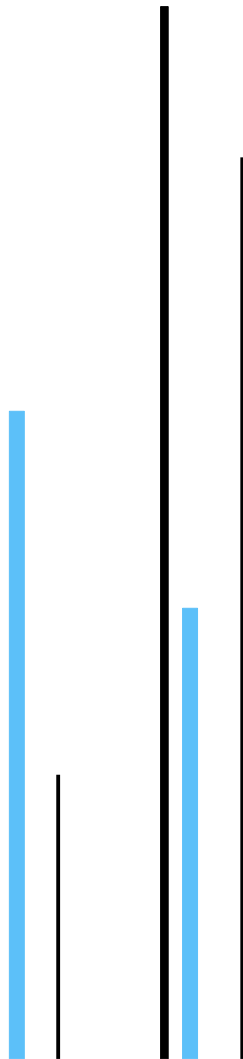
Nederland :: 2017



Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties



5 oktober 2017



Landelijke Monitor Studentenhuisvesting

Editie 2017

Uitgevoerd in opdracht van Kences en Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

In samenwerking met Kences-deelnemers, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Nuffic, LSVb, VSNU, Vereniging Hogescholen

Auteur: René van Hulle,

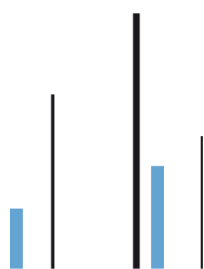
Co-auteurs: Lies Hooft, Bert Marchal, Jamie Zwaneveld en Maarten Vijncke

5 oktober 2017

ABF Research | Verwersdijk 8 | 2611 NH | Delft | 015 - 27 99 300

Copyright ABF Research 2017

De informatie in dit rapport is met de grootste zorg samengesteld. ABF Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten, onnauwkeurigheden of onvolledigheden. Het gebruik van (onderdelen van) dit rapport is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld.



Inhoudsopgave

Factsheet	2
Samenvatting	5
Summary	5
1 Inleiding	13
1.1 Historie	13
1.2 Bronnen.....	15
1.3 Leeswijzer	22
2 Huidige populatie en woonsituatie	25
2.1 Studentenpopulatie.....	25
2.2 Woonsituatie.....	30
3 Betaalbaarheid	41
3.1 Inkomsten en uitgaven	41
3.2 Woonlasten	45
3.3 Woonquote	49
4 Kwantitatieve prognose	51
4.1 Studentenpopulatie.....	51
4.2 Woonsituatie.....	53
5 Verhuigeneigdheid & woonwensen	57
5.1 Verhuigeneigdheid.....	57
5.2 Woonwensen.....	58
5.3 Woonsituatie versus woonwensen	63
5.4 Vraag & aanbod	65
6 Internationale studenten	67
6.1 Internationale context	67
6.2 Studentenpopulatie.....	69
6.3 Woonsituatie.....	73
6.4 Kwantitatieve prognose	75
6.5 Woonwensen.....	79
Bijlage A: Begrippenlijst	83
Bijlage B: Toelichting en terugblik op de cijfers door de jaren heen	85
Bijlage C: Aanvullende tabellen	95
Bijlage D: Uitkomsten per stad	97
Bijlage E: Vragenlijst reguliere enquête	APART DOCUMENT
Bijlage F: Vragenlijst betaalbaarheidsenquête	APART DOCUMENT



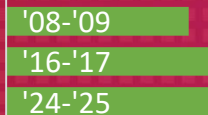
OMVANG EN ONTWIKKELING

AANTAL STUDENTEN



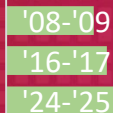
Aantal studenten dat in de stad studeert

PRIMAIRE DOELGROEP



Aantal uitwonende studenten dat in de stad studeert en woont

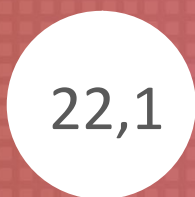
SECUNDAIRE DOELGROEP



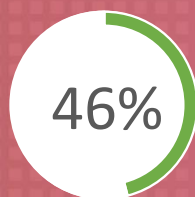
Aantal uitwonende studenten dat in de stad woont, maar elders studeert

0 200.000 400.000 600.000 800.000

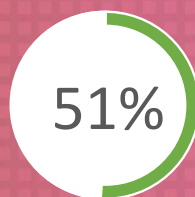
SAMENSTELLING



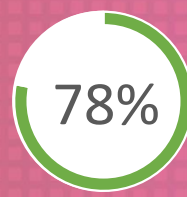
Gemiddelde leeftijd



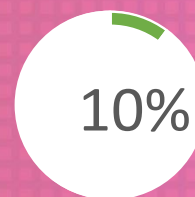
Aandeel thuiswonend



Aandeel vrouwen



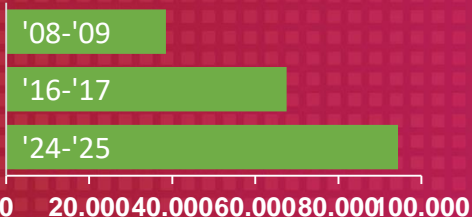
Aandeel autochtoon



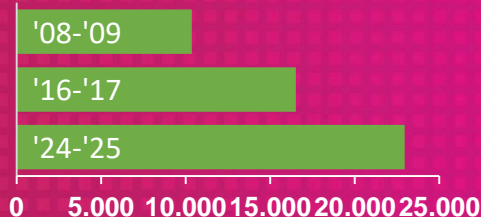
Aandeel internationaal

INTERNATIONAAL

INTERNATIONALE DIPLOMASTUDENT



STUDIEPUNTMOBIELE STUDENT



0 20.000 40.000 60.000 80.000 100.000

0 5.000 10.000 15.000 20.000 25.000



**KAMERS MET
GEDEELDE
VOORZIENINGEN**

**EENKAMER
WONING**

**ZELFSTANDIGE
WOONRUIMTE**



Aandeel in de
voorraad

53%

19%

28%



Aandeel verhuur
door corporaties

36%

58%

34%



Oppervlakte

18 m²

25 m²

69 m²

SAMENSTELLING



Woonlasten
na aftrek van huurtoeslag

€ 370

€ 480

€ 560



Inkomen

€ 850

€ 840

€ 1.020



Woonquote

43%

57%

55%



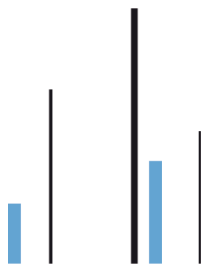
Woonlasten
per m²

€ 24

€ 22

€ 10

BETAALBAARHEID



Samenvatting

Het rapport 'Landelijke Monitor Studentenhuisvesting' gaat over studenten en hun huisvesting. Er wordt een beeld geschetst van de omvang, samenstelling en verwachte ontwikkelingen voor de komende acht jaar van de studentenpopulatie en de studentenhuisvesting. Daarnaast is er aandacht voor betaalbaarheid, woonwensen en internationale studenten.

De Landelijke Monitor Studentenhuisvesting 2017 is het zesde rapport in een reeks die sinds 2012 jaarlijks verschijnt. Eind 2010 zijn op initiatief van Kences de eerste stappen gezet om te komen tot een Landelijke Monitor Studentenhuisvesting. Sindsdien wordt jaarlijks gewerkt aan doorontwikkeling, kwaliteitsverbetering en aansluiting bij de actualiteit. De Landelijke Monitor Studentenhuisvesting is inmiddels uitgegroeid tot de nationale standaard voor cijfers over studentenhuisvesting.

Samenstelling en ontwikkeling *'Tot collegejaar `24-`25 daling bij hogescholen, terwijl universiteiten groeien'*

Op 31 december 2016 waren er 662.000 voltijdstudenten binnen het hoger onderwijs (exclusief studiepuntmobiele studenten), waarvan 61 procent studeert aan een hogeschool. 10 procent van de studenten heeft een vooropleiding in het buitenland gevolgd en heeft een buitenlandse nationaliteit: dit maakt hen internationale diplomastudenten. Van 78 procent van de Nederlandse studenten zijn beide ouders geboren in Nederland. De vrouwen vormen met 50,8 procent een kleine meerderheid. De gemiddelde leeftijd van studenten is 22 jaar en 2 maanden.

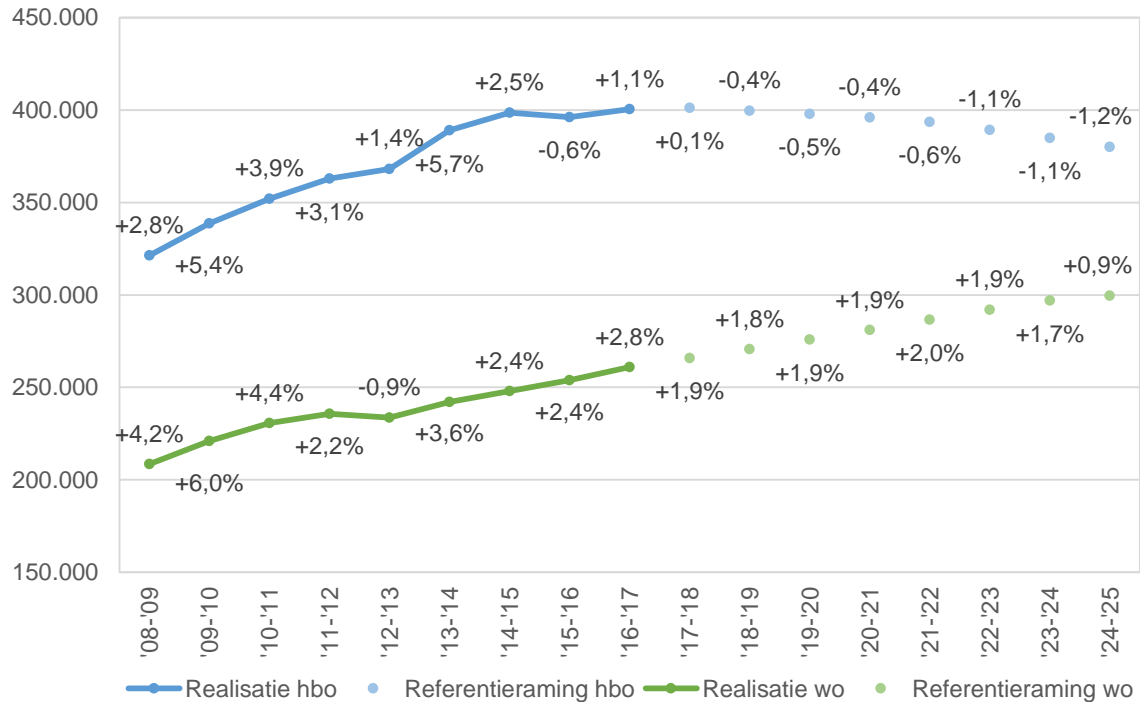
Tabel S.1: Kengetallen studentenpopulatie, collegejaar `16-`17

	Hbo	Wo	Totaal
# studenten	401.000	261.000	662.000
% internationaal	6%	16%	10%
% autochtoon	77%	79%	78%
% mannen	49%	49%	49%
\bar{x} leeftijd	21j 10m	22j 7m	22j 2m

De afgelopen acht jaar is het aantal studenten met 25 procent toegenomen. Naar verwachting neemt deze groei af en stijgt het aantal studenten de komende acht jaar met ongeveer 17.300 studenten (+3 procent). Het aantal hbo-studenten gaat dalen (-20.500 studenten, -5 procent). De groei wordt dan ook volledig veroorzaakt door een toenemend aantal universitaire studenten (+37.700 studenten, +14 procent).

De nationale groei van het aantal universitaire studenten in de komende acht jaar is, met uitzondering van Tilburg, in alle steden met een universiteit terug te zien. Wageningen (32 procent) en Delft (18 procent) zijn de steden met de grootste groei. Van de steden met alleen een hbo-instelling wordt bij 18 van de 20 steden krimp verwacht.

Figuur S.1: Ontwikkeling van het aantal voltijdstudenten naar type onderwijs, collegejaren '08-'09 tot en met '24-'25



Huidige woonsituatie: 'Mannen blijven vaker thuis wonen'

54 procent van de studenten heeft het ouderlijk huis verlaten. Onder hbo- en universitaire studenten is dit 43 respectievelijk 71 procent. Vrouwen gaan met 57 procent eerder op zichzelf wonen dan mannen (51 procent). Studenten zoeken naarmate ze ouder worden meer zelfstandigheid. Van de studenten van 19 jaar of jonger woont driekwart nog thuis en van de studenten van 24 jaar of ouder is dit minder dan een kwart. Van de studenten waarvan één of beide ouders zijn geboren in Turkije, Marokko of Suriname gaat circa 35 procent op zichzelf wonen. De overige studenten met een andere achtergrond laten een vergelijkbaar beeld zien met de studenten waarvan beide ouders in Nederland zijn geboren.

Ongeveer twee derde van de uitwonende studenten woont ook in de stad waar ze studeren. Deze 241.000 studenten vormen de primaire doelgroep. Corporaties en particuliere verhuur zijn beide goed voor een marktaandeel van ieder ongeveer 42 procent binnen de gehele studentenhuisvesting. Met 53 procent woont de meerderheid in een kamer met gedeelde voorzieningen. Deze kamers zijn gemiddeld 18 vierkante meter. Eénkamerwoningen hebben een marktaandeel van 19 procent en zijn gemiddeld 25 vierkante meter. Tot slot vertegenwoordigen de zelfstandige woonruimten 28 procent van de markt, deze woonruimten hebben gemiddeld een omvang van 69 vierkante meter.

Tabel S.2: Kengetallen studentenhuisvesting, collegejaar '16-'17

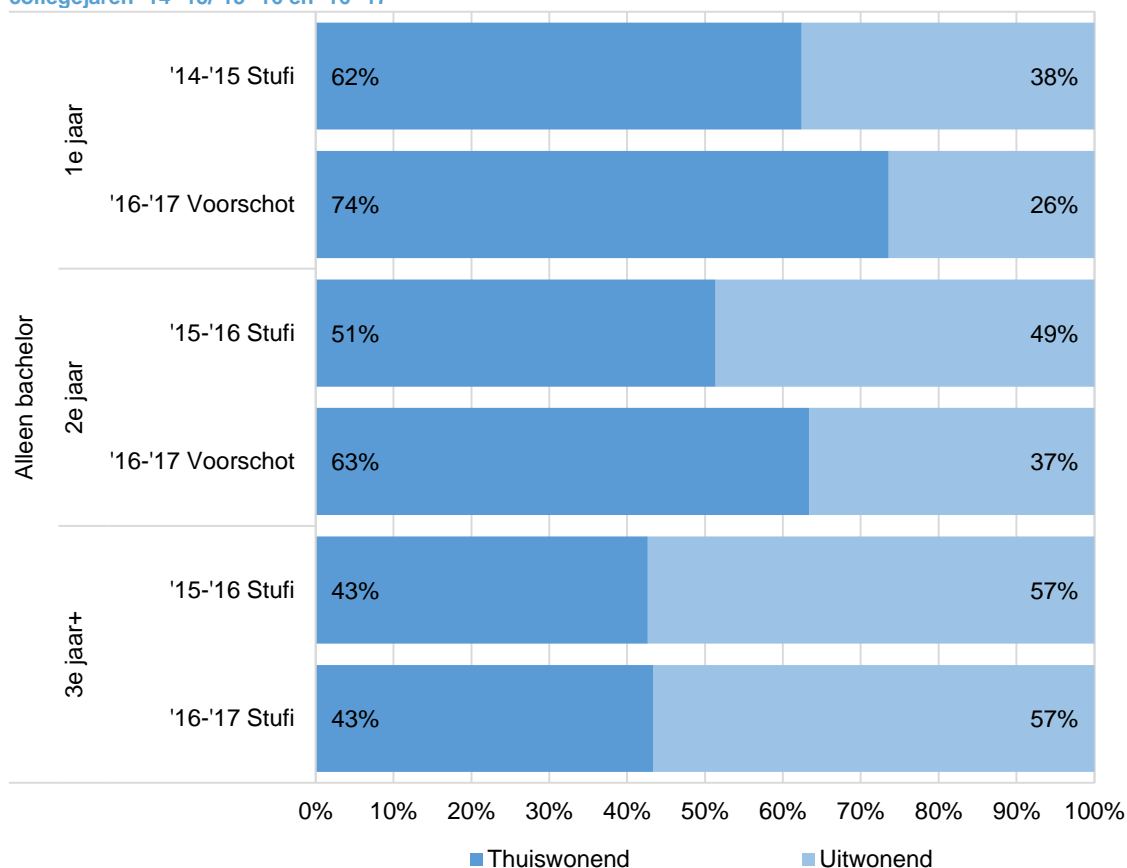
	Thuiswonend	Uitwonend	Kamers gedeelde voorzieningen	Eénkamerwoningen	Zelfstandige woonruimte
# Studenten	304.000	357.000	190.000	69.000	99.000
# Hbo	229.000	172.000	80.000	34.000	58.000
# Universiteit	76.000	185.000	110.000	35.000	41.000
̄ leeftijd	20j 10m	23j 3m	22j 6m	23j 7m	24j 7m
% Binnen de studiestad	14%	67%	80%	71%	41%
% Corporaties	-	40%	36%	58%	34%
̄ Kameroppervlakte	-	-	18m ²	25m ²	69m ²

Invoering

studievoorschot: *'Eerste- en tweedejaarsstudenten blijven thuis wonen'*

Het studievoorschot is in collegejaar '15-'16 ingevoerd. Voor de Nederlandse eerste- en tweedejaarsstudenten is een vergelijking gemaakt voor de verdeling thuis- en uitwonend tussen collegejaren '13-'14 tot en met '16-'17. Een negatief effect van het studievoorschot op de studentenaantallen is niet direct waarneembaar, gezien de stijging van het aantal Nederlandse studenten. Ook de studiekeuze lijkt niet of nauwelijks beïnvloed te zijn door de invoering van het studievoorschot. Eerstejaarsstudenten hebben gemiddeld genomen gekozen voor een studie aan een onderwijsinstelling op een gelijke hemelsbrede afstand van het ouderlijk huis als voorheen. Tussen '06-'07 en '14-'15 waren de verschuivingen zeer beperkt. Het aandeel uitwonenden is de afgelopen twee jaar echter gedaald van 53 naar 49 procent. Deze daling is al aanzienlijk, terwijl nog ongeveer de helft van de studenten onder het oude studiefinancieringsstelsel valt. Bij de eerstejaars bachelorstudenten is het aandeel uitwonenden tussen de collegejaren '14-'15 en '16-'17 gedaald met 30 procent (11 procentpunt). Voor de tweedejaarsstudenten is tussen de collegejaren '15-'16 en '16-'17 het aandeel uitwonenden gedaald met 25 procent (12 procentpunt). Het effect is voor hbo- en universitaire studenten vergelijkbaar. Bij de masterstudenten lijkt de invoering van het studievoorschot nauwelijks van invloed op het huisvestingsgedrag. De conclusie is daarom dat de invoering van het studievoorschot van grote invloed is op het huisvestingsgedrag van eerste- en tweedejaarsstudenten. Het effect zal de komende jaren naar verwachting doorwerken bij de ouderejaarsstudenten.

Figuur S.2: Aandeel Nederlandse eerste- en tweedejaars voltijd bachelorstudenten naar woonsituatie, collegejaren '14-'15/'15-'16 en '16-'17



**Betaalbaarheid
studentenhuysvesting:**

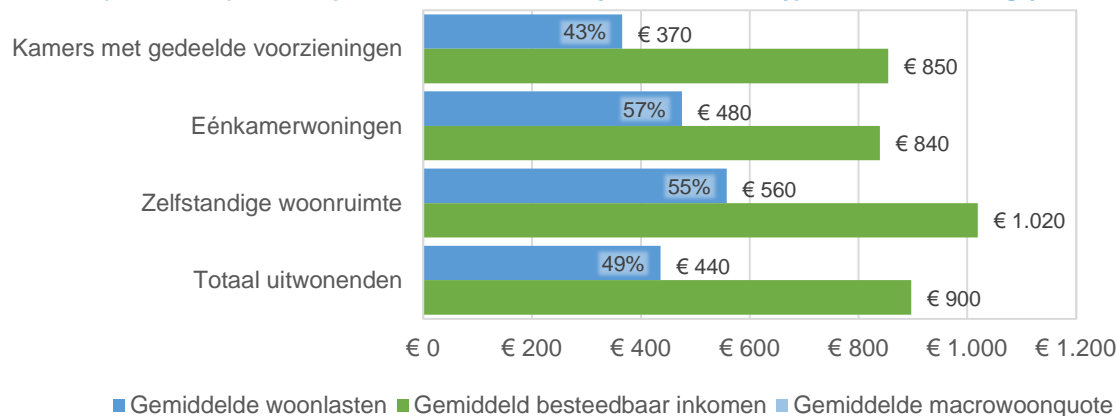
*‘Studieschuld bij uitwonende studenten die onder het
studiefinancieringsstelsel vallen valt veel hoger uit dan onder
het oude stelsel’*

Het besteedbaar inkomen (definitie MS¹) in collegejaar `16-`17 van thuiswonende studenten is 530 euro per maand en van uitwonende studenten 900 euro. Leeftijd en inkomen hangen sterk met elkaar samen. Het inkomen neemt structureel toe naarmate men ouder wordt. Logisch gevolg is dan ook dat master- en hogerejaarsstudenten een hoger besteedbaar inkomen hebben dan respectievelijk bachelor- en eerstejaarsstudenten. Het gemiddeld besteedbaar inkomen is, gecorrigeerd voor inflatie, gedurende de laatste drie jaar bij thuiswonende en uitwonende studenten gestegen met respectievelijk 12 en 11 procent.

Gemiddeld betalen uitwonende studenten in collegejaar `16-`17 440 euro aan woonlasten per maand (inclusief de bijkomende lasten en na aftrek van de huurtoeslag). De woonlasten per vierkante meter zijn 24 euro. De woonlasten per vierkante meter voor woonruimten van maximaal 35 vierkante meter en gelegen op een A-locatie binnen de stad zijn bij corporaties en met name bij Kences-huisvesters het laagst. Particuliere en informele verhuur hebben bovengemiddelde woonlasten. Gecorrigeerd voor inflatie zijn de woonlasten per woonruimte sinds het collegejaar `12-`13 gemiddeld met 2,8 procent per jaar gestegen.

Wanneer de totale woonuitgaven (440 euro) gerelateerd worden aan het gemiddelde inkomen per maand (900 euro) blijkt 49 procent van het inkomen aan wonen te worden uitgegeven. Het afgelopen jaar is de woonquote ongeveer gelijk gebleven.

Figuur S.3: Gemiddelde huurprijs (inclusief bijkomende woonlasten en na aftrek van huurtoeslag), besteedbaar inkomen (definitie MS) en woonquote van uitwonende voltijdstudenten naar type woonruimte, collegejaar `16-`17



Bij 79 procent van de studenten zijn de inkomsten en uitgaven in evenwicht of is er geld over. Desondanks heeft een groot deel van de studenten een studieschuld opgebouwd. Dit komt doordat de leningen als onderdeel van de inkomsten worden meegenomen. 50 procent van de thuiswonende en 75 procent van de uitwonende studenten hebben een studieschuld opgebouwd van gemiddeld respectievelijk 8.600 en 16.000 euro. Van de studenten die in de laatste twee jaar gestart zijn met studeren en binnen het nieuwe studiefinancieringsstelsel vallen, is de studieschuld relatief hoger dan bij de studenten uit het oude stelsel.

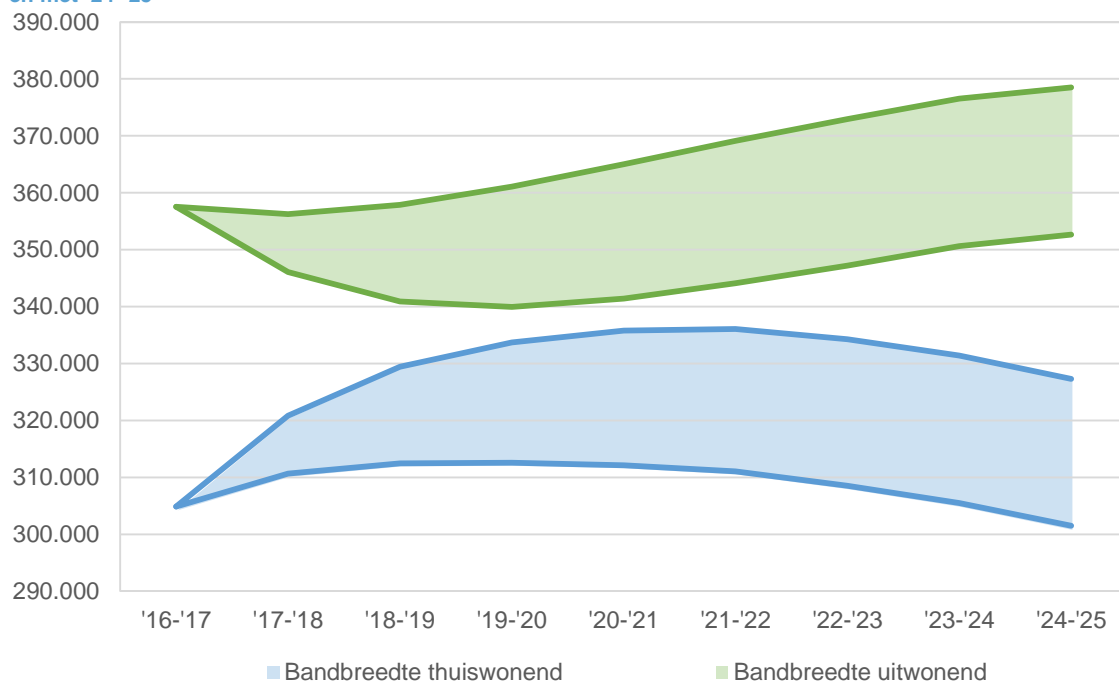
¹ Het besteedbaar inkomen volgens de definitie CBS bestaat uit inkomsten uit arbeid, belastingen (-), studiebeurs, huurtoeslag, zorgtoeslag en zorgverzekeringspremie (-). Bij de definitie MS van besteedbaar inkomen komen hier nog studiekosten (-), ouderlijke bijdrage en leningen bij en gaat huurtoeslag ervan af.

Ontwikkeling woonsituatie: *‘Ondanks de invoering van het studievoorschot blijft het aantal uitwonenden op peil door een groei van het aantal internationale studenten’*

Bij prognoses is er altijd sprake van onzekerheden. De invoering van het studievoorschot in collegejaar '15-'16 heeft bijvoorbeeld onzekerheden voor de prognoses van het aantal thuis- en uitwonende studenten met zich meegebracht, omdat deze situatie zich nog niet eerder had voorgedaan. Daarom wordt in dit rapport een bandbreedte als prognose gepresenteerd. Daarnaast zijn de prognoses gebaseerd op trends en worden er geen scenario's met trendbreuken, bijvoorbeeld als gevolg van een nog niet aangekondigde nieuwe beleidsmaatregel, doorgerekend.

In het collegejaar '16-'17 zijn 357.000 studenten uitwonend. Dit aantal zal op basis van het gemiddelde van de bandbreedte de komende acht jaar toenemen tot 366.000 uitwonende studenten. Dit komt neer op een groei van 8.000 studenten (+2 procent). De primaire doelgroep zal in de meeste steden in de komende acht jaar afnemen. Bij de secundaire doelgroep is de invloed van de invoering van het studievoorschot beperkt.

Figuur S.4: Bandbreedte ontwikkeling van het aantal voltijdstudenten naar woonsituatie, collegejaren '16-'17 tot en met '24-'25



Verhuiscapaciteit en woonwensen: *‘Ruime kamers met gedeelde voorzieningen op een A-locatie hebben in de huidige markt een uitstekende prijs-kwaliteitsverhouding’*

Van alle studenten heeft 64 procent verhuisplannen en 39 procent heeft verhuisplannen voor het komende jaar. Deze laatste groep, ook wel de verhuiscapaciteit genoemd, bestaat uit 119.000 starters (verlaten het ouderlijk huis), 62.000 vestigers (verhuizen tussen steden) en 74.000 doorstromers (verhuizen binnen de stad). Daarnaast zijn er 65.000 verlaters (vertrekken uit een stad).

Als een student wordt gevraagd naar zijn gewenste type woonruimte, locatie en woonoppervlakte zonder dat hierbij rekening gehouden moet worden met de hoogte van de gewenste woonlasten, dan willen studenten een zelfstandige woonruimte met een grote woonoppervlakte op een A-locatie met lage woonlasten. Als studenten een afweging moeten maken dan blijkt dat woonlasten de grootste invloed hebben op de uiteindelijke keuze. Naarmate de oppervlakte van een woonruimte groter wordt hebben studenten minder geld over voor nog een extra vierkante meter. Studenten hebben er 130 tot 165 euro extra voor over om niet aan de rand van de stad maar in (rand van) het centrum of op de campus te wonen. Voor een éénkamerwoning zijn studenten gemiddeld bereid 120 euro meer aan woonlasten te betalen dan voor een kamer met gedeelde voorzieningen. Een zelfstandige woonruimte in plaats van een éénkamerwoning is voor studenten 235 euro extra waard. Als wordt gekeken naar wat studenten over hebben voor bepaalde woonruimten (o.b.v. type woonruimte, woonoppervlak en locatie) en wat deze woonruimten nu in de markt kosten, dan blijkt dat kamers met gedeelde voorzieningen in (de rand van) het centrum of op de campus met een oppervlakte van minstens 20 vierkante meter door de gunstige prijs-kwaliteitsverhouding populair zijn. Voor kleine kamers met gedeelde voorzieningen en kleine éénkamerwoningen aan de rand van de stad is de prijs-kwaliteitsverhouding juist ongunstig.

Internationale studenten: *'Aantal internationale studenten is hard gegroeid en de verwachting is dat deze groei blijft doorzetten'*

Naast internationale studenten die in Nederland een volledige opleiding volgen (diplomastudenten) zijn er ook veel studenten die hier een kort programma doen. Dit zijn de zogeheten studiepuntmobiele studenten. Deze studiepuntmobiele studenten zijn in het voorgaande deel van de samenvatting niet meegenomen.

Het aantal studenten dat in het buitenland studeert is sinds 2000 structureel toegenomen. China, India, Duitsland, Zuid-Korea en Frankrijk tellen de meeste uitgaande studenten. De Engelstalige landen Verenigde Staten, Verenigd Koninkrijk en Australië ontvangen de meeste buitenlandse studenten. Nederland scoort qua uitgaande diplomastudenten op basis van aandeel van het totale aantal studenten ondergemiddeld, maar bij het aandeel inkomende buitenlandse studenten juist ruim bovengemiddeld. Als wordt gekeken naar studenten met een buitenlandervaring, dan doet Nederland het beter dan gemiddeld, gezien het feit dat een kwart van de afgestudeerdenpopulatie een studie gerelateerde buitenlandervaring heeft.

In totaal zijn er in collegejaar '16-'17 circa 16.500 studiepuntmobiele studenten en 67.500 internationale diplomastudenten. Hiermee vormen deze groepen studenten respectievelijk 1,4 en 10,1 procent van de gehele studentenpopulatie. De aantallen studiepuntmobiele en internationale diplomastudenten zijn jaarlijks gemiddeld met 7 en 9 procent gegroeid tegenover een jaarlijkse groei van 3 procent bij de Nederlandse studenten. De groei van de internationale diplomastudenten is vooral te zien bij de universiteiten. In de komende acht jaar wordt een groei van 39 procent studiepuntmobiele studenten en 40 procent internationale diplomastudenten verwacht. Ook deze voorspelde groei ligt beduidend hoger dan bij de Nederlandse studenten.

Het grote verschil met reguliere studentenhuysvesting is dat de studentenkamer voor een internationale student beschikbaar moet zijn op de dag van aankomst in Nederland. Meestal zijn de kamers voor

internationale studenten dan ook gestoffeerd of zelfs volledig ingericht. Zoals te verwachten is nagenoeg iedere internationale student uitwonend. Corporaties huisvesten in samenwerking met universiteiten en hogescholen respectievelijk 72 en 42 procent van de studiepuntmobiele studenten en internationale diplomastudenten. Dit is een aanzienlijk groter deel dan bij de Nederlandse studenten. 89 procent van de studiepuntmobiele studenten woont binnen de eigen studiestad. Dit is een duidelijk groter aandeel dan bij de uitwonende internationale en Nederlandse diplomastudenten (respectievelijk 63 en 61 procent). Met 10 procent zijn studiepuntmobiele studenten zelden gehuisvest in een zelfstandige woonruimte. Bij internationale diplomastudenten ligt dit aandeel met 22 procent dichterbij de Nederlandse diplomastudent (29 procent).

Bij internationale studenten is het belang van de woonlasten en de locatie bij de woonwensen groter dan bij de Nederlandse studenten. Internationale studenten kiezen vanwege de gunstige prijs-kwaliteitsverhouding eerder kamers met gedeelde voorzieningen in (de rand van) het centrum of op de campus dan de Nederlandse student.



Summary

Translated by Han Bakker (Balance)

The report entitled 'National Student Housing Monitor' (*Landelijke Monitor Studentenhuisvesting*) is about students and student housing. It outlines the scope, composition and expected developments in the student population and student housing for the coming 8 years. It also addresses affordability, housing preferences and international students.

The 2017 National Student Housing Monitor is the sixth report in a series that has been published annually since 2012. In late 2010, at Kences' initiative, the first attempts were made to develop a National Student Housing Monitor. Since then, the Monitor has each year been further developed, improved in terms of quality and updated to reflect the current situation. The National Student Housing Monitor has become the national standard for figures about student housing.

Composition and development of the student population: *'Until academic year `24-`25: drop in the number of students at universities of applied sciences (HBO), but growth at universities'*

On 31 December 2016, there were 662.000 students in higher education (not including credit-mobile students) of which 61% studied at universities of applied sciences (HBO). Of those students, 10% had followed previous education abroad and had a nationality other than the Dutch nationality, making them international diploma students. As for Dutch students: in 78%

of the cases both parents were born in the Netherlands. Representing 50,8%, women form a small majority. The average age of students is 22 years and 2 months.

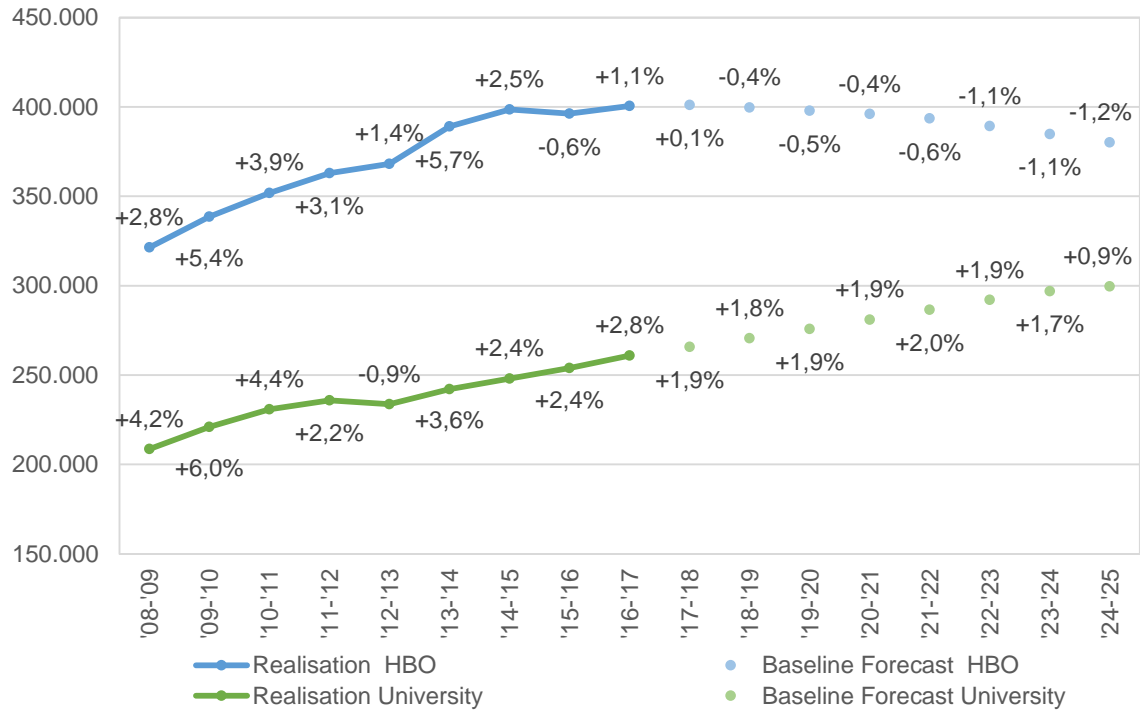
Table S.1: Key indicators student population, academic year `16-`17

	HBO	University	Total
# students	401.000	261.000	662.000
% international	6%	16%	10%
% local	77%	79%	78%
% men	49%	49%	49%
\bar{x} age	21j 10m	22j 7m	22j 2m

Over the past 8 years, the number of students has increased by 25%. This growth is expected to drop and the number of students is expected to increase by approximately 17.300 students (+3%) in the coming 8 years. The number of HBO students will drop (-20.500 students, -5%), which means that the growth will be caused entirely by a growing number of university students (+37.700 students, +14%).

With the exception of Tilburg, the national increase in the number of university students in the coming 8 years is visible in all university cities. Wageningen (32%) and Delft (18%) are the university cities that will see the greatest growth. Of the cities that have only HBO institutions, 18 of the 20 cities are expected to show signs of decline.

Figure S.1: Development of the number of fulltime students broken down per type of education, academic years '08-'09 to '24-'25



Current living situation: 'Males are more likely to live at home'

Of the total number of students, 54% have left their parental homes. Under HBO and university students this is 43% and 71%, respectively. Representing 57%, women are more likely to live away from home than men (51%). Students seek more independence as they get older. Of students who are 19 years of age or younger, 75% still live at home, while this percentage is less than 25% under students aged 24 years or older. Roughly 35% of students whose parents (either one or both parents) were born in Turkey, Morocco or Surinam live away from home. The figures for the remaining students with different backgrounds are similar to those for students whose parents were both born in the Netherlands.

Approximately two-thirds of students living away from home also live in the city in which they study. These 241.000 students form the primary target group. Housing associations and private landlords are both good for a market share of 42% each of all student housing. Representing 53%, the majority of students live in a room with shared facilities. These rooms average 18 square metres in size. Bedsits have a market share of 19% and average 25 square metres in size. Lastly, self-contained accommodations represent 28% of the market and these accommodations average 69 square metres in size.

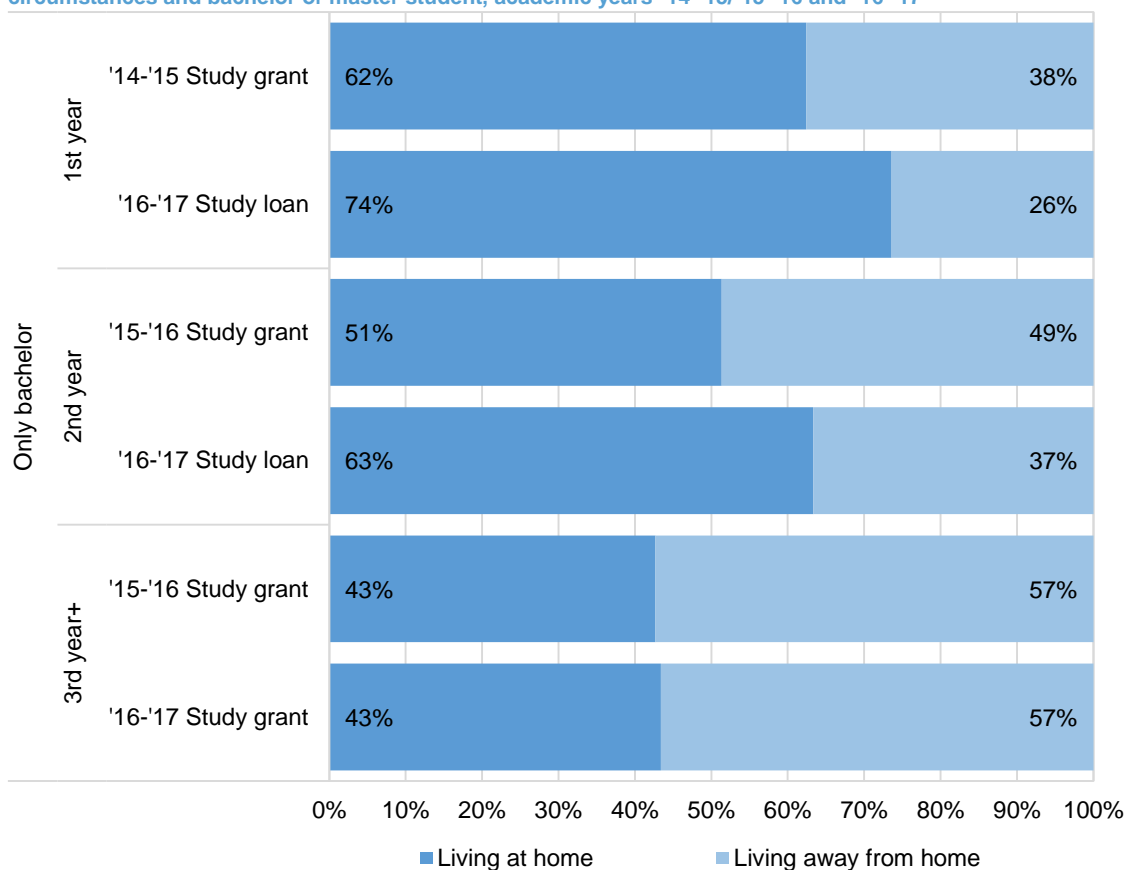
Table S.2: Key indicators student housing, academic year '16-'17

	Living at home	Living away from home	Rooms with shared facilities	Bedsits	Self-contained accommodation
# Students	304.000	357.000	190.000	69.000	99.000
# HBO	229.000	172.000	80.000	34.000	58.000
# University	76.000	185.000	110.000	35.000	41.000
̄ age	20j 10m	23j 3m	22j 6m	23j 7m	24j 7m
% In the city of study	14%	67%	80%	71%	41%
% Housing associations	-	40%	36%	58%	34%
̄ Room size	-	-	18m ²	25m ²	69m ²

Introduction of the new student loan system: *'First-year and second-year students stay at home'*

The new student loan system was introduced in the '15-'16 academic year. For Dutch first-year and second-year students a comparison was made for the division between students living at and away from home between academic years '13-'14 and '16-'17. The new system has had no immediately visible negative impact on the number of students, given the increase in the number of Dutch students. Similarly, the introduction of the loan system seems to have had little or no impact on the choice of study. On average, first-year students seem to have chosen a study at an educational institution that lies at the same distance from their parental home as was the case before the introduction of the loan system. The shifts were very limited between '06-'07 and '14-'15. However, the percentage of students living away from home has dropped over the past two years from 53% to 49%. This is a significant drop, especially considering that almost half of the students fall under the old student finance system. Of the first-year bachelor students, the percentage of students living away from home dropped by 30% (11 percentage points) between academic years '14-'15 and '16-'17. Of the second-year students, the percentage of students living away from home dropped by 25% (12 percentage points) between academic years '15-'16 and '16-'17. The effect is similar for HBO and university students. The introduction of the new student loan system seems to have hardly any effect on the housing situation of master students. The conclusion is that the introduction of the new loan system has had a great impact on the housing situation of first-year and second-year students. This effect is expected to carry over to advanced students in the coming years.

Figure S.2: Percentage of Dutch first-year and second-year fulltime students broken down by living circumstances and bachelor or master student, academic years '14-'15/ '15-'16 and '16-'17



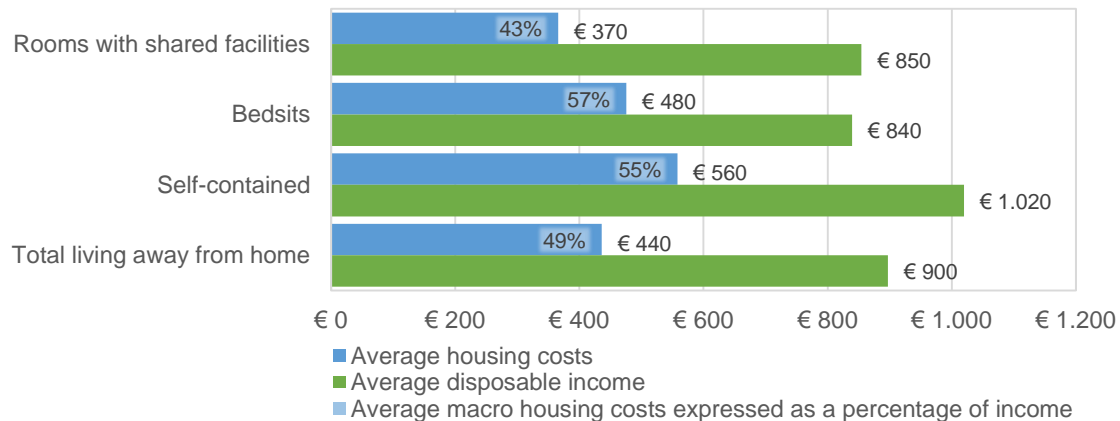
Affordability of 'The study debts of students living away from home who fall under the student housing new student loan system are far higher than under the old system'

In the '16-'17 academic year the disposable income (definition MS¹) of students who lived at home was 530 euros per month and 900 euros for students living away from home. A strong link exists between age and income: income increases structurally as students grow older. A logical consequence is that Master and more advanced students have a higher disposable income than Bachelor and first-year students. The average disposable income, adjusted for inflation, during the last three years for students living at and away from home has increased by 12% and 11%, respectively.

In the '16-'17 academic year, students living away from home paid an average of 440 euros per month in housing costs (including additional costs and net of housing benefit (where applicable)). The housing costs per square metre were 24 euros. Housing associations, and Kences accommodators in particular, have the lowest housing costs per square metre for accommodations up to a maximum of 35 square metres that are situated at an A location in the city. Private and informal letting have above-average housing costs. Adjusted for inflation, the housing costs per accommodation have increased by an average of 2,8% per year since the '12-'13 academic year.

If the total housing costs (440 euros) are examined in relation to the average income per month (900 euros), it becomes evident that 49% of students' income is spent on housing. The housing costs expressed as a percentage of income has remained more or less the same this past year.

Figure S.3: Average rent (including additional housing costs and net of housing benefit (where applicable)), disposable income (definition MS) and housing costs expressed as a percentage of income of fulltime students living away from home, broken down per type of accommodation, '16-'17 academic year



In 79% of the cases, students' income and expenses are balanced or their income exceeds their expenses. Nevertheless, many students have a study debt. This is because the loans are considered part of their income. Of students living at home, 50% have an average study debt of 8.600 euros. Of students living away from home, 75% have a study debt of 16.000 euros. The study debts of students who started studying in the last two years and fall under the new system are relatively higher than the debts of students who fall under the old system.

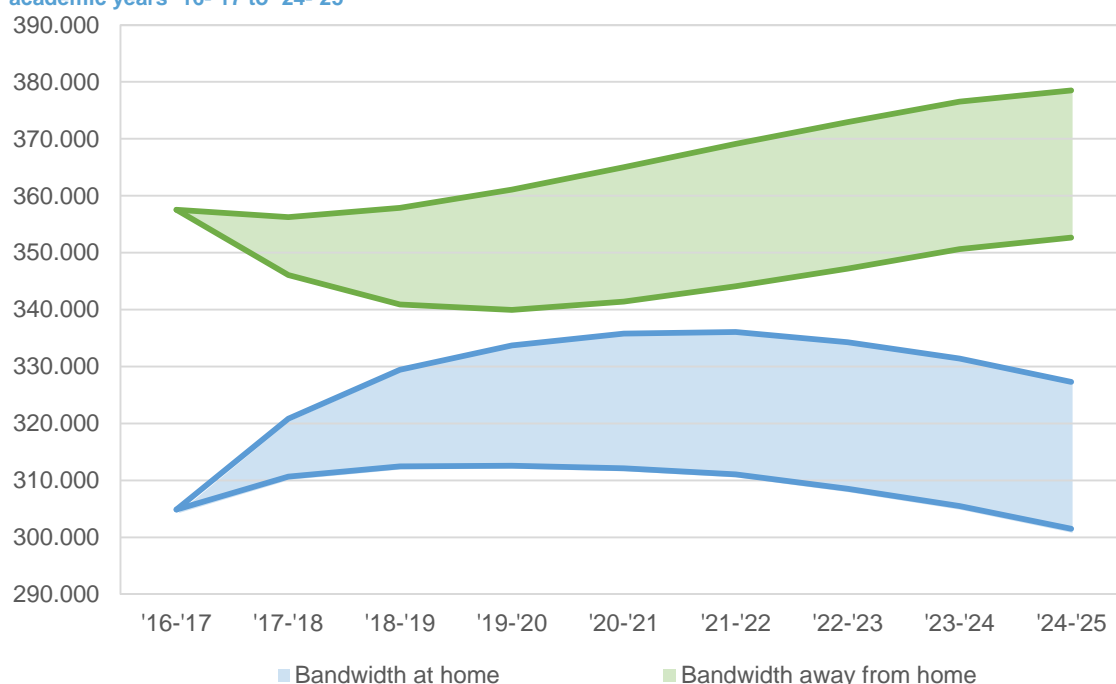
¹ According to Statistics Netherlands (CBS), disposable income consists of income from work, taxes (-), student grants, housing benefit, healthcare benefit and health insurance contributions (-). MS's definition of disposable income furthermore includes study costs (-), parental contributions and loans and excludes housing benefit.

Development of the housing situation: *‘Despite the introduction of the new student loan system, the number of students living away from home remains stable due to the increase of the number of international students’*

Projections always involve uncertainties. Among other things, the introduction of the loan system in the '15-'16 academic year brought uncertainties for projections regarding the number of students living at and away from home because that situation had not occurred before. For that reason, this report presents a bandwidth as a projection. In addition, the projections are based on trends. Scenarios that break with trends, for example as a consequence of a new policy rule that has not yet been announced, are not given.

In the '16-'17 academic year, 357.000 students lived away from home. Based on the average of the bandwidth, this number will increase to 366.000 students living away from home in the coming 8 years. This comes down to an increase of 8.000 students (+2%). The primary target group will drop in most cities in the coming 8 years. The introduction of the new loan system has had a limited impact on the secondary target group.

Figure S.4: Bandwidth development of the number of fulltime students broken down per living situation, academic years '16-'17 to '24-'25



Inclination to move and housing preferences: *‘In the current market, spacious rooms with shared facilities at A locations have an excellent price/quality ratio’*

Of all students, 64% have plans to move and 39% plan to move in the coming year. The latter group, also referred to as 'moving-inclined students', consists of 119.000 first-timers (leaving their parental homes), 62.000 relocators (moving from city to city) and 74.000 students moving to better accommodations (moving within a city). There are also 65.000 leavers (leaving a city).

In response to the question of what type of accommodation, location and floor area they would prefer, disregarding the amount they are prepared to pay in housing costs, students stated that they want a self-contained accommodation with a large floor area at an A location with low housing costs. If students have to weigh the options, housing costs have the largest effect on their eventual choice. As the floor area increases, the amount students are willing to pay for additional square metres decreases. Students are prepared to pay 130 to 165 euros extra not to have to live on the outskirts of the city but in or near the centre or on campus. On average, students are prepared to pay 120 euros more in housing costs for a bedsit than for a room with shared facilities. To students, self-contained accommodation is worth 235 euros more than a bedsit. An examination of what students are prepared to pay for the various types of accommodations (based on type of accommodation, floor area and location) and what these accommodations cost in the market shows that rooms with shared facilities in or near the centre or on campus with a floor area of at least 20 square metres are popular because of their favourable price/quality ratio. Conversely, the price/quality ratio for small rooms with shared facilities and small bedsits on the outskirts of the city is poor.

International students: *‘The number of students has surged and this growth is expected to continue’*

Aside from international students who follow complete study programmes in the Netherlands (diploma students) there are also many students who follow a short programme here. These are ‘credit-mobile’ students. These credit-mobile students were disregarded in the previous part of this summary.

The number of students studying abroad has grown structurally since 2000. China, India, Germany, South Korea and France have the most students studying abroad. English-speaking countries (the United States, the United Kingdom and Australia) have the most incoming international students. Although the Netherlands scores below average in terms of its share in the number of outgoing diploma students, it scores well above average when it comes to its share in the number of incoming international students. An examination of the number of students who have experience abroad shows that the Netherlands scores above average, given the fact that 25% of the population of graduates has study-related experience abroad.

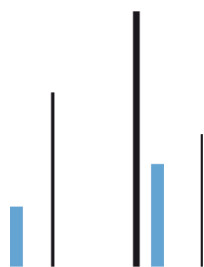
In the ‘16-’17 academic year, there were a total of roughly 16.500 credit-mobile students and 67.500 international diploma students. These groups represent 1,4% and 10,1%, respectively, of the entire student population. The number of credit-mobile students and international diploma students has increased by an average of 7% and 9% per year, respectively, compared with an annual growth of 3% for Dutch students. The increase in the number of international diploma students is most visible at universities. The number of credit-mobile students and international diploma students is expected to increase by 39% and 40%, respectively, in the coming 8 years. This projected growth is also significantly higher than the projection for Dutch students.

The big difference compared with regular student housing is that student rooms for international students must be available on the day they arrive in the Netherlands. As such, rooms for international students are usually provided with carpeting and curtains or even fully furnished. As is to be expected, virtually every international student lives away from home. In partnership with universities and HBOs, housing associations accommodate 72% of credit-mobile students and 42% of international diploma students. These percentages

are significantly higher than the percentage of Dutch students. Of the credit-mobile students, 89% live in the city in which they study. This percentage is clearly higher than the percentages of international and Dutch students living away from home (63% and 61%, respectively). With just 10%, credit-mobile students seldom live in self-contained accommodations. Of international diploma students, 22% live in self-contained accommodations, which is closer to the percentage of Dutch diploma students (29%).

In terms of housing preferences, international students attach greater value to housing costs and location than Dutch students. Given the good price/quality ratio, international students are more likely to choose rooms with shared facilities in or near the centre or on campus, compared with Dutch students.

1



Inleiding

Hoe groot is de vraag naar studentenhuysvesting in Nederland? Gaat deze vraag in de komende acht jaar toenemen of afnemen? Sluit het aanbod van woonruimten aan bij de woonwensen van studenten? Dit zijn drie voorbeelden van vragen die in de Landelijke Monitor Studentenhuisvesting worden beantwoord.

In deze terugkerende monitor wordt marktinformatie uit erkende bronnen zoals CBS, DUO en OCW op een heldere manier uiteengezet. De informatie uit deze bronnen wordt verrijkt met kennis uit een enquête onder 45.000 studenten en met prognoses per studiestad. De monitor kan op deze manier rijksoverheid, gemeenten, onderwijsinstellingen, studentenhuysvesters en marktpartijen helpen de gewenste studentenhuysvesting op de juiste plaatsen te ontwikkelen. Dit moet ervoor zorgen dat studenten prettig, betaalbaar en veilig kunnen wonen.

De Landelijke Monitor Studentenhuisvesting is een initiatief van Kences, kenniscentrum studentenhuysvesting en samenwerkingsverband van studentenhuysvesters in Nederland. Dit initiatief wordt gesteund door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Nuffic, de Vereniging Hogescholen, de VSNU, LSVb en bijna alle hogeronderwijsinstellingen.

1.1 Historie

Landelijke Monitor Studentenhuisvesting 2017 is het zesde rapport in een reeks die sinds 2012 jaarlijks verschijnt. Eind 2010 zijn op initiatief van Kences de eerste stappen gezet om te komen tot een Landelijke Monitor Studentenhuisvesting. Sindsdien wordt jaarlijks getracht de kwaliteit verder te verbeteren en aan te sluiten bij de actualiteit. Dit jaar is er een extra enquête uitgezet over inkomsten en uitgaven van studenten om de betaalbaarheid van studentenhuysvesting beter in kaart te brengen. Daarnaast is het prognosemodel uitgebreid met vraag- en aanbodprognoses over woonruimten. De grootste verandering dit jaar is echter de manier waarop de woonwensen zijn gemeten, namelijk door middel van conjunct meten (dit wordt toegelicht in paragraaf 1.2).

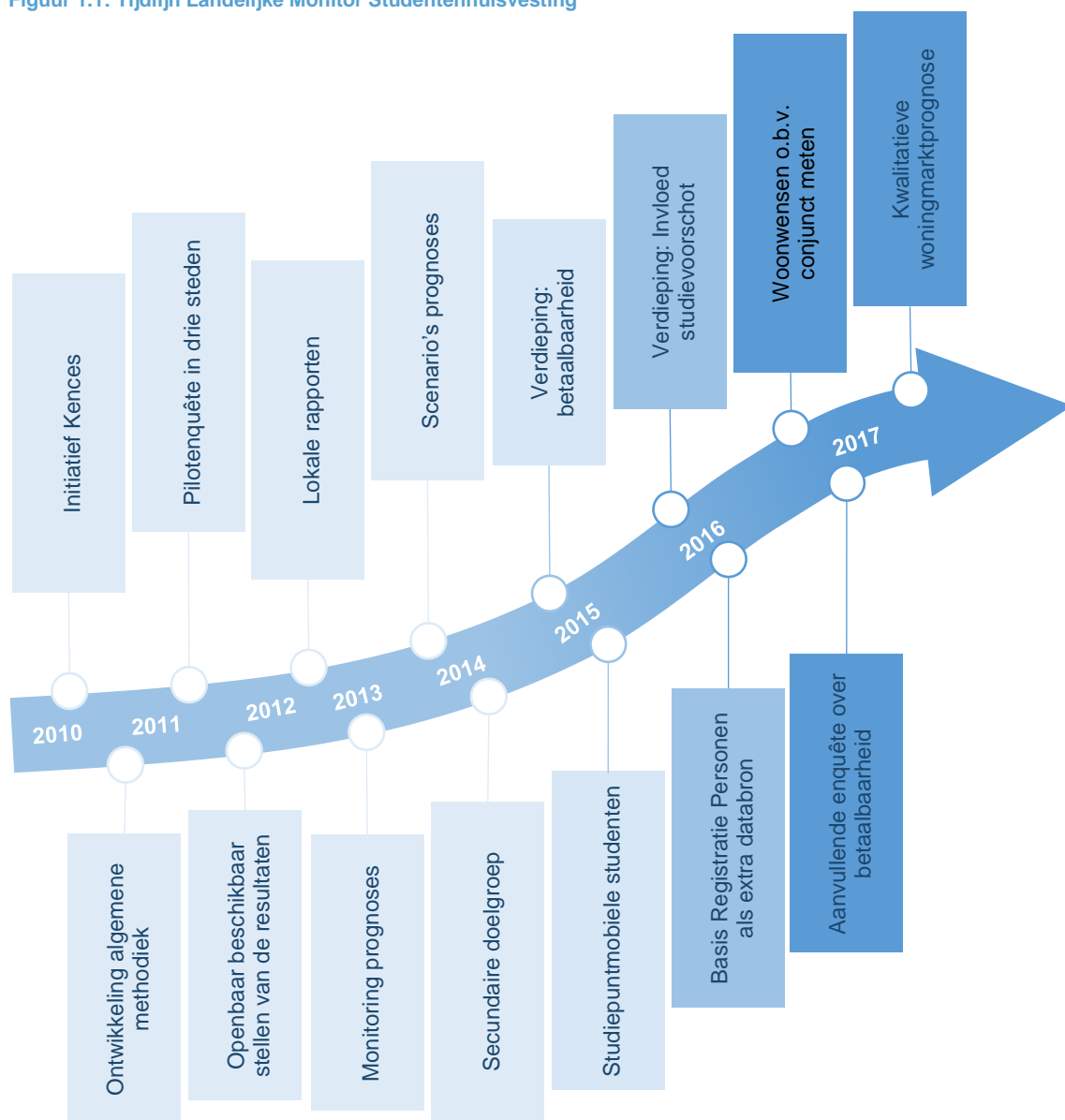
In 2011 is een methodiek ontwikkeld om het aantal studenten per studiestad te bepalen op basis van DUO-gegevens. Daarnaast is in dat jaar een prognosemodel ontwikkeld dat op basis van de standgegevens en de nationale Referentieraming van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap het aantal studenten per stad raamt. Tot slot is er een pilot bij een drietal steden uitgevoerd om de woonwensen van de studenten te achterhalen.

In 2012 is de ontwikkelde methodiek op basis van de eerste ervaringen verder verfijnd en is Kences met de uitkomsten naar buiten getreden. De Landelijke Monitor Studentenhuisvesting kon vanaf dat moment uitgroeien tot de nationale standaard voor cijfers over studentenhuysvesting.

De landelijke monitor schetst een gedegen beeld op nationaal niveau en geeft voor sommige onderdelen ook inzicht in de verschillen tussen steden. Sinds het begin van de monitor is het aantal respondenten van de enquête jaarlijks gestegen, tot 44.800 in 2017. Dit biedt de mogelijkheid om steeds beter ook op lokaal niveau uitspraken over studentenhuisvesting te doen en invulling te geven aan de informatiebehoefte van de lokale beleidsmakers. In 2012 zijn daarom naast de landelijke monitor ook Lokale Monitoren Studentenhuisvesting ontwikkeld. Dit jaar zijn er naast de landelijke monitor maar liefst 18 lokale rapporten opgesteld.

Vanaf 2013 zijn de uitkomsten van de prognoses van de voorgaande jaren ook gemonitord. Klopt het totaal aantal studenten uit de ramingen van de voorgaande jaren met het gemeten daadwerkelijke aantal studenten? Zijn wellicht bepaalde steden onderschat en andere overschat? Wat is de oorzaak van deze onder- of overschatting en kunnen de nieuwe prognoses met deze inzichten worden verbeterd? De kwaliteit van de prognoses wordt met deze stap niet alleen gecontroleerd, maar bovendien verbeterd.

Figuur 1.1: Tijdlijn Landelijke Monitor Studentenhuisvesting



In de collegejaren '13-'14 en '14-'15 hadden voorgenomen kabinetsmaatregelen voor het hoger onderwijs enige invloed op het studiegedrag van studenten. Bovendien was de verwachting dat deze maatregelen ook effect konden hebben op het aantal studenten en het deel dat op zichzelf gaat wonen. Omdat hier in de referentieraming geen rekening mee wordt gehouden zijn er vanaf 2014 naast de trendraming scenario's toegevoegd om de mogelijke effecten daarvan in beeld te brengen. Uiteindelijk heeft het sociaal leenstelsel waar destijds over werd gesproken geleid tot de invoering van het studievoorschot in collegejaar '15-'16. Met de gegevens van de eerstejaarsstudenten (sinds 2016) en tweedejaarsstudenten (voor het eerst) die binnen het nieuwe stelsel vallen kan er in beeld worden gebracht wat het effect is op basis van werkelijke cijfers.

Tot 2014 is er in de monitor alleen gekeken naar de primaire doelgroep, dit betreft studenten die uitwonend zijn in de stad waar ze studeren. Voor huisvesting is de secundaire doelgroep, studenten die in een andere stad studeren dan waar ze uitwonend zijn, eveneens zeer relevant. Deze groep bestaat in collegejaar '16-'17 uit 116.000 studenten waarvan 61.000 studenten in een andere studiestad wonen (waar ze dus zelf niet studeren). In 2014 is deze doelgroep daarom op verschillende plaatsen ook opgenomen in de monitor en vanaf 2015 is de groep integraal meegenomen.

In 2015 is ervoor gekozen om extra aandacht te geven aan betaalbaarheid van studentenhuisvesting. Hier is een apart hoofdstuk voor ingericht waarvoor naast de informatie uit de enquête ook aanvullende bronnen worden ingezet (zoals het Inkomenspanelonderzoek van het CBS).

Nederlandse en internationale diplomastudenten worden vanaf het begin van de monitor meegenomen. In 2015 is er een eerste aanzet gegeven om hier ook de internationale studiepuntmobiele studenten aan toe te voegen. In kwalitatieve zin is dit gelukt met het in beeld brengen van de afwijkende woonwensen. De kwantitatieve basis ontbrak echter nog en deze is in 2016 voor het eerst besproken. Deze cijfers zijn uniek en nog niet eerder waren er cijfers over het aantal studiepuntmobiele studenten voor iedere studiestad.

In 2016 is de Basisregistratie Personen voor het eerst als extra bron ingezet om inzicht te blijven houden in het thuis- of uitwonend zijn van studenten (dit wordt niet langer door DUO geregistreerd).

1.2 Bronnen

DUO-studentenaantallen

Voor de bepaling van het aantal studenten is gebruik gemaakt van registratiegegevens van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Deze instantie registreert alle deelnemers van onderwijs aan onderwijsinstellingen die door de overheid worden bekostigd. Deze registratie bevat het aantal diplomastudenten per onderwijsinstelling naar leeftijd, geslacht, woonplaats en opleiding. Dit rapport is gebaseerd op voltijdstudenten en studenten die een duaal traject volgen. Deeltijdstudenten zijn dus geen onderdeel van dit rapport.

De stad waar studenten studeerden was in vorige edities van de Landelijke Monitor Studentenhuisvesting niet bekend voor de periode tot en met collegejaar '12-'13 in de DUO-registraties. De studiestad werd daarom op basis van andere kenmerken bepaald. Vanaf dit jaar heeft DUO ook gegevens over de studiestad beschikbaar gesteld voor de periode vóór collegejaar '13-'14. Hierdoor is een nauwkeuriger beeld beschikbaar van het aantal studenten per stad.

Basisregistratie Personen

Om te bepalen of studenten thuis- of uitwonend zijn wordt de Basisregistratie Personen (BRP) gebruikt. Studenten kunnen in de BRP geselecteerd worden door op persoonsniveau een koppeling te maken tussen de DUO-registraties en de BRP. In de BRP is per persoon geregistreerd wie de ouders zijn en op welk adres de student en de ouders wonen. Zodoende kan worden afgeleid of de student op hetzelfde adres woonachtig is als tenminste één van de ouders. Op deze manier kan voor ruim 95 procent van de studentenpopulatie het kenmerk thuis- of uitwonend bepaald worden. De resterende groep betreft veelal studenten die in het buitenland woonachtig zijn en hun woonsituatie wordt bijgeschat.

Door de invoering van het studievoorschot is de noodzaak voor een student om zich bij de gemeente in te schrijven op een ander adres dan zijn of haar ouders minder groot. Voor studenten die in collegejaar `14-`15 of eerder gestart zijn met hun opleiding was de studiefinanciering hoger voor uitwonende studenten, waardoor zij zich direct inschreven op het nieuwe adres zodra zij het ouderlijk huis hadden verlaten. Het gemeten aantal uitwonenden in collegejaar `15-`16 kan hierdoor lager uitvallen dan in werkelijkheid het geval is. In voorgaande collegejaren is overigens sprake geweest van fraude met de studiefinanciering doordat studenten zich ten onrechte elders inschreven dan bij de ouders. Het gemeten aantal uitwonenden valt in de collegejaren `14-`15 en eerder hierdoor waarschijnlijk hoger uit dan werkelijk het geval was.

De Basisregistratie Personen en DUO-registraties op persoonsniveau zijn aanwezig bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het CBS stelt deze onder strikte voorwaarden beschikbaar voor statistisch en wetenschappelijk onderzoek. De bestanden bevatten vertrouwelijke gegevens. Om deze reden zijn deze bestanden alleen binnen een streng beveiligde omgeving van het CBS toegankelijk. De gegevens in het rapport zijn niet terug te leiden tot individuen en zijn altijd gebaseerd op ten minste 10 personen.

Enquête 'Wonen Als Student'

Onder studenten aan het hoger onderwijs in Nederland is een enquête uitgezet met vragen over huisvesting. Deze enquête geeft inzicht in de huidige woonsituatie, verhuisgeneigdheid en woonwensen. De complete vragenlijst is als bijlage E opgenomen. Om een goede respons te waarborgen is er samengewerkt met onderwijsinstellingen. In totaal hebben 35 van de 47 hogeronderwijsinstellingen hun studenten actief benaderd via e-mail of een ander medium. Ten behoeve van de respons is de enquête kort gehouden en is het mogelijk gemaakt om de enquête in te vullen via zowel computer als smartphone. In 2017 hebben 44.800 studenten de enquête bruikbaar ingevuld. Dit is ongeveer gelijk gebleven ten opzichte van 2016 toen 45.100 studenten de enquête hebben ingevuld.

In tabel 1.1 wordt het aantal studenten per stad en het aantal bruikbaar ingevulde enquêtes weergegeven. De respons is ruim voldoende om op nationaal niveau uitspraken over studentenhuysvesting te doen. Hoe hoger de respons, hoe groter de betrouwbaarheid. Ook in 24 steden is de respons voldoende om op het niveau van de stad uitspraken te doen. Bij 6 van deze 24 steden is de betrouwbaarheid echter lager doordat er onvoldoende respons is van specifiek de hbo- of universitaire studenten. Als in het rapport gegevens per stad worden gepresenteerd op basis van deze enquête, dan worden alleen de 24 steden gepresenteerd waarvoor de respons hoog genoeg was.

Tabel 1.1: Aantal voltijdstudenten en respons naar studiestad, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')

	Potentiële doelgroep			Bruikbare respons			Responspercentage			Representativiteit		
	Hbo	Wo	Totaal	Hbo	Wo	Totaal	Hbo	Wo	Totaal	Hbo	Wo	Totaal
Alkmaar	3.510		3.510	270		270	8%		8%	+		+
Almere	3.110		3.110	240		240	8%		8%	+		+
Amersfoort	2.600		2.600	20		20	1%		1%	-		-
Amsterdam	53.720	51.780	105.500	3.050	3.690	6.740	6%	7%	6%	+	+	+
Apeldoorn	870	90	960	100	<10	100	11%	1%	10%	-	-	-
Arnhem	11.600		11.600	560		560	5%		5%	+		+
Breda	20.170	140	20.310	1.070	<10	1.080	5%	3%	5%	+	-	+
Delft	3.740	22.120	25.860	300	2.590	2.890	8%	12%	11%	+	+	+
Den Haag	25.140	3.710	28.850	1.270	260	1.530	5%	7%	5%	+	+	+
Deventer	6.910		6.910	560		560	8%		8%	+		+
Doetinchem	330		330	0		0	0%		0%	-		-
Dronten	1.780		1.780	260		260	15%		15%	+		+
Ede	3.450		3.450	650		660	19%		19%	+		+
Eindhoven	20.030	10.760	30.780	1.530	1.060	2.590	8%	10%	8%	+	+	+
Emmen	1.730		1.730	<10		<10	0%		0%	-		-
Enschede	15.570	9.320	24.890	1.180	370	1.550	8%	4%	6%	+	+	+
Gouda	910		910	130		130	14%		14%	-		-
Groningen	25.910	28.150	54.060	1.440	2.770	4.200	6%	10%	8%	+	+	+
Haarlem	4.510		4.510	380		380	9%		9%	+		+
Heerlen	5.160		5.160	30		30	1%		1%	-		-
Helmond	1.080		1.080	<10		<10	0%		0%	-		-
Leeuwarden	19.820	70	19.880	310	10	320	2%	16%	2%	+	-	+
Leiden	9.820	22.320	32.140	770	2.410	3.180	8%	11%	10%	+	+	+
Maastricht	4.670	15.710	20.390	20	1.620	1.640	0%	10%	8%	-	+	+
Nijmegen	20.850	19.140	40.000	710	1.400	2.100	3%	7%	5%	+	+	+
Rotterdam	39.360	23.350	62.720	2.030	1.610	3.640	5%	7%	6%	+	+	+
's-Hertogenbosch	15.110	10	15.130	1.120	<10	1.130	7%	15%	7%	+	-	+
Sittard-Geleen	4.720	10	4.730	110	<10	110	2%	8%	2%	-	-	-
Tilburg	12.970	12.820	25.790	910	670	1.590	7%	5%	6%	+	+	+
Utrecht	31.430	30.060	61.490	230	3.320	3.550	1%	11%	6%	-	+	+
Venlo	4.200	150	4.350	140	20	160	3%	13%	4%	-	-	-
Vlissingen	4.620		4.620	10		10	0%		0%	-		-
Wageningen	400	10.590	10.990	20	2.260	2.280	5%	21%	21%	-	+	+
Zwolle	18.730		18.730	1.190		1.200	6%		6%	+		+
Overig	2.010	660	2.680	70	30	100	4%	4%	4%	-	-	-
Totaal	400.520	260.980	661.500	20.680	24.110	44.790	5%	9%	7%	+	+	+

Om ervoor te zorgen dat de respons van de studenten representatief is voor het totaal aantal studenten is gewerkt met weegfactoren. Bijvoorbeeld als de totale populatie uit 1.000 studenten bestaat en 100 personen de enquête hebben ingevuld, dan krijgen deze respondenten een ophoogfactor 10. Daarnaast vormt de respons geen juiste afspiegeling van de totale populatie. Om deze reden krijgt niet iedere respondent dezelfde weegfactor. Op basis van studiestad, woonstad, leeftijd, geslacht, type onderwijs en woonsituatie krijgen respondenten die ondervertegenwoordigd zijn een hogere weegfactor en oververtegenwoordigde respondenten een lagere weegfactor. Voor de samenstelling van de totale populatie naar deze kenmerken wordt de combinatie van DUO- en CBS-gegevens gebruikt.

Woonwensen in beeld met behulp van conjunct meten

Bij het kiezen van woonruimte spelen verschillende kenmerken een rol. Met traditioneel marktonderzoek wordt hier inzicht in verkregen door vragen voor te leggen over de voorkeur voor type woonruimte, locatie, oppervlakte en woonlasten. Een student die op zoek is naar woonruimte kan hiermee aangeven wat hij wil. Met deze manier van enquêteren wordt de ondervraagde persoon echter niet gedwongen om een afweging te maken tussen bijvoorbeeld woonlasten en kwaliteit. Om hieraan tegemoet te komen zijn er meer geavanceerde methodieken ontwikkeld om het keuzegedrag te analyseren. Eén daarvan is het zogenaamde 'conjunct meten', waarbij conjunct duidt op het gecombineerd meten van voorkeuren. Door respondenten meerdere malen te laten kiezen uit een aantal mogelijke combinaties, kan nagegaan worden welke kenmerken van doorslaggevend belang zijn en welke minder invloed hebben op de keuze.

Dit jaar is in de enquête 'Wonen als Student' naast de traditionele aanpak ook gebruik gemaakt van een conjuncte meting. Iedere respondent mocht vijf keer een woonruimte kiezen uit twee woonruimten. De voorgelegde woonruimten zijn voor het onderzoek samengesteld uit de volgende kenmerken:

- *Type woonruimte*: kamer met gedeelde voorzieningen, éénkamerwoning en zelfstandige woonruimte;
- *Oppervlakte*: voor kamers met gedeelde voorzieningen en éénkamerwoningen: 12 tot en met 28 vierkante meter, voor zelfstandige woonruimten: 35 tot en met 95 vierkante meter;
- *Locatie van de woonruimte*: centrum, rand centrum/campus en rand van de stad;
- *Huurprijs (incl. bijkomende woonlasten en voor aftrek van de huurtoeslag)*: 250 tot en met 750 euro.

Aan de hand van een wiskundige rekenmethode worden de gemaakte keuzes geanalyseerd. Hierbij geldt dat een respondent de woonruimte kiest die hem of haar het meeste nut oplevert. Het nut dat een woonruimte biedt is opgebouwd uit de verschillende kenmerken. De niveaus van elk kenmerk krijgen zo een eigen 'deelnut', wat synoniem staat voor de voorkeur voor dat niveau en het effect dat een kenmerk kan hebben op de keuze¹. Uit het onderzoek komt bijvoorbeeld naar voren dat studenten een voorkeur hebben voor zelfstandige woonruimte, echter niet tegen elke prijs. Zelfstandige woonruimte heeft dus een positief nut, hogere woonlasten een negatief nut.

Aanvullende enquête 'Wonen Als Student betaalbaarheid'

Onder de 25.700 respondenten uit de reguliere enquête, die hebben aangegeven bereid te zijn deel te nemen aan vervolgonderzoeken, is een extra enquête uitgezet die zich richt op het thema betaalbaarheid. In totaal hebben 11.300 studenten de aanvullende enquête ingevuld. De complete vragenlijst is als bijlage F opgenomen.

¹ In dit onderzoek is gebruik gemaakt van het multinomial logit (MNL) model om de relatie tussen (deel)nutten en kansen te bepalen.

Tabel 1.2: Aantal voltijdstudenten en respons naar studiestad bij thuiswonend (thuis.) en woonstad bij uitwonend (uitw.), collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student betaalbaarheid 2017')

	Potentiële doelgroep			Benaderd			Bruikbare respons			Responspercentage			Representativiteit		
	Thuisw.	Uitw.	Totaal	Thuis.	Uitw.	Totaal	Thuis.	Uitw.	Totaal	Thuis.	Uitw.	Totaal	Thuis.	Uitw.	Totaal
Alkmaar	2.850	1.050	3.900	110	30	140	60	10	70	50%	36%	48%	-	-	-
Almere	2.260	1.710	3.970	90	50	140	40	20	60	49%	43%	47%	-	-	-
Amersfoort	1.550	1.700	3.250	<10	50	60	<10	20	20	67%	40%	42%	-	-	-
Amsterdam	47.540	48.350	95.890	1540	2.110	3.650	680	920	1600	44%	43%	44%	+	+	+
Apeldoorn	550	1.200	1.750	30	40	70	<10	10	20	35%	32%	33%	-	-	-
Arnhem	6.240	6.030	12.270	110	190	300	50	80	130	48%	43%	44%	-	-	-
Breda	11.510	7.320	18.830	260	260	520	90	110	210	36%	43%	40%	-	-	-
Delft	7.790	14.520	22.310	250	1.150	1.400	130	550	680	51%	48%	48%	-	+	-
Den Haag	13.720	15.050	28.770	370	600	970	160	230	400	44%	39%	41%	-	+	-
Deventer	4.590	1.590	6.180	160	100	260	60	40	100	36%	37%	37%	-	-	-
Doetinchem	280	310	590	0	10	10	0	<10	<10		40%	40%	-	-	-
Dronten	890	830	1.720	30	70	100	20	30	40	62%	34%	42%	-	-	-
Ede	1.950	2.050	4.000	180	260	440	100	130	220	54%	49%	51%	-	-	-
Eindhoven	16.890	12.030	28.920	580	790	1.370	240	370	600	40%	46%	44%	+	+	+
Emmen	1.130	640	1.770	0	0	0	0	0	0				-	-	-
Enschede	11.190	10.150	21.330	260	450	700	100	210	300	37%	46%	43%	-	+	-
Gouda	700	850	1.550	60	50	110	30	20	50	57%	35%	47%	-	-	-
Groningen	15.140	35.110	50.250	460	2.050	2.510	230	980	1.210	50%	48%	48%	+	+	+
Haarlem	3.010	2.770	5.790	130	100	230	50	40	100	40%	46%	43%	-	-	-
Heerlen	3.390	1.160	4.550	<10	20	30	<10	<10	10	63%	41%	47%	-	-	-
Helmond	900	400	1.300	0	<10	<10	0	<10	<10		50%	50%	-	-	-
Leeuwarden	8.770	6.680	15.450	60	130	190	30	70	90	45%	50%	48%	-	-	-
Leiden	13.850	14.210	28.060	590	1.130	1.710	260	570	840	45%	51%	49%	+	+	+
Maastricht	3.800	14.080	17.880	160	810	970	70	350	420	46%	43%	44%	-	+	-
Nijmegen	17.440	18.170	35.610	290	860	1.150	100	140	240	33%	16%	21%	-	-	-
Rotterdam	33.280	24.640	57.920	890	1.040	1.930	420	450	870	48%	43%	45%	+	+	+
's-Hertogenbosch	11.140	2.710	13.840	380	160	530	170	80	260	46%	54%	48%	-	-	-
Sittard-Geleen	3.310	950	4.260	40	20	60	20	<10	20	40%	32%	38%	-	-	-
Tilburg	11.980	12.030	24.010	280	550	830	120	250	360	42%	45%	44%	-	+	-
Utrecht	26.290	29.200	55.490	360	1.560	1.910	200	780	980	55%	50%	51%	-	+	-
Venlo	1.240	1.660	2.900	40	40	80	20	20	30	45%	43%	44%	-	-	-
Viissingen	3.090	840	3.920	0	<10	<10	0	<10	<10		25%	25%	-	-	-
Wageningen	2.190	7.440	9.630	80	1.200	1.280	40	620	660	51%	52%	52%	-	+	-
Zwolle	12.760	3.560	16.320	360	220	590	160	120	280	43%	55%	48%	-	-	-
Overig	1.010	56.330	57.340	30	1.370	1.410	0	440	440		32%	31%	-	-	-
Totaal	304.210	357.300	661.500	8.170	17.480	25.650	3.650	7.670	11.320	45%	44%	44%	+	+	+

Referentieraming

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap stelt sinds 1993 jaarlijks een leerlingen- en studentenraming op met het verwachte aantal studenten voor de komende jaren tot en met het collegejaar '60-'61. Deze raming op nationaal niveau, ook wel referentieraming genoemd, vormt de basis van de prognoses die in dit rapport worden gepresenteerd.

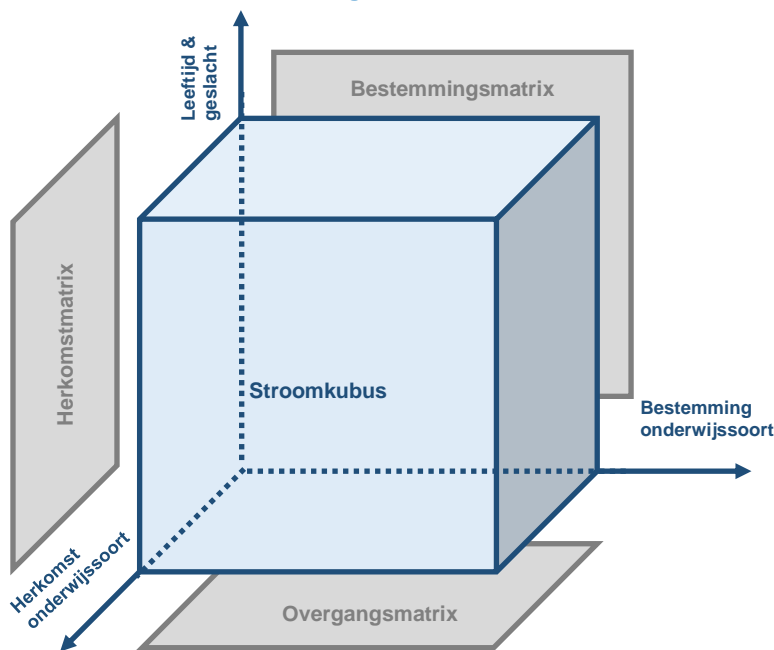
Voor het opstellen van de referentieraming maakt het ministerie gebruik van het instrument Radon. De ontwikkeling van het aantal leerlingen in de verschillende schoolsoorten wordt bepaald door (bron: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap):

- Demografische ontwikkeling.

Deze ontwikkeling is van belang omdat veranderingen in het aantal geboorten en in de migratiestromen het aantal jongeren en daarmee het aantal potentiële studenten beïnvloeden.

- Verschuivingen in het aandeel van de jongeren dat aan onderwijs deelneemt.
Er worden twee type verschuivingen onderscheiden:
 - Autonom: Ontwikkelingen die zonder wijzigingen in het beleid ontstaan (beleidsarm). Deze ontwikkelingen worden meegenomen door de trend door te trekken in de prognoses. Zo is er sinds collegejaar '08-'09 een verschuiving te zien van vwo naar havo.
 - Beleidsmatig: De prognoses worden gecorrigeerd voor de verwachte effecten van beleid.
 - In collegejaar '15-'16 is sprake geweest van een daling van de instroom in het hbo vanuit het mbo door onbekendheid met de regelingen rond het studievoorschot onder mbo-ers en daarnaast heeft ook de invoering van een entreetoets voor de pabo een beperkende invloed gehad op de instroom. Verwacht wordt dat deze dalingen een eenmalig gevolg van beleid zijn en geen trend. Om deze reden zijn de prognoses hiervoor bijgesteld. Cijfers van DUO over het collegejaar '16-'17 bevestigen dat deze aanname terecht is geweest.
 - Door de beleidswijziging waarbij mbo-opleidingen zijn verkort van vier naar drie jaar wordt in collegejaar '17-'18 een eenmalige stijging binnen het hbo verwacht. In het jaar ervoor studeren zowel de vierdejaars mbo-studenten uit het oude systeem als de derdejaarsstudenten uit het nieuwe systeem af. Aanmeldcijfers voor collegejaar '17-'18 bevestigen dat deze aanname terecht is geweest.

Figuur 1.2: Basis stroomkubus ramingsinstrument Radon²



De kern van dit instrument, zoals weergegeven in figuur 1.2, is de meest recente onderwijsmatrix. Deze matrix geeft voor een bepaald jaar aan welke leerlingaantallen van de ene schoolsoort naar de andere schoolsoort stromen. Bijvoorbeeld voor de bachelorstudenten is bekend welk deel overgaat naar een masteropleiding, een bacheloropleiding blijft volgen of het volgende jaar geen onderwijs meer volgt. De kansen zijn sterk gecorreleerd met leeftijd en daarom wordt er bij het bepalen van de stromen ook rekening gehouden met de leeftijd van studenten.

² Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2015) "Referentieraming 2015".

Apollo-prognoses

Om de landelijke referentieramingen van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap te vertalen naar de diverse studiesteden is gebruik gemaakt van het rekenmodel Apollo (van ABF Research).

Bij het maken van de ramingen voor de komende jaren wordt er eerst gekeken hoe het verleden zo nauwkeurig mogelijk gesimuleerd kan worden. Hiervoor wordt getracht de stroomkansen en andere belangrijke parameters voor de afgelopen 5 jaar te schatten, zodat er een optimale match ontstaat tussen de simulatie en realisatie. Enkele belangrijke aspecten hierbij zijn:

- Instroomkansen vanuit het voortgezet onderwijs en mbo;
- Instroom vanuit het buitenland;
- Demografische verschuivingen;
- Doorstroom tussen bachelor- en masteropleidingen;
- Doorstroom tussen woonsituaties;
- Uitstroom van uitvallers en afgestudeerden.

Uit de simulatie per jaar volgt voor ieder jaar een optimale set van parameters. Van deze vijf sets wordt het gewogen gemiddelde genomen. Het meest recente jaar weegt het zwaarst mee (25 procent) en de daaraan voorafgaande jaren hebben een steeds lager gewicht (22,5, 20, 17,5 en 15 procent). Daarnaast wordt er gekeken of er trends zijn in de parameters waarbij een gewogen gemiddelde onvoldoende is en waarbij de trend doorgetrokken moet worden in de prognoses (bijvoorbeeld de instroom vanuit het buitenland die jaarlijks toeneemt).

De parameters worden gebruikt om de in-, door- en uitstroom voor de komende jaren uitgesplitst naar studiestad, opleidingssoort, bachelor- of masteropleiding, leeftijd, geslacht en woonsituatie te bepalen. Uitgangspunt vormt de referentieraming. Dit betekent dat de in-, door- en uitstroom op nationaal niveau altijd overeen moet komen met de referentieraming.

Om de instroom uit de referentieraming te vertalen naar studiesteden wordt de instroom eerst toegedeeld naar alle woongemeenten in Nederland op basis van de spreiding van leerlingen uit het laatste schooljaar van het voortgezet onderwijs (bron: Primos-bevolkingsprognose). Vervolgens wordt de instroom verdeeld over de studiesteden op basis van stromen uit het verleden tussen woongemeenten in het laatste jaar van het voortgezet onderwijs en studiesteden (bron: DUO). Dit leidt uiteindelijk tot de instroom per studiestad. Bijvoorbeeld, het afgelopen jaar stroomden 500 leerlingen uit Bergen op Zoom naar het hoger onderwijs. 50 leerlingen hiervan gingen studeren in Breda, oftewel 10 procent. In de prognoses krijgt 10 procent van de instroom die uit Bergen op Zoom verwacht wordt Breda als studiestad.

De door- en uitstroom van de referentieraming worden toegedeeld aan de steden op basis van samenstelling naar leeftijd, geslacht, opleidingssoort en bachelor- of masteropleiding. Bijvoorbeeld, van de 1.000 mannelijke studenten van 27 jaar die een universitaire masteropleiding volgen studeert 10 procent in Amsterdam. Van de nationale uitstroom met deze specifieke kenmerken wordt dan 10 procent toegedeeld aan Amsterdam, oftewel 100 studenten.

Op basis van de parameters uit de simulatie wordt het kenmerk woonsituatie toegevoegd aan de in-, door- en uitstroom. Simpel gezegd worden in- en doorstroomkansen uit het verleden toegepast. Bijvoorbeeld, 59 procent van de instroom bleef de afgelopen jaren thuis wonen, 28 procent verliet het ouderlijk huis en 13 procent kwam uit het buitenland; dan wordt deze verdeling ook toegepast bij de instroom in de prognoses. Hierbij wordt rekening gehouden met persoons- en opleidingskenmerken, trends en studiestad.

Uiteindelijk leidt dit tot in-, door- en uitstroommatrices per jaar uitgesplitst naar leeftijd, geslacht, opleidingssoort en bachelor- of masteropleiding, studiestad en woonsituatie. Deze matrices kunnen jaar-op-jaar toegepast worden op de resulterende matrix van de studentenpopulatie uit het voorgaande jaar (te starten met de matrix van het afgelopen collegejaar die gebaseerd is op DUO en BRP). Hierbij moet de leeftijd van iedere student logischerwijs ieder jaar ook met één worden verhoogd. De resulterende jaarmatrices komen door de gehanteerde werkwijze op nationaal niveau exact overeen met de referentieraming.

Bij prognoses is er altijd sprake van onzekerheden. De invoering van het studievoorschot in collegejaar '15-'16 heeft bijvoorbeeld onzekerheden voor de prognoses van het aantal thuis- en uitwonende studenten met zich meegebracht, omdat deze situatie zich nog niet eerder heeft voorgedaan. Daarom wordt in dit rapport een bandbreedte als prognose gepresenteerd. Daarnaast zijn de prognoses gebaseerd op trends en worden er geen scenario's met trendbreuken, bijvoorbeeld als gevolg van een nog niet aangekondigde nieuwe beleidsmaatregel, doorgerekend.

Studiepuntmobiele studenten

Het aantal studiepuntmobiele studenten is in kaart gebracht door jaarverslagen te raadplegen en bij alle onderwijsinstelling na te vragen hoeveel studiepuntmobiele studenten jaarlijks aan de instelling studeren.

1.3 Leeswijzer

Het rapport geeft de huidige situatie en verwachte ontwikkeling van de studentenpopulatie en de woonsituatie van studenten in 6 hoofdstukken weer. In de verschillende hoofdstukken worden naast uitkomsten voor Nederland als totaal ook cijfers per stad met één of meer hogeronderwijsinstellingen gepresenteerd (34 steden). Bij uitkomsten gebaseerd op de enquête 'Wonen Als Student' worden slechts 24 steden getoond, omdat voor de andere 10 steden de respons niet hoog genoeg is. Als er wordt gesproken over studiestad dan wordt er gekeken vanuit het perspectief waar de student studeert. Bij woonstad is het perspectief waar de student woont.

Hoofdstuk 2 biedt inzicht in de huidige omvang, samenstelling en woonsituatie van de studentenpopulatie. De omvang van de studentenpopulatie wordt uitgewerkt aan de hand van de ontwikkeling over de afgelopen jaren. Bij de samenstelling wordt aandacht gegeven aan in- en uitstroom, herkomst, leeftijd, geslacht en type onderwijs. Tot slot wordt de woonsituatie beschreven aan de hand van persoonskenmerken en woonruimtekenmerken zoals type verhuurder en type woonruimte. Er is extra aandacht voor het verschil in studie- en woongedrag tussen eerste- en tweedejaarsstudenten van de afgelopen drie collegejaren vanwege de invoering van het studievoorschot.

Het thema betaalbaarheid heeft te maken met de huidige woonsituatie. Toch is aan dit thema een apart hoofdstuk gewijd. Dit is **hoofdstuk 3**, dat ingaat op het inkomen, de uitgaven, de woonlasten en de resulterende woonquote van uitwonende studenten. Er wordt onder andere gekeken naar het verschil tussen woonuitgaven van studenten die bij een particuliere verhuurder huren en studenten die bij een corporatie huren.

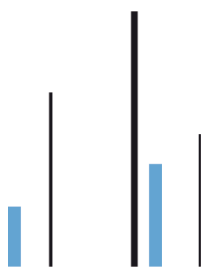
Hoofdstuk 4 beschrijft de kwantitatieve prognoses van omvang en woonsituatie van de studentenpopulatie. Er wordt antwoord gegeven op de vragen hoeveel studenten er de komende jaren zijn, of zij thuis- of uitwonend zijn en of zij binnen of buiten de eigen studiestad wonen. Op deze manier wordt er inzicht verkregen in de primaire en de secundaire doelgroep.

Op basis van de verhuisgeneigdheid en de woonwensen die volgen uit de enquête 'Wonen Als Student' geeft **hoofdstuk 5** inzicht in de meer kwalitatieve verwachtingen voor de woonsituatie. Allereerst beschrijft het hoofdstuk de verhuisgeneigdheid van studenten. Vervolgens worden de woonwensen weergegeven en vergeleken met de huidige situatie. Tot slot worden de vraag en het aanbod tegen elkaar afgezet.

Dit rapport bespreekt in hoofdstuk 2 tot en met 5 de huisvesting van voltijdstudenten en studenten die een duaal traject volgen aan een bekostigde hogeronderwijsinstelling. Hieronder vallen ook de internationale diplomastudenten. Deeltijd- en studiepuntmobiele studenten maken hier dus geen onderdeel van uit. Bij deeltijdstudenten is hiervoor gekozen omdat zij niet vergelijkbaar zijn met de reguliere student en zelden gebruik maken van studentenhuisvesting. Studiepuntmobiele studenten bezetten met circa 4 procent wel een noemenswaardig deel van de voorraad studentenwoonruimten. Het probleem is echter dat deze studenten minder eenduidig worden geregistreerd. In **hoofdstuk 6** gaat het over studiepuntmobiele studenten en wordt extra aandacht besteed aan het groeiend aantal internationale diplomastudenten, die zoals gezegd integraal zijn meegenomen in hoofdstuk 2 tot en met 5.

Bijlage A bevat een begrippenlijst met alle begrippen die in het rapport worden gebruikt en mogelijk niet bij iedereen bekend zijn of voor meervoudige interpretatie vatbaar zijn. **Bijlage B** vergelijkt de prognose van de studentenpopulatie naar omvang en woonsituatie van dit jaar met de prognoses van voorgaande jaren. In **bijlage C** zijn enkele aanvullende tabellen opgenomen. De belangrijkste kwantitatieve uitkomsten per studiestad staan in **Bijlage D**. De vragenlijsten van de enquêtes zijn als **Bijlage E en F** beschikbaar. Deze laatste twee bijlagen zijn als aparte documenten te downloaden via de Kences-website.

2



Huidige populatie en woonsituatie

Dit hoofdstuk bespreekt de huidige studenten en hun woonsituatie. Eerst beschrijft paragraaf 2.1 de studentenpopulatie. In subparagrafen 2.1.1 tot en met 2.1.4 wordt specifiek ingegaan op de volgende thema's: samenstelling naar herkomst, samenstelling naar leeftijd en geslacht, omvang naar type onderwijs en ontwikkeling over de afgelopen jaren. Subparagraaf 2.1.5 gaat in op de verschillen tussen studiesteden. Vervolgens geeft paragraaf 2.2 inzicht in de woonsituatie. Subparagraaf 2.2.1 gaat daarbij in op de herkomst van studenten. Subparagraaf 2.2.2 kijkt naar de verschillen qua leeftijd en geslacht. Subparagraaf 2.2.3 behandelt de woonruimtekenmerken type verhuurder, woonruimte, woonlocatie, woonoppervlakte en delen van voorzieningen. De laatste twee subparagrafen presenteren de verschillen tussen steden vanuit het perspectief van de studiestad en de woonstad.

2.1 Studentenpopulatie

De uitvoeringsorganisatie voor het onderwijs van de Rijksoverheid (DUO) telde op 31 december 2016 712.000 studenten bij door de overheid gefinancierde opleidingen aan het hoger onderwijs. 93 procent hiervan volgt een voltijdstudie of duaal traject. Zoals aangegeven in paragraaf 1.3 vormen deze 662.000 studenten de doelgroep die wordt besproken in dit rapport.

2.1.1 Herkomst

590.000 studenten hebben de Nederlandse nationaliteit. Van de overige 72.000 studenten is met 25 procent het grootste deel afkomstig uit Duitsland. In tabel 2.1 is de top-11 van nationaliteiten weergegeven. Van studenten met een buitenlandse nationaliteit hebben 3.800 studenten een Nederlandse vooropleiding gevolgd. Deze studenten worden in het vervolg van dit rapport tot de Nederlandse studenten gerekend.

68.000 studenten hebben niet de Nederlandse nationaliteit en geen Nederlandse vooropleiding gevolgd (circa 10 procent). Ongeveer 25.000 van hen volgen een hbo-opleiding en vormen daarmee 6 procent van de totale hbo-populatie. De overige 43.000 volgen een universitaire opleiding. Dit komt neer op 16 procent van alle universitaire studenten. De internationale diplomastudenten zijn gemiddeld 1 jaar en 1 maand ouder dan de Nederlandse studenten. Figuur 2.3 laat voor de internationale diplomastudenten dan ook een andere bevolkingspiramide van studenten zien.

Tabel 2.1: Top-11 nationaliteiten van internationale voltijdstudenten, collegejaar '16-'17 (bron: DUO en CBS)

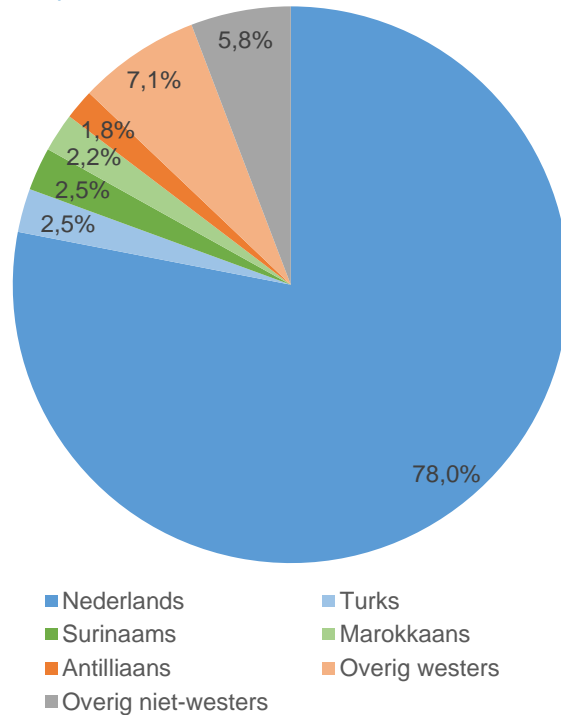
Nationaliteit	Aantal	Aandeel	Nationaliteit	Aantal	Aandeel
1 Duits	18.260	25,4%	7 Roemeens	2.310	3,2%
2 Chinees	5.060	7,0%	8 Belgisch	2.240	3,1%
3 Brits	3.270	4,5%	9 Spaans	2.180	3,0%
4 Italiaans	3.260	4,5%	10 Frans	2.080	2,9%
5 Bulgaars	2.910	4,0%	11 Indonesisch	1.760	2,5%
6 Grieks	2.330	3,2%	Overig	26.290	36,5%

Circa 16.500 internationale studenten volgen een gedeeltelijke opleiding¹. Deze studenten worden ook wel studiepuntmobiele studenten genoemd. Deze groep wordt, zoals toegelicht in paragraaf 1.3, alleen in hoofdstuk 6 besproken en verder buiten beschouwing gelaten.

Van 78 procent van de Nederlandse studenten zijn beide ouders in Nederland geboren (zie figuur 2.1). Dit aandeel is hoger dan bij de Nederlandse bevolking van 18 tot en met 30 jaar (64 procent). Het aandeel studenten met een Marokkaanse, Surinaamse of Turkse achtergrond is vergelijkbaar met het aandeel binnen dezelfde leeftijdscategorie.

Tabel 2.2 geeft het aantal studenten met ouders uit specifieke landen weer. Naast de bekende herkomstgroeperingen zijn er ook veel studenten met één of beide ouders uit onze buurlanden (België, Duitsland en Verenigd Koninkrijk). Voormalig kolonie Indonesië en ook landen waaruit begin jaren negentig veel vluchtelingen naar Nederland zijn getrokken (Afghanistan en voormalig Joegoslavië) staan hoog op deze lijst.

Figuur 2.1: Nederlandse voltijdstudenten naar migratieachtergrond, collegejaar '16-'17 (bron: DUO en CBS)



Tabel 2.2: Top-11 migratieachtergronden van Nederlandse voltijdstudenten, collegejaar '16-'17 (bron: DUO en CBS)

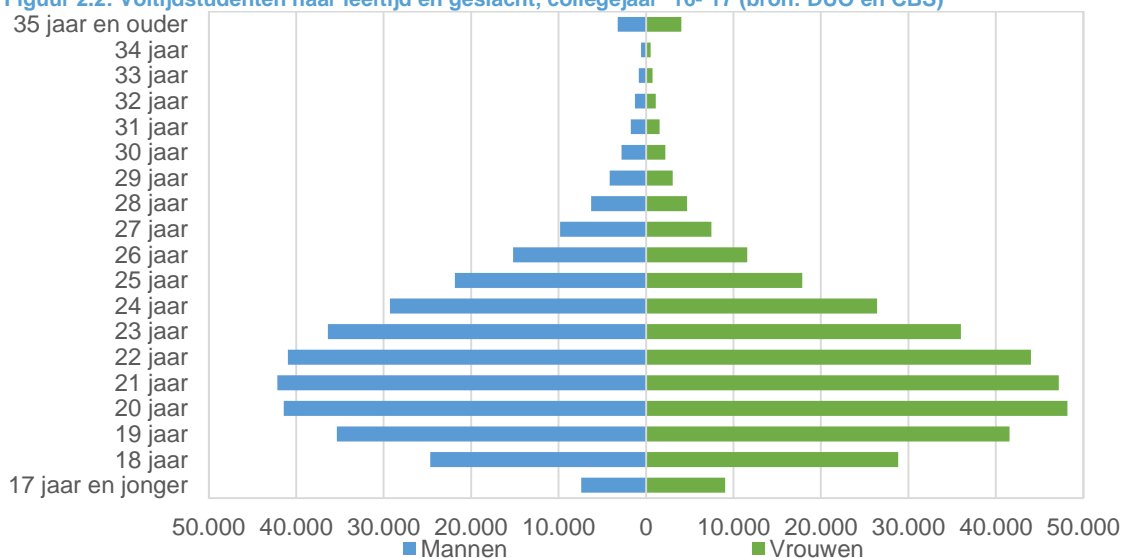
Herkomstgroepering	Aantal	Aandeel	Herkomstgroepering	Aantal	Aandeel
1 Turkije	15.100	11,5%	7 Afganistan	3.400	2,6%
2 Suriname	14.900	11,4%	8 België	3.200	2,5%
3 Marokko	13.400	10,2%	9 Verenigd Koninkrijk	3.100	2,4%
4 Nederlandse Antillen incl. Aruba	10.400	8,0%	10 China	2.800	2,1%
5 Duitsland	6.400	4,9%	11 Voormalig Joegoslavië	2.700	2,1%
6 Indonesië	5.700	4,4%	Overig	49.287	37,8%

¹ Dit is gebaseerd op navraag bij alle hoger onderwijsinstellingen.

2.1.2 Leeftijd & geslacht

Figuur 2.2 geeft de studentenpiramide van het hoger onderwijs naar geslacht weer. Met 50,8 procent zijn er net iets meer vrouwelijke dan mannelijke studenten. 38 procent van de studenten is 23 jaar of ouder. De gemiddelde leeftijd van studenten is 22 jaar en 2 maanden. De mannen zijn gemiddeld 4 maanden ouder dan de vrouwen.

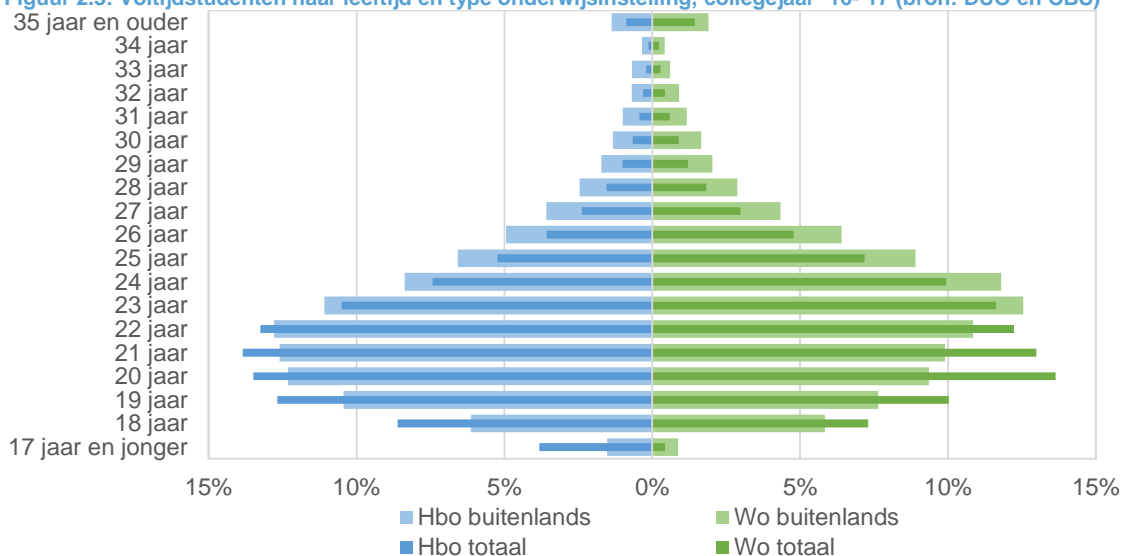
Figuur 2.2: Voltijdstudenten naar leeftijd en geslacht, collegejaar '16-'17 (bron: DUO en CBS)



2.1.3 Type onderwijs

401.000 studenten volgen een opleiding aan een hogeschool en 261.000 studenten aan een universiteit. Dit komt neer op respectievelijk 61 en 39 procent. Figuur 2.3 geeft de bevolkingspiramide naar type onderwijs weer. Hbo-studenten zijn gemiddeld 9 maanden jonger dan universitaire studenten. Het aandeel studenten van 23 jaar of ouder is met 34 procent bij hogescholen dan ook beduidend lager dan de 43 procent bij universiteiten. Vrijwel alle hbo-studenten volgen een bacheloropleiding. Van de universitaire studenten volgt bijna twee derde een bacheloropleiding en ruim één derde een masteropleiding.

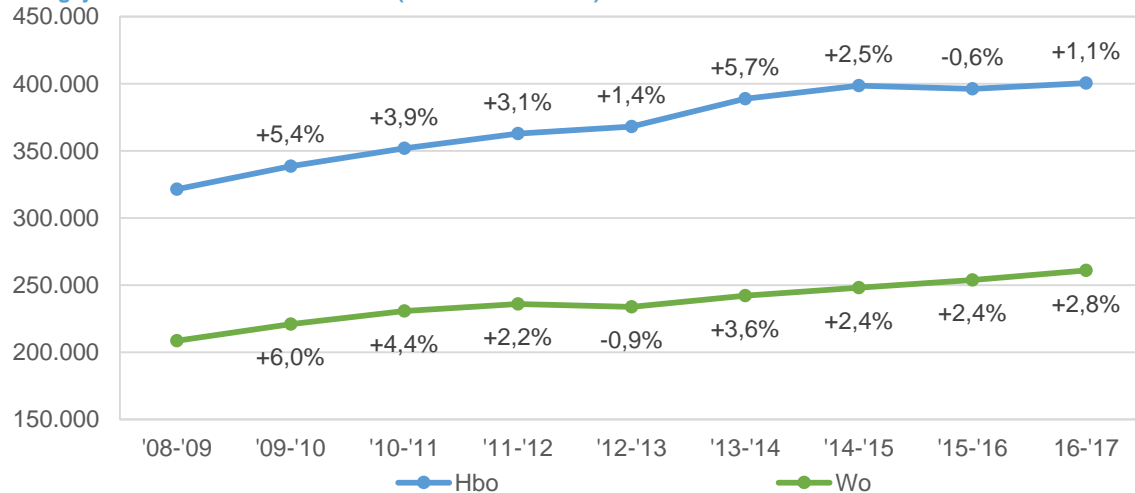
Figuur 2.3: Voltijdstudenten naar leeftijd en type onderwijsinstelling, collegejaar '16-'17 (bron: DUO en CBS)



2.1.4 Ontwikkeling tussen '08-'09 en '16-'17

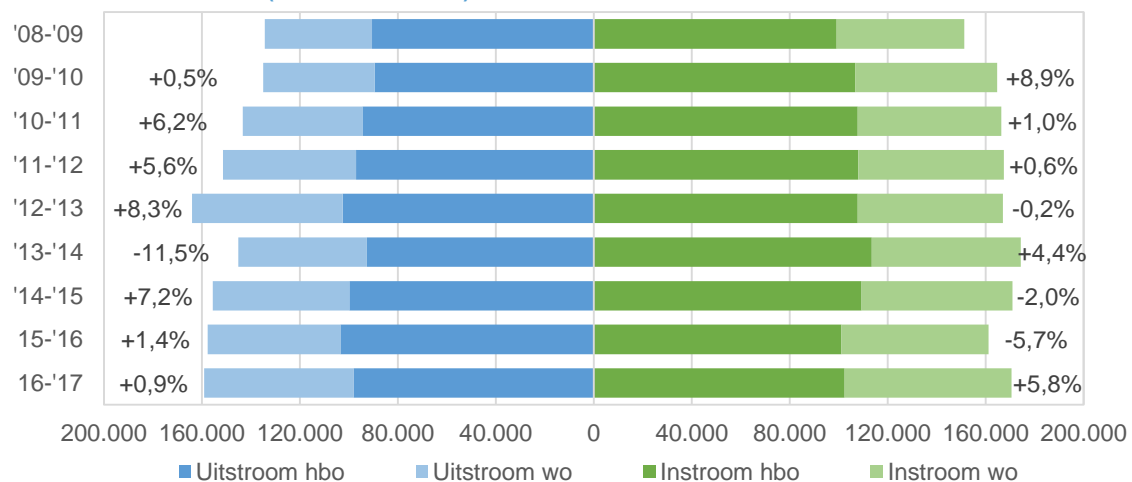
Figuur 2.4 laat zien dat het totaal aantal studenten tussen 1 oktober 2008 en 1 oktober 2016 met 132.000 is toegenomen (+25 procent). Dit komt neer op gemiddeld een jaarlijkse stijging van 2,8 procent. Dit stijgingspercentage is voor hogescholen en universiteiten exact gelijk aan elkaar. De groei binnen het hoger onderwijs in het laatste jaar is ondergemiddeld. Dit komt doordat het aantal studenten aan hogescholen minder hard stijgt dan voorheen.

Figuur 2.4: Aantal voltijdstudenten en ontwikkelingspercentage t.o.v. voorgaande jaar naar opleidingssoort, collegejaren '08-'09 tot en met '16-'17 (bron: DUO en CBS)



De toe- of afname van het aantal studenten geeft slechts beperkt inzicht in de laatste ontwikkelingen. Veranderingen in de in- en uitstroom laten beter zien of er in het betreffende jaar sprake is van specifieke ontwikkelingen (zie figuur 2.5). Over de laatste acht jaar zijn de in- en uitstroom gemiddeld met 1,6 en 2,3 procent toegenomen. Opvallend is dat de instroom het afgelopen jaar is gestegen na de afname van de instroom tussen collegejaren '13-'14 en '15-'16. Wordt de instroom van het afgelopen jaar vergeleken met collegejaar '12-'13 (het jaar vóóordat studenten mogelijk anticipeerden op de invoering van het studievoorschot door een tussenjaar over te slaan), dan is de instroom slechts licht toegenomen. De stijging van de instroom in het laatste jaar is met 13,4 procent het sterkst bij universiteiten.

Figuur 2.5: In- en uitstroom van voltijdstudenten en ontwikkelingspercentage t.o.v. voorgaande jaar, collegejaren '08-'09 tot en met '16-'17 (bron: DUO en CBS)



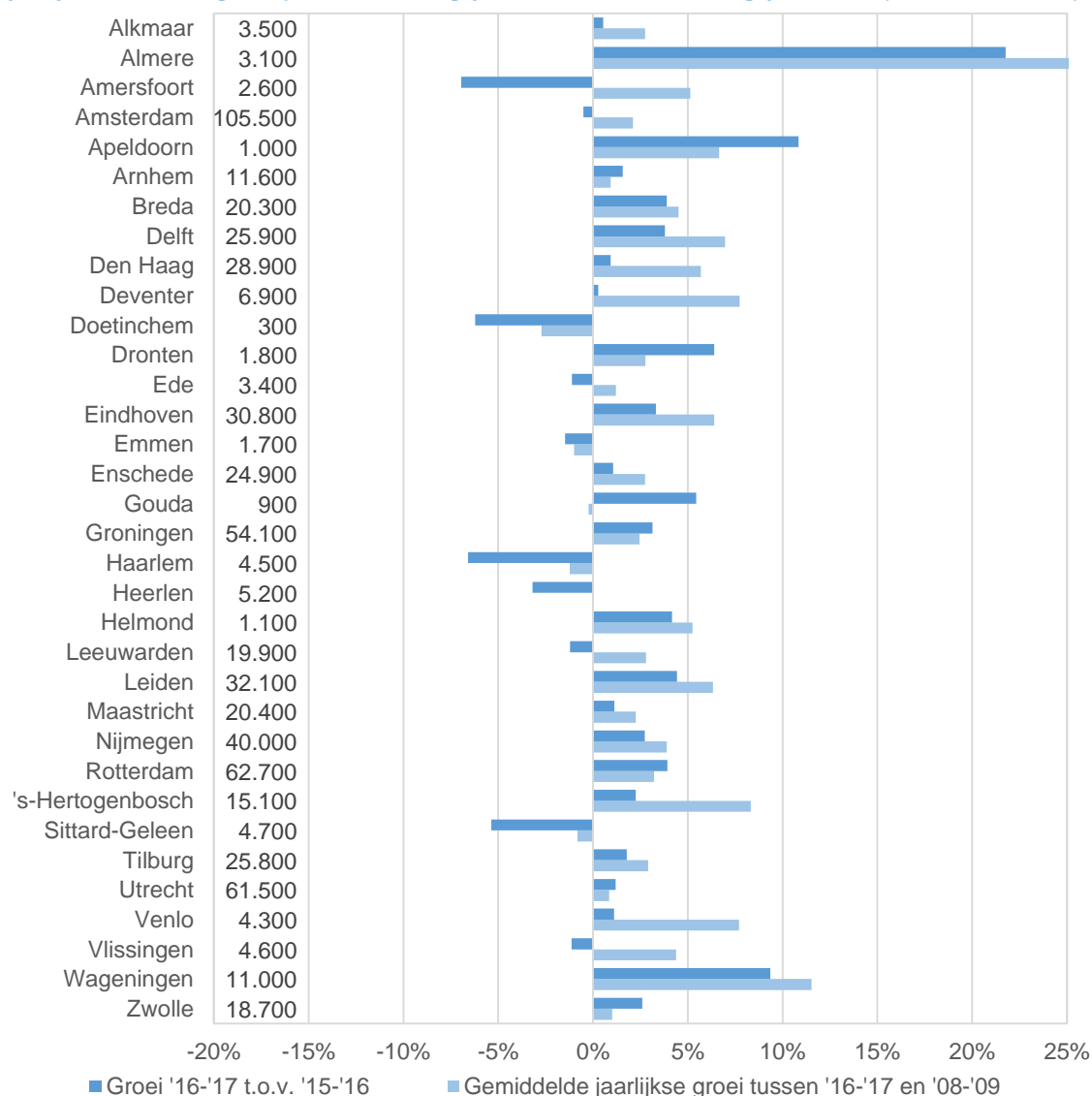
2.1.5 Studiesteden

Figuur 2.6 geeft het aantal studenten per studiestad op 1 oktober 2016 weer en de ontwikkeling ten opzichte van voorgaande jaren. Amsterdam steekt er wat betreft omvang met 106.000 studenten met kop en schouders bovenuit. Amsterdam wordt gevolgd door Utrecht en Rotterdam met ruim 60.000 studenten. Daarnaast studeren ook in Groningen, Nijmegen, Leiden, Eindhoven, Den Haag, Delft en Tilburg meer dan 25.000 studenten. Qua groei van het aantal studenten springt Almere in het oog. Deze sterke groei is het gevolg van de oprichting van de hogeschool Windesheim Flevoland. Het aantal studenten groeit sinds collegejaar '06-'07 in alle studiesteden, met uitzondering van Doetinchem, Emmen, Gouda, Haarlem en Sittard-Geleen. Als alleen naar het laatste jaar wordt gekeken, dan is er in ongeveer een kwart van de steden sprake van krimp.

Tabel 2.3: Top-10 studiesteden in omvang, collegejaar '16-'17 (bron: DUO en CBS)

1	Amsterdam	105.500
2	Rotterdam	62.700
3	Utrecht	61.500
4	Groningen	54.100
5	Nijmegen	40.000
6	Leiden	32.100
7	Eindhoven	30.800
8	Den Haag	28.900
9	Delft	25.900
10	Tilburg	25.800

Figuur 2.6: Aantal voltijdstudenten naar studiestad en de (gemiddelde) jaarlijkse ontwikkeling ten opzichte van collegejaar '08-'09 en '15-'16, collegejaar '16-'17 (bron: DUO en CBS)



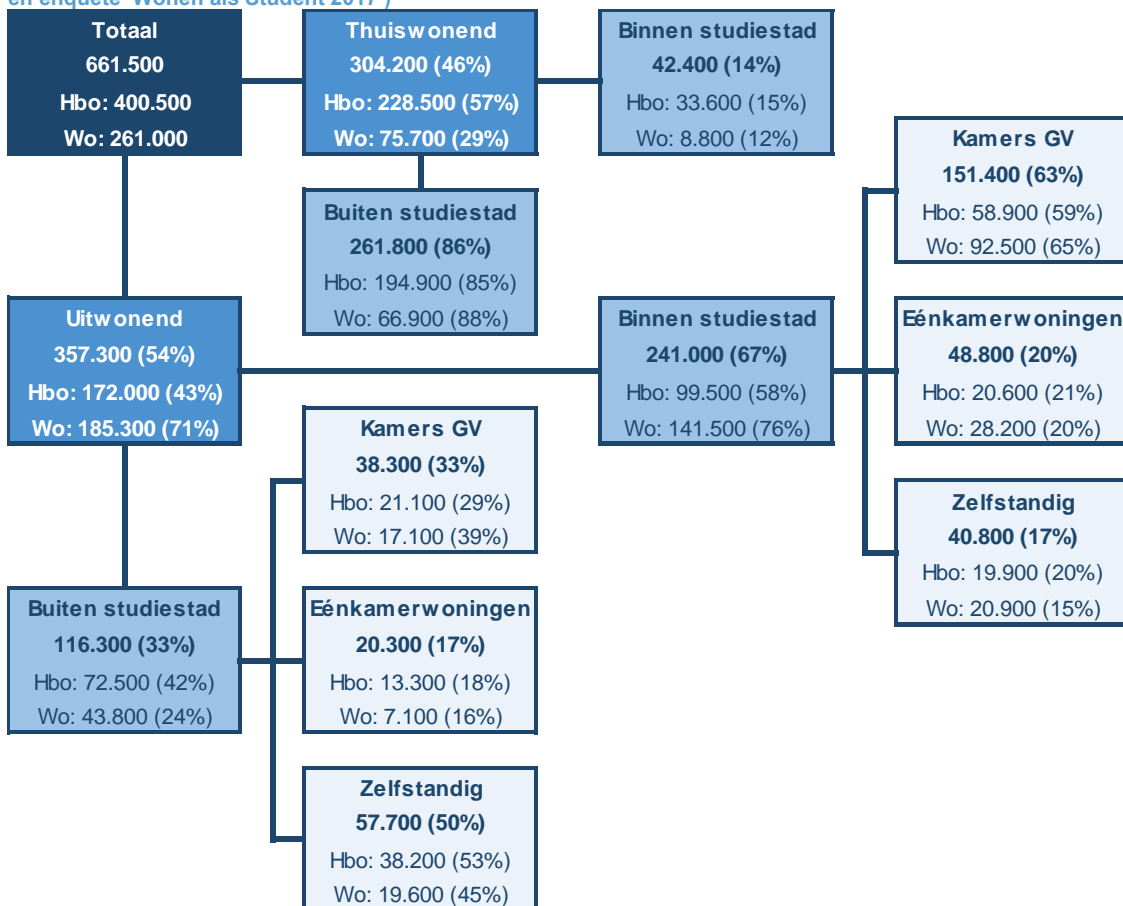
2.2 Woonsituatie

In figuur 2.7 worden de studenten uitgesplitst naar hun woonsituatie en type woonruimte. 304.000 studenten, oftewel 46 procent, wonen nog bij hun ouders. Onder hbo- en universitaire studenten is dit 57 respectievelijk 29 procent. Van alle thuiswonende studenten woont 14 procent binnen de studiestad.

De overige 357.000 studenten, inclusief alle internationale diplomastudenten, hebben het ouderlijk huis verlaten. 67 procent van alle uitwonende studenten woont binnen de studiestad. Binnen de groep studenten die niet in de eigen studiestad wonen, is er nog een groot deel dat in een andere studiestad woont (bijvoorbeeld een student die in Amsterdam studeert en in Utrecht woont). 84 procent van alle uitwonende studenten woont in één van de studiesteden.

De 241.000 uitwonende studenten binnen hun studiestad vormen de primaire doelgroep. De overige 116.000 uitwonende studenten vormen de secundaire doelgroep, waarvan 61.000 studenten in een andere stad met hoger onderwijsinstelling wonen.

Figuur 2.7: Aantal voltijdstudenten naar woonsituatie en type woonruimte, collegejaar '16-'17 (bron: DUO, CBS en enquête 'Wonen als Student 2017')

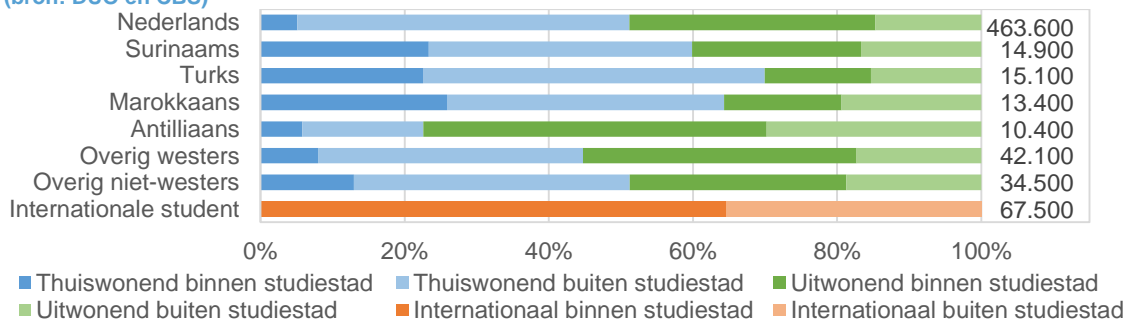


2.2.1 Herkomst

49 procent van de studenten waarvan beide ouders in Nederland zijn geboren zijn uitwonend. Bij studenten waarvan één of beide ouders uit Marokko, Suriname of Turkije komen is dit slechts 35 procent. Bij studenten met een Antilliaanse achtergrond is het aandeel uitwonenden met 77 procent opvallend hoog. De verklaring

hiervoor is dat relatief veel Antillianen juist voor hun studie naar Nederland verhuizen en daarom ook grotendeels uitwonend zijn. Studenten met een andere achtergrond laten gemiddeld een vergelijkbaar beeld zien met studenten met een Nederlandse achtergrond.

Figuur 2.8: Aandeel Nederlandse voltijdstudenten naar herkomstgroepering en woonsituatie, collegejaar '16-'17 (bron: DUO en CBS)

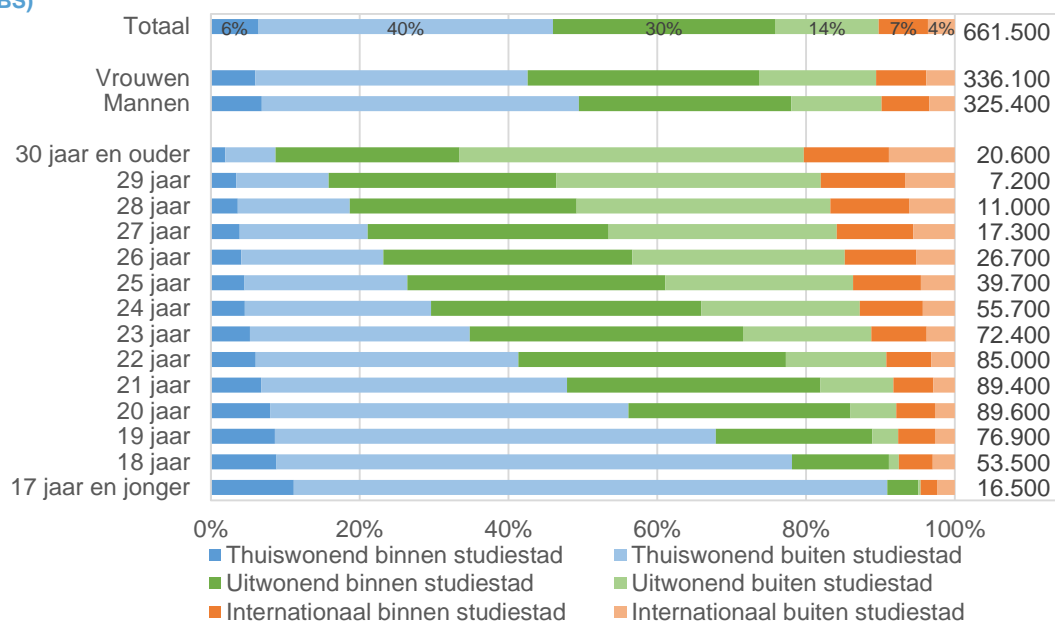


2.2.2 Leeftijd & geslacht

Figuur 2.9 geeft inzicht in de woonsituatie naar leeftijd en geslacht. Duidelijk wordt dat naarmate studenten ouder worden en langer studeren zij vaker uitwonend zijn. Van de studenten tot en met 19 jaar woont bijna driekwart bij de ouders. Bij de groep 24 jaar en ouder is dit minder dan een kwart. Vier van de vijf uitwonende studenten tot en met 19 jaar woont binnen de studiestad. Bij uitwonende studenten vanaf 24 jaar is dit ruim de helft. Hbo-studenten verlaten het ouderlijk huis gemiddeld op latere leeftijd dan universitaire studenten en oudere studenten wonen vaker buiten de studiestad dan jonge studenten. Deze twee gegevens zorgen er samen voor dat hbo-studenten naar verhouding vaker buiten de studiestad wonen dan universitaire studenten.

Mannelijke studenten blijven vaker thuis wonen dan vrouwelijke studenten, met een aandeel van 49 tegenover 43 procent. Dit is nog opvallender als meegenomen wordt dat vrouwen gemiddeld 4 maanden jonger zijn en jonge studenten vaker thuis wonen.

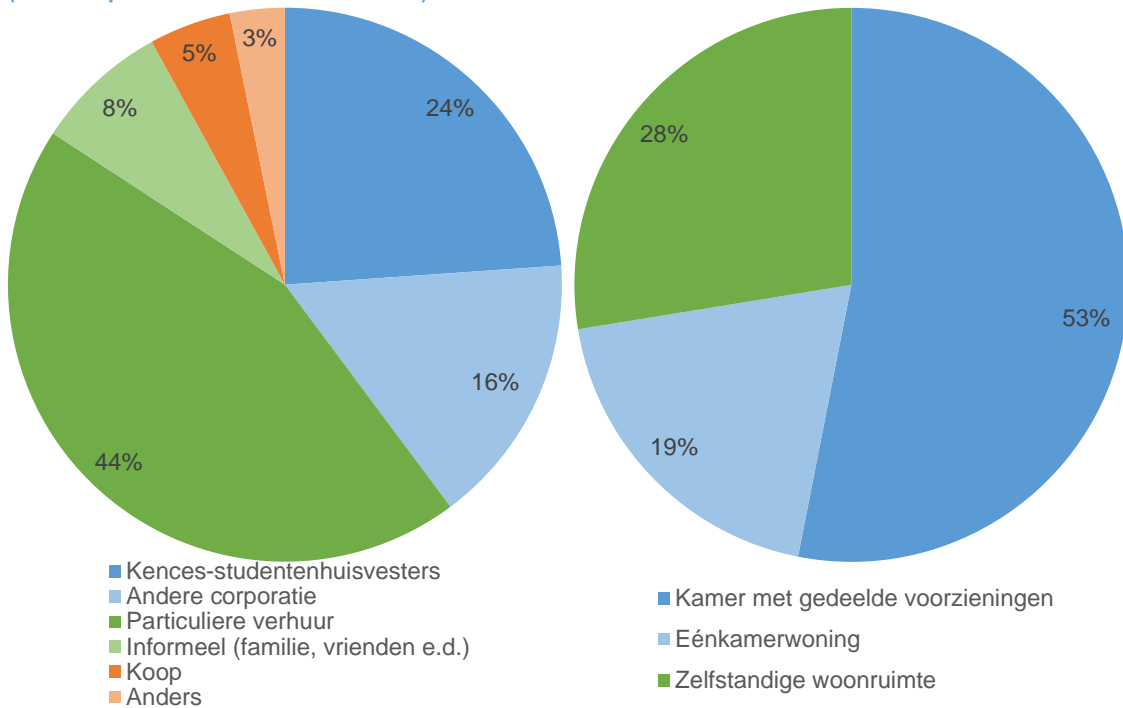
Figuur 2.9: Aandeel voltijdstudenten naar leeftijd en geslacht en woonsituatie, collegejaar '16-'17 (bron: DUO en CBS)



2.2.3 Woonruimtekenmerken

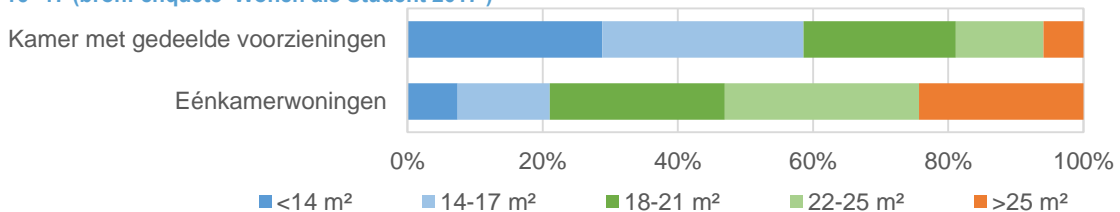
Figuur 2.10 geeft de verdeling van uitwonende studenten over de verschillende typen verhuurder en typen woonruimte weer. Met 44 procent hebben de particuliere verhuurders de grootste punt van de taart. De Kences-deelnemers en -partners verzorgen samen 24 procent van de studentenhuisvesting. Een ruime meerderheid van de uitwonende studenten (53 procent) woont in een kamer met gedeelde voorzieningen.

Figuur 2.10: Aandeel uitwonende voltijdstudenten naar type verhuurder en type woonruimte, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')

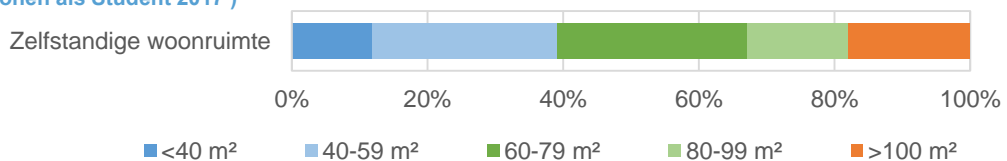


Kamers waarbij de student voorzieningen deelt hebben een gemiddelde oppervlakte van 18 vierkante meter. Eénkamerwoningen zijn met gemiddeld 25 vierkante meter iets groter. Zelfstandige woonruimten vallen met 69 vierkante meter in een andere categorie. Dit is ook terug te zien in de klassenverdeling uit figuur 2.11 en figuur 2.12. Slechts 7 procent van de éénkamerwoningen is maximaal 13 vierkante meter. Bij kamers met gedeelde voorzieningen is dit 29 procent.

Figuur 2.11: Kameroppervlakte bij uitwonende voltijdstudenten op kamers naar type woonruimte, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')

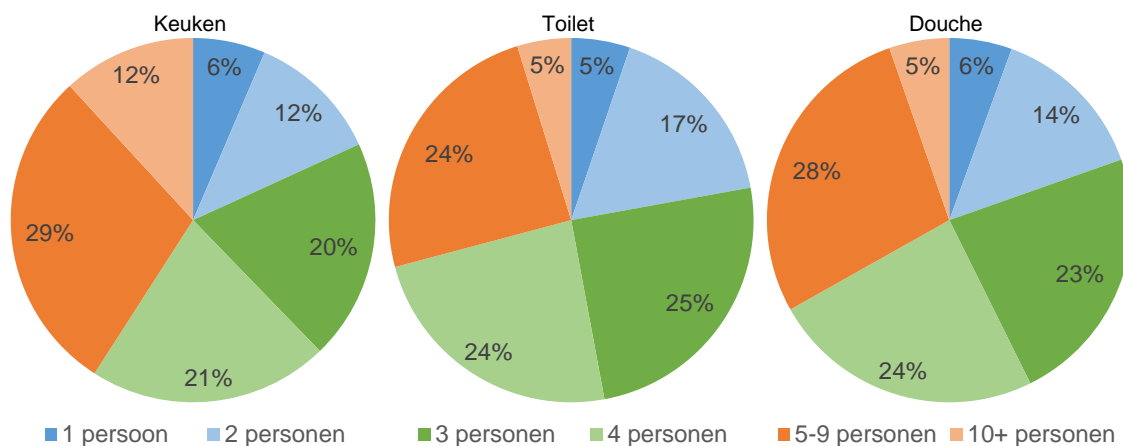


Figuur 2.12: Oppervlakte bij uitwonende voltijdstudenten in zelfstandige woonruimten, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



Gedeelde voorzieningen worden, zoals te zien in figuur 2.13, door de meerderheid met maximaal 4 personen gedeeld. Dit geldt zowel voor de keuken als het toilet als de douche. De keuken wordt gemiddeld met 5 personen gedeeld. Bij de douche en toilet is dit gemiddeld slechts 4 personen.

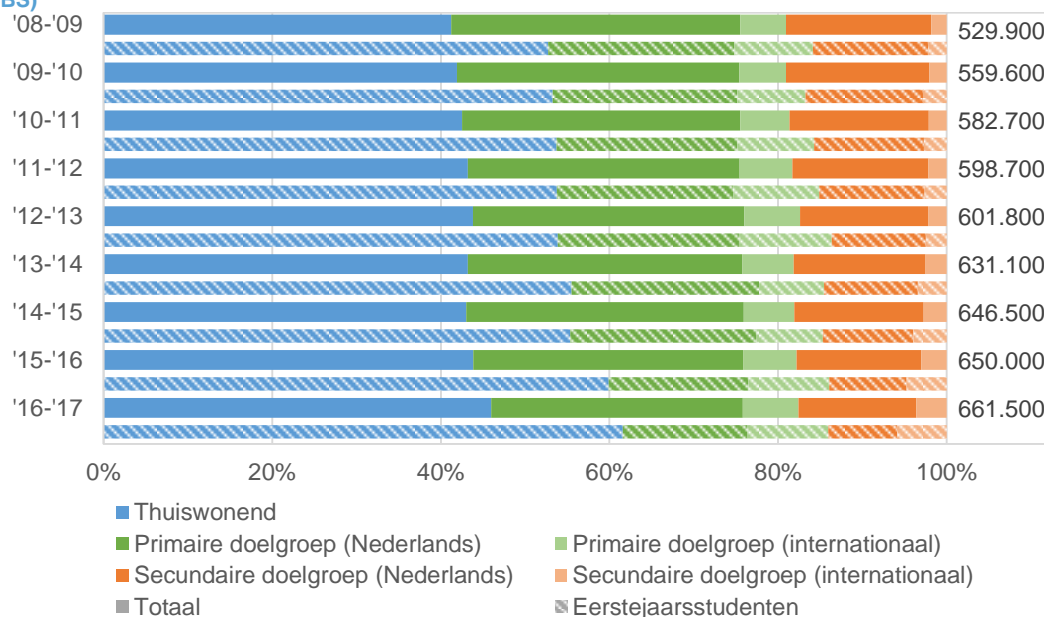
Figuur 2.13: Aantal huisgenoten voor keuken, toilet en douche bij uitwonende voltijdstudenten op kamers met gedeelde voorzieningen, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



2.2.4 Ontwikkeling tussen '08-'09 en '16-'17

Figuur 2.14 geeft inzicht in de ontwikkeling van de woonsituatie over de afgelopen acht jaar. Het aandeel thuiswonenden is in de laatste twee jaar gestegen van 43,0 naar 46,0 procent. In de vijf jaar daarvoor was het aantal thuiswonenden nagenoeg stabiel. Deze verschuiving komt volledig op het conto van de Nederlandse eerste- en tweedejaarsstudenten die in het afgelopen jaar in veel mindere mate het ouderlijk huis hebben verlaten. Deze trendbreuk lijkt daarmee een direct gevolg van de invoering van het studievoorschot (zie blauwe kader). Het aantal internationale studenten is het afgelopen jaar, net als de voorgaande 7 jaren, gestegen. Het laatste jaar kwam neer op een stijging van 11,1 procent tegenover een jaarlijks gemiddelde van 7,3 procent.

Figuur 2.14: Aandeel voltijdstudenten naar woonsituatie, collegejaren '08-'09 tot en met '16-'17 (bron: DUO en CBS)



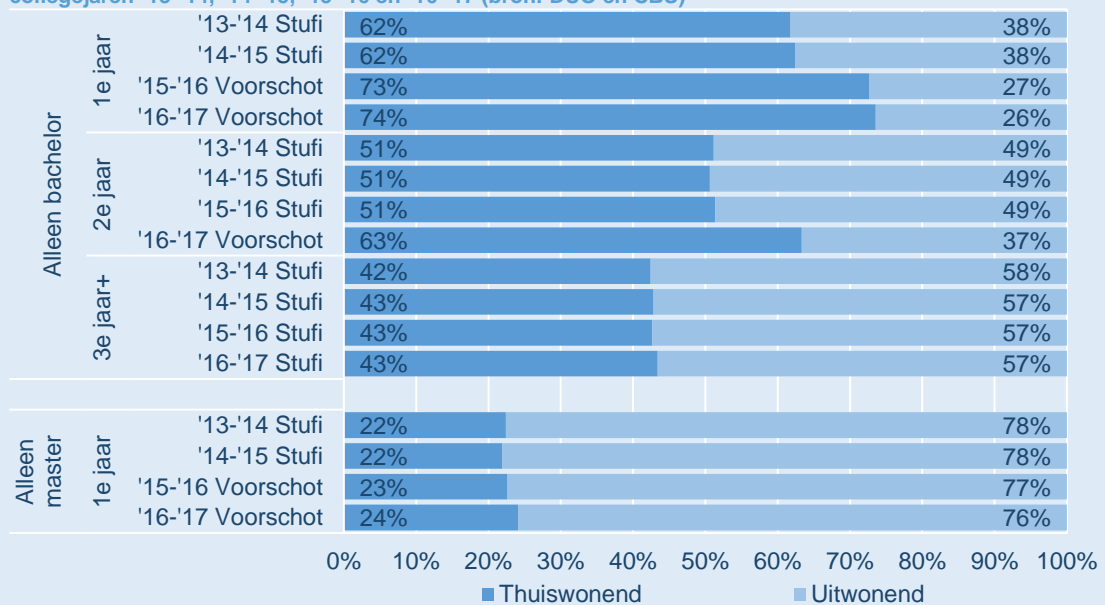
Invloed van studievoorschot op het huisvestingsgedrag van eerste- en tweedejaarsstudenten

Het studievoorschot is in collegejaar '15-'16 ingevoerd. Met de gegevens van de eerste- en tweedejaarsstudenten die binnen het nieuwe systeem vallen kan in beeld worden gebracht wat het effect is. Hiervoor wordt een vergelijking gemaakt tussen collegejaren '13-'14 tot en met '16-'17. De cijfers in dit kader hebben uitsluitend betrekking op Nederlandse studenten en richten zich op het al dan niet uitwonend zijn en de studiekeuze in relatie tot de afstand tot het ouderlijk huis.

Een negatief effect van het studievoorschot op de studentenaantallen is niet direct waarneembaar, gezien de stijging van het aantal Nederlandse studenten. Ook de studiekeuze lijkt niet of nauwelijks beïnvloed te zijn door de invoering van het studievoorschot. Eerstejaarsstudenten hebben gemiddeld genomen gekozen voor een studie aan een onderwijsinstelling op een gelijke hemelsbrede afstand van het ouderlijk huis als voorheen. Tussen '06-'07 en '14-'15 waren de verschuivingen tussen de aandelen thuis- en uitwonend zeer beperkt. Het aandeel uitwonenden is de afgelopen twee jaar echter gedaald van 53 naar 49 procent. Deze daling is al aanzienlijk, terwijl nog ongeveer de helft van de studenten onder het oude studiefinancieringsstelsel vallen. Om het effect van de invoering van het studievoorschot beter in beeld te brengen is de vergelijking gemaakt tussen eerste- en tweedejaarsstudenten voor en na de invoering van het studievoorschot (eerste- en tweedejaarsstudenten die na de invoering nog onder het oude stelsel vallen zijn niet meegenomen in de analyses).

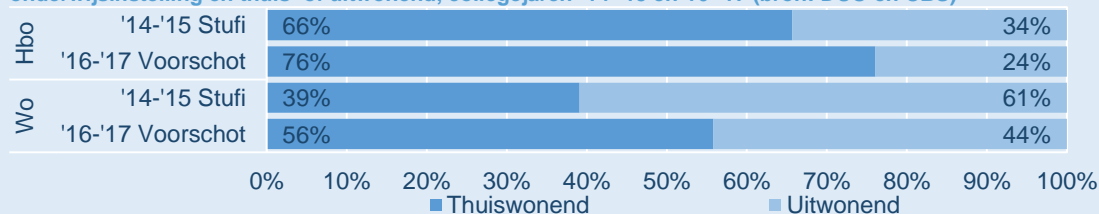
Bij de eerstejaars bachelorstudenten was het aandeel uitwonenden tussen de collegejaren '14-'15 en '15-'16 als gevolg van de invoering van het studievoorschot reeds gedaald. Dit is het afgelopen jaar nog verder gedaald waardoor het aandeel uitwonenden tussen collegejaren '14-'15 en '16-'17 in totaal 30 procent (11 procentpunt) lager is komen te liggen. Voor het eerst zijn er dit jaar ook tweedejaarsstudenten die onder het nieuwe studievoorschotstelsel vallen. Tussen collegejaren '15-'16 en '16-'17 is het aandeel uitwonenden bij deze groep gedaald met 25 procent (12 procentpunt). Bij de masterstudenten lijkt de invoering van het studievoorschot nauwelijks van invloed op het huisvestingsgedrag.

Figuur 2.15: Aandeel Nederlandse voltijdstudenten naar bachelor of master, woonsituatie en leerjaar, collegejaren '13-'14, '14-'15, '15-'16 en '16-'17 (bron: DUO en CBS)



Bij universitaire bachelorstudenten ligt het aandeel uitwonenden hoger dan bij hbo-studenten. De ontwikkeling tussen collegejaren '14-'15 en '16-'17 als gevolg van de invoering van het studievoorschot is echter vergelijkbaar met een daling van respectievelijk 27 en 30 procent.

Figuur 2.16: Aandeel eerste- en tweedejaars Nederlandse bachelor voltijdstudenten naar type onderwijsinstelling en thuis- of uitwonend, collegejaren '14-'15 en '16-'17 (bron: DUO en CBS)

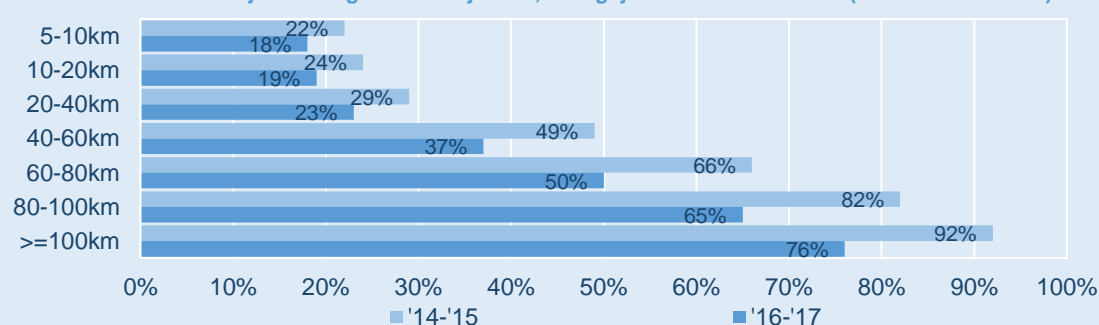


Het gemeten effect wordt ook onderbouwd door resultaten uit de huisvestingsenquête 'Wonen Als Student 2017' waarin 52 procent van de thuiswonende eerstejaarsstudenten die onder het nieuwe leenstelsel vallen aangeeft nog thuis te wonen vanwege het studievoorschot.

De conclusie is daarom dat de invoering van het studievoorschot van grote invloed is op het huisvestingsgedrag van eerste- en tweedejaarsstudenten. Het effect zal de komende jaren naar verwachting doorwerken bij de ouderejaarsstudenten.

Kanttekening die bij de bevindingen geplaatst kan worden is de vraag in hoeverre studenten zich uitwonend laten registreren. Door de invoering van het studievoorschot is de noodzaak voor een student om zich bij de gemeente in te schrijven op een ander adres dan zijn of haar ouders minder groot. Voorheen was de studiefinanciering hoger voor uitwonende studenten, waardoor zij zich direct inschreven op het nieuwe adres zodra zij het ouderlijk huis hadden verlaten. Het gemeten aantal uitwonenden in collegejaren '15-'16 en '16-'17 kan hierdoor lager uitvallen dan in werkelijkheid het geval is. De invloed van deze kanttekening is gemeten door de gegevens van alle huurders van één corporatie te koppelen aan de inschrijvingen bij de gemeente in de Basisregistratie Personen. Hieruit blijkt dat studenten die studievoorschot ontvangen zich inderdaad minder vaak bij de gemeente inschrijven (en nog op het adres van de ouders staan ingeschreven). Op basis van de gegevens van de corporatie daalt het aandeel uitwonenden onder de eerstejaars bachelorstudenten niet van 38 naar circa 27 procent, maar naar 29 procent. Onder tweedejaarsstudenten is het effect van het niet inschrijven bij de gemeente zeer beperkt omdat studenten zich klaarblijkelijk na verloop van tijd alsnog inschrijven bij de gemeente. In voorgaande collegejaren is er overigens sprake geweest van fraude met de studiefinanciering doordat studenten zich ten onrechte elders inschreven dan bij de ouders. Het gemeten aantal uitwonenden valt in de collegejaren '14-'15 eerder hierdoor hoger uit dan werkelijk het geval was.

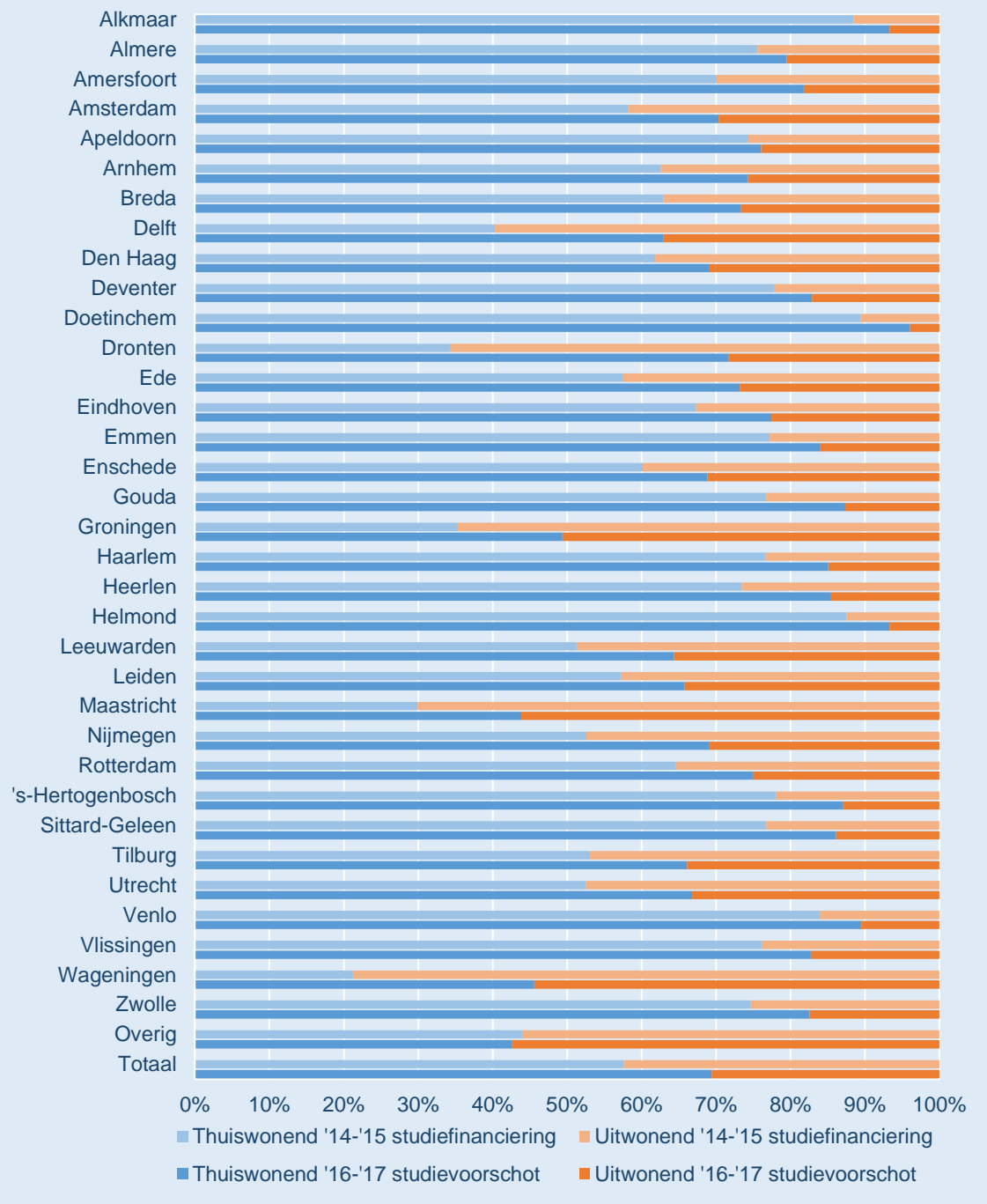
Figuur 2.17: Aandeel uitwonende eerstejaars Nederlandse bachelor voltijdstudenten naar hemelsbrede afstand tussen onderwijsinstelling en ouderlijk huis, collegejaren '14-'15 en '16-'17 (bron: DUO en CBS)



Figuur 2.17 laat zien dat het aandeel uitwonenden stijgt naarmate het ouderlijk huis verder weg is gelegen van de onderwijsinstelling. Doordat studenten nu meer thuis blijven wonen en ook thuiswonend blijven als het ouderlijk huis op grotere afstand van de onderwijsinstelling is gelegen neemt het aandeel uitwonenden in iedere afstandscategorie met ongeveer een vijfde af.

In iedere studiestad is het aandeel uitwonenden onder eerste- en tweedejaars in collegejaar '16-'17 ten opzichte van collegejaar '14-'15 gedaald. In Apeldoorn, Almere, Den Haag, Leiden, Maastricht, Enschede, Groningen en Deventer is de daling minder dan een kwart, terwijl in Dronten en Doetinchem het aandeel uitwonenden meer dan halveert.

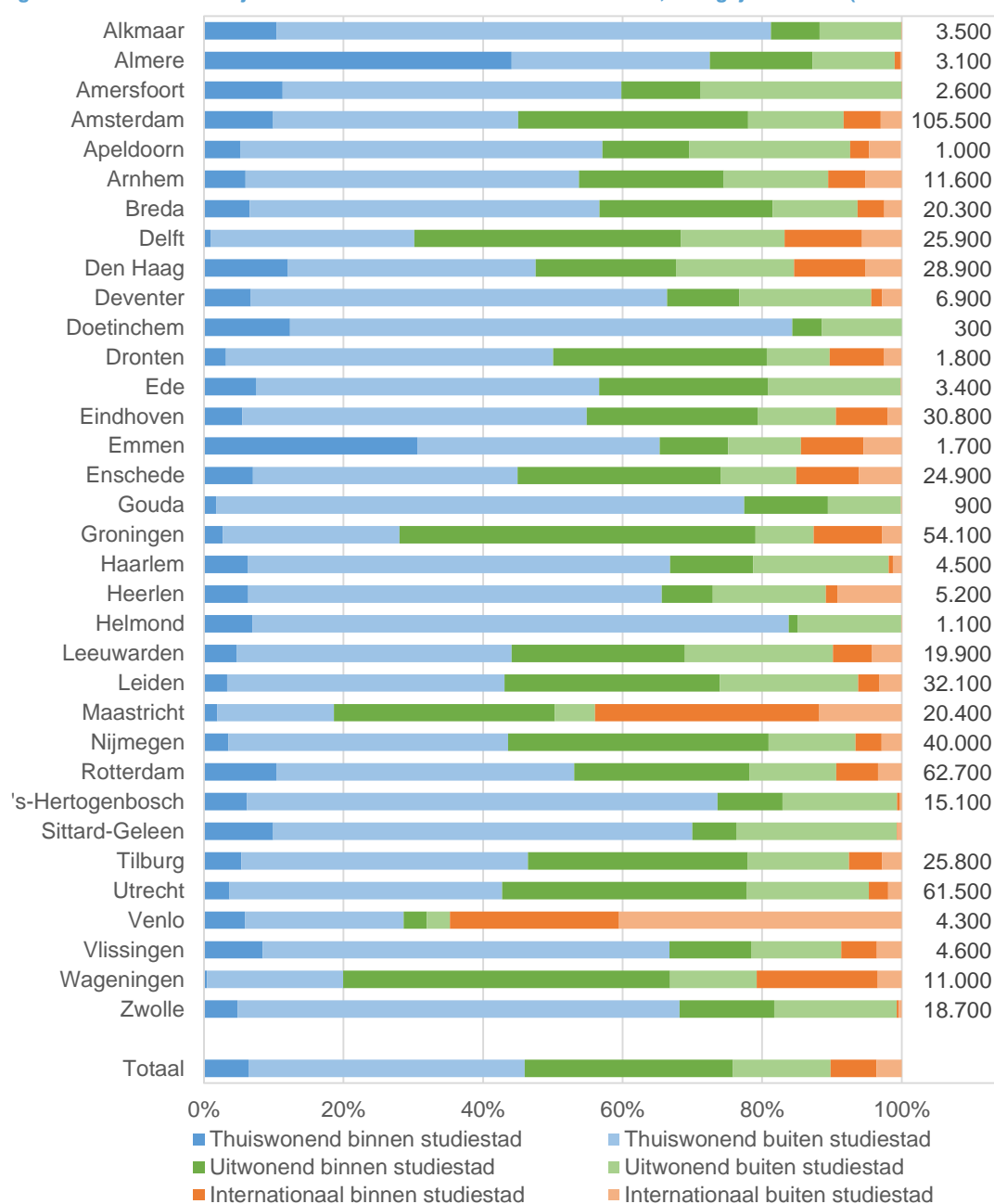
Figuur 2.18: Aandeel eerste- en tweedejaars Nederlandse bachelor voltijdstudenten naar thuis- of uitwonend en studiestad, collegejaren '14-'15 en '16-'17 (bron: DUO en CBS)



2.2.5 Studiesteden

Figuur 2.19 geeft inzicht in de woonsituatie van studenten per studiestad. Van de vier grootste studiesteden komen Amsterdam en Utrecht sterk overeen met het Nederlandse gemiddelde. In Groningen wonen beduidend meer uitwonende studenten binnen de studiestad dan gemiddeld. Van de vier grote studiesteden valt Rotterdam op met een lager aandeel uitwonende studenten. Dit hangt samen met het feit dat in Rotterdam relatief veel studenten studeren aan een hogeschool en studenten aan een hogeschool minder vaak uitwonend zijn. Van alle overige steden met een universiteit hebben alleen Den Haag en Eindhoven een lager aandeel uitwonende studenten dan gemiddeld. Van de studiesteden zonder universiteit vallen Venlo en in mindere mate Dronten en Leeuwarden op door een hoog aandeel uitwonende studenten. Alkmaar, Doetinchem en Helmond kenmerken zich door een erg laag aandeel uitwonende studenten.

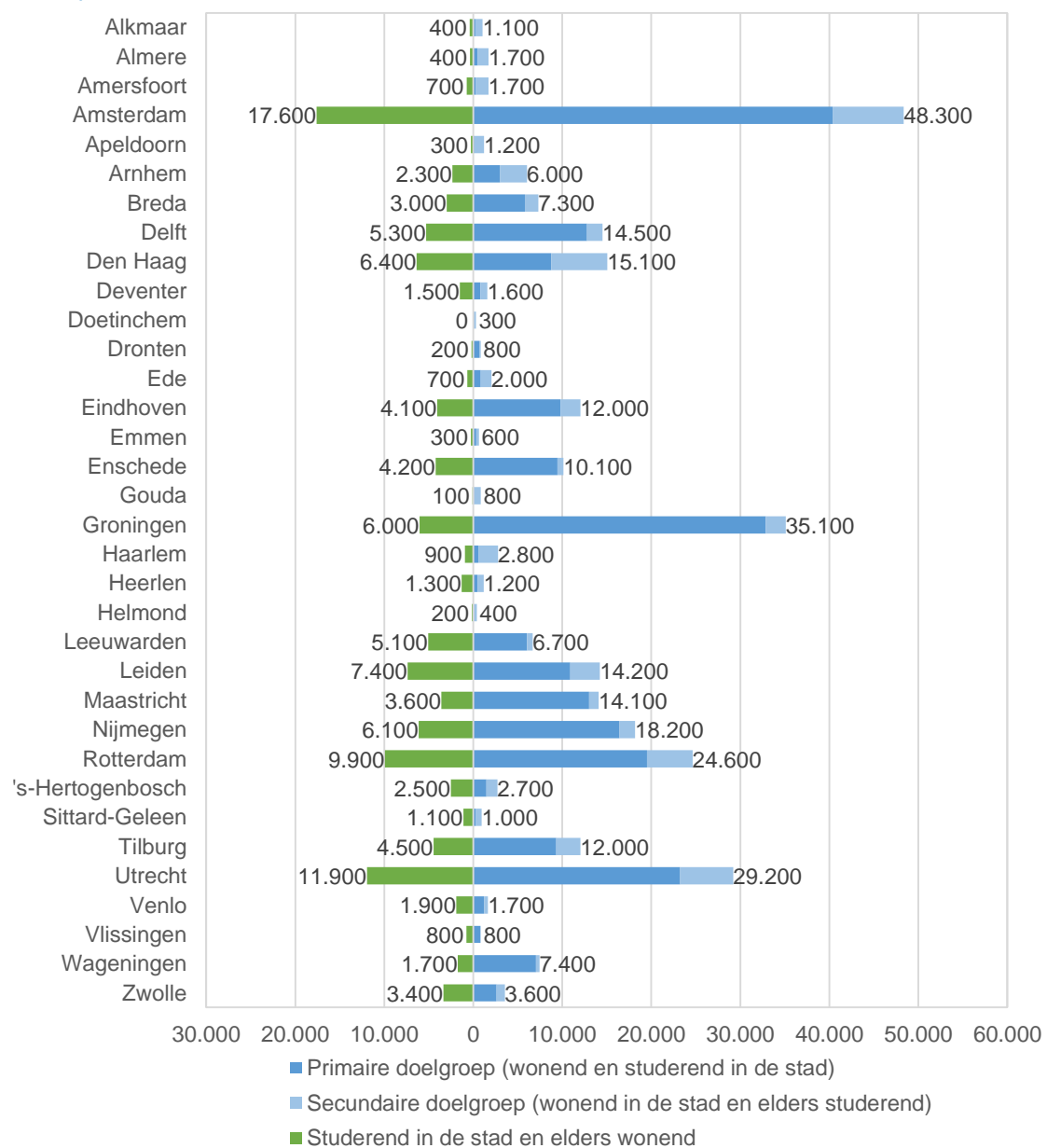
Figuur 2.19: Aandeel voltijdstudenten naar studiestad en woonsituatie, collegejaar '16-'17 (bron: DUO en CBS)



2.2.6 Woonsteden

Figuur 2.20 en tabel 2.4 geven inzicht in het aantal uitwonende studenten, van zowel de primaire als de secundaire doelgroep: de uitwonende studenten die in de stad wonen en studeren en de uitwonende studenten die in de stad wonen maar in een andere stad studeren. Wat betreft aantal studenten is Groningen de vierde stad van Nederland, maar als gekeken wordt naar het aantal studenten dat in een studiestad woont is Groningen de nummer twee na Amsterdam. Dit is het gevolg van de perifere ligging van Groningen. Apeldoorn, Doetinchem en Gouda vallen op doordat er evenveel of meer studenten wonen dan dat er studeren. Apeldoorn is gunstig gelegen tussen Deventer, Zwolle, Utrecht en Arnhem en hetzelfde geldt voor Gouda tussen Den Haag, Rotterdam en Utrecht. In Doetinchem studeert een beperkt aantal studenten, waardoor de ligging naast Arnhem voldoende is om meer studenten te huisvesten dan dat er studeren.

Figuur 2.20: Aantal uitwonende voltijdstudenten naar woonstad en type doelgroep, collegejaar '16-'17 (bron: DUO en CBS)



Tabel 2.4: Ontwikkeling aantal uitwonende voltijdstudenten naar woonstad, collegejaren '08-'09 tot en met '16-'17 (bron: DUO en CBS)

	'08-'09	'09-'10	'10-'11	'11-'12	'12-'13	'13-'14	'14-'15	'15-'16	'16-'17
Alkmaar	1.100	1.200	1.200	1.100	1.000	1.100	1.100	1.000	1.100
Almere	1.600	1.700	1.600	1.600	1.500	1.700	1.700	1.700	1.700
Amersfoort	1.900	1.900	1.900	1.900	1.800	1.900	2.000	1.900	1.700
Amsterdam	41.500	43.700	45.700	46.600	46.500	49.900	51.300	50.800	48.400
Apeldoorn	900	1.100	900	1.000	1.000	1.100	1.200	1.200	1.200
Arnhem	5.800	5.900	6.100	6.000	5.800	6.200	6.300	6.100	6.000
Breda	6.000	6.600	6.600	6.900	7.100	7.700	7.900	7.600	7.300
Delft	10.700	11.100	12.100	12.500	13.000	13.900	14.600	15.000	14.500
Den Haag	12.800	13.500	13.900	14.200	14.200	14.900	15.300	15.200	15.100
Deventer	1.600	1.900	1.800	1.900	1.800	1.800	1.600	1.600	1.600
Doetinchem	300	300	200	200	300	300	300	300	300
Dronten	900	900	1.000	1.000	1.000	900	1.000	1.000	800
Ede	1.700	1.800	1.900	2.100	2.100	2.500	2.500	2.200	2.000
Eindhoven	8.900	9.300	9.700	9.800	10.200	10.900	11.700	12.000	12.000
Emmen	900	1.000	800	700	700	800	700	600	600
Enschede	10.000	10.300	10.500	10.500	10.700	11.000	10.700	10.200	10.100
Gouda	800	800	800	800	800	900	900	900	800
Groningen	30.700	32.200	32.800	33.500	33.500	34.600	36.000	35.600	35.100
Haarlem	2.800	3.100	3.200	3.100	3.000	3.200	3.100	2.900	2.800
Heerlen	1.100	1.200	1.200	1.200	1.100	1.200	1.200	1.200	1.200
Helmond	400	400	400	400	400	500	500	400	400
Leeuwarden	6.700	6.800	6.700	6.900	6.700	7.000	7.200	7.000	6.700
Leiden	10.300	10.900	11.200	11.500	12.200	13.000	13.500	14.000	14.200
Maastricht	12.400	12.400	12.900	13.800	14.300	14.400	14.400	14.600	14.100
Nijmegen	15.500	16.200	16.600	16.700	17.000	18.000	18.900	18.800	18.200
Rotterdam	20.200	20.800	22.300	22.700	22.800	23.300	23.900	24.400	24.600
's-Hertogenbosch	2.500	2.700	2.800	2.800	2.800	2.900	2.800	2.800	2.700
Sittard-Geleen	800	900	900	800	800	1.000	1.000	1.000	1.000
Tilburg	10.800	10.800	11.700	12.000	11.900	12.400	12.800	12.400	12.000
Utrecht	29.000	30.000	30.000	29.400	28.500	30.000	31.400	31.100	29.200
Venlo	700	800	1.000	1.200	1.300	1.700	1.700	1.700	1.700
Vlissingen	600	600	800	900	900	900	900	900	800
Wageningen	4.700	4.900	5.500	5.800	6.100	6.700	7.000	7.100	7.400
Zwolle	4.000	4.100	4.000	4.100	3.800	3.700	3.700	3.700	3.600
Overig	50.500	53.400	54.100	54.500	51.700	56.500	57.400	56.000	56.300
Totaal	311.400	325.200	334.800	340.000	338.100	358.500	368.400	365.000	357.300

Cijfers over leegstand van studentenhuisvesting ontbreken. Aangenomen is dat het hoogst aantal uitwonenden gemeten in een van de vier laatste voorgaande onderzoeksjaren plus een frictieleegstand van twee procent een goede indicatie is voor de beschikbare voorraad. Het is echter dat een deel van de studenten woonachtig is in woonruimten die niet specifiek bedoeld zijn voor studentenhuisvesting. Gevolg hiervan is dat de druk op de studentenhuisvesting onderschat kan worden.

Daartegenover staan een aantal oorzaken die tot overschatting van de vraag of onderschatting van het aanbod kunnen leiden. Ten eerste is er mogelijk langdurige leegstand van aanbod dat niet aansluit bij de woonwensen van studenten of niet gevonden wordt door studenten. Ten tweede geeft een deel van de studenten aan te willen verhuizen zonder daadwerkelijk op zoek te gaan naar woonruimte, omdat de urgentie ontbreekt. En ten slotte onderschatten veel studenten de kans dat zij gaan verhuizen na het afstuderen vanwege bijvoorbeeld de baan die zij vinden of een aflopend campuscontract.

Door de indicatie van de voorraad af te zetten tegen het aantal studenten dat in de stad zou willen wonen wordt de druk op de woningmarkt van studentenhuisvesting inzichtelijk. Deze wordt weergegeven in tabel 2.5 als drukindicator. Bij het bepalen van het aantal studenten dat in de stad wil wonen is gekeken naar het huidige aantal studenten dat in de stad woont en de verhuiscriteria van studenten die binnen een half jaar willen verhuizen uit of naar de stad.

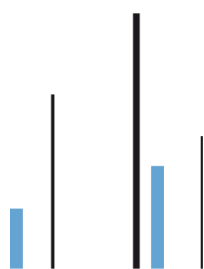
In Almere, Amsterdam, Eindhoven, Leiden, Rotterdam, 's-Hertogenbosch, Utrecht en Zwolle is er sprake van een relatief krappe woningmarkt voor studenten. Het afgelopen jaar is de druk alleen gestegen in Alkmaar, Den Haag, Leeuwarden, Leiden, Wageningen en Zwolle. Daartegenover staat een afname van de druk in 8 van de 24 steden.

Tabel 2.5: Drukindicator (-- zeer ontspannen, - ontspannen, o evenwicht, + krap, ++ zeer krap) o.b.v. indicatie van het huidige aanbod en gewenst aantal uitwonende voltijdstudenten naar woonstad, collegejaren '13-'14, '14-'15, '15-'16 en '16-'17 (bron: DUO, CBS en enquête 'Wonen als Student 2014 tot en met 2017')

	Drukindicator				Ontwikkeling tussen '15-'16 en '16-'17
	'13-'14	'14-'15	'15-'16	'16-'17	
Alkmaar	++	+	--	++	↗
Almere	++	+	++	++	▪
Amsterdam	++	++	++	++	↘
Arnhem	o	++	+	o	▪
Breda	+	++	+	o	▪
Delft	o	o	+	+	▪
Den Haag	+	++*	o	+	↗
Deventer	-	o	o	-	↘
Dronten	o	-	o	--	↘
Ede	-	o	-	--	↘
Eindhoven	+	++	++	++	▪
Enschede	o	-	-	--	↘
Groningen	o	o	o	o	▪
Haarlem	+	++	--	--	▪
Leeuwarden	o	-	--	-	↗
Leiden	+	+	++	++	↗
Maastricht	o	o	o	o	↘
Nijmegen	++	++	++	+	↘
Rotterdam	+	+	++	++	▪
's-Hertogenbosch	++	++	++	++	↘
Tilburg	+	+	o	o	▪
Utrecht	++	++	++	++	▪
Wageningen	o	o	o	+	↗
Zwolle	++	++	++	++	↗

* Het veldwerk heeft in collegejaar '14-'15 voor Den Haag in december plaatsgevonden

3



Betaalbaarheid

Achtereenvolgens besteden de paragrafen 3.1 tot en met 3.3 aandacht aan inkomsten en uitgaven, woonlasten en woonquote van uitwonende studenten. Hierbij wordt aandacht besteed aan de huidige situatie, de ontwikkeling gedurende de laatste jaren en de verschillen tussen woonsteden.

3.1 Inkomsten en uitgaven

De term inkomen lijkt simpel, maar is een complex begrip met tal van definities. In tabel 3.1 is de opbouw van het inkomen in collegejaar '16-'17 weergegeven voor verschillende definities. Uiteindelijk leidt dit tot een besteedbaar inkomen (definitie BZK) waarbij inkomen uit arbeid, belastingen, studiebeurs, zorgtoeslag en zorgverzekeringspremie zijn verwerkt. Omdat studenten een specifieke doelgroep zijn, is er in dit rapport nog een afwijkende definitie van het besteedbaar inkomen (definitie Monitor Studentenhuisvesting, MS) gebruikt waarbij ook de studiekosten, ouderlijke bijdrage en leningen zijn verwerkt. Het besteedbaar inkomen van thuiswonende studenten is 530 euro per maand en van uitwonende studenten 900 euro. Het verschil tussen uitwonende en thuiswonende studenten zit met name in de ouderlijke bijdrage, geleend geld en de basisbeurs. De inkomsten uit arbeid vertegenwoordigen met 45 procent het grootste aandeel van alle inkomsten. De studiekosten vormen de grootste drukkende component op het besteedbaar inkomen.

Tabel 3.1: Gemiddelde inkomsten en uitgaven per maand van voltijdstudenten naar woonsituatie, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student betaalbaarheid 2017')

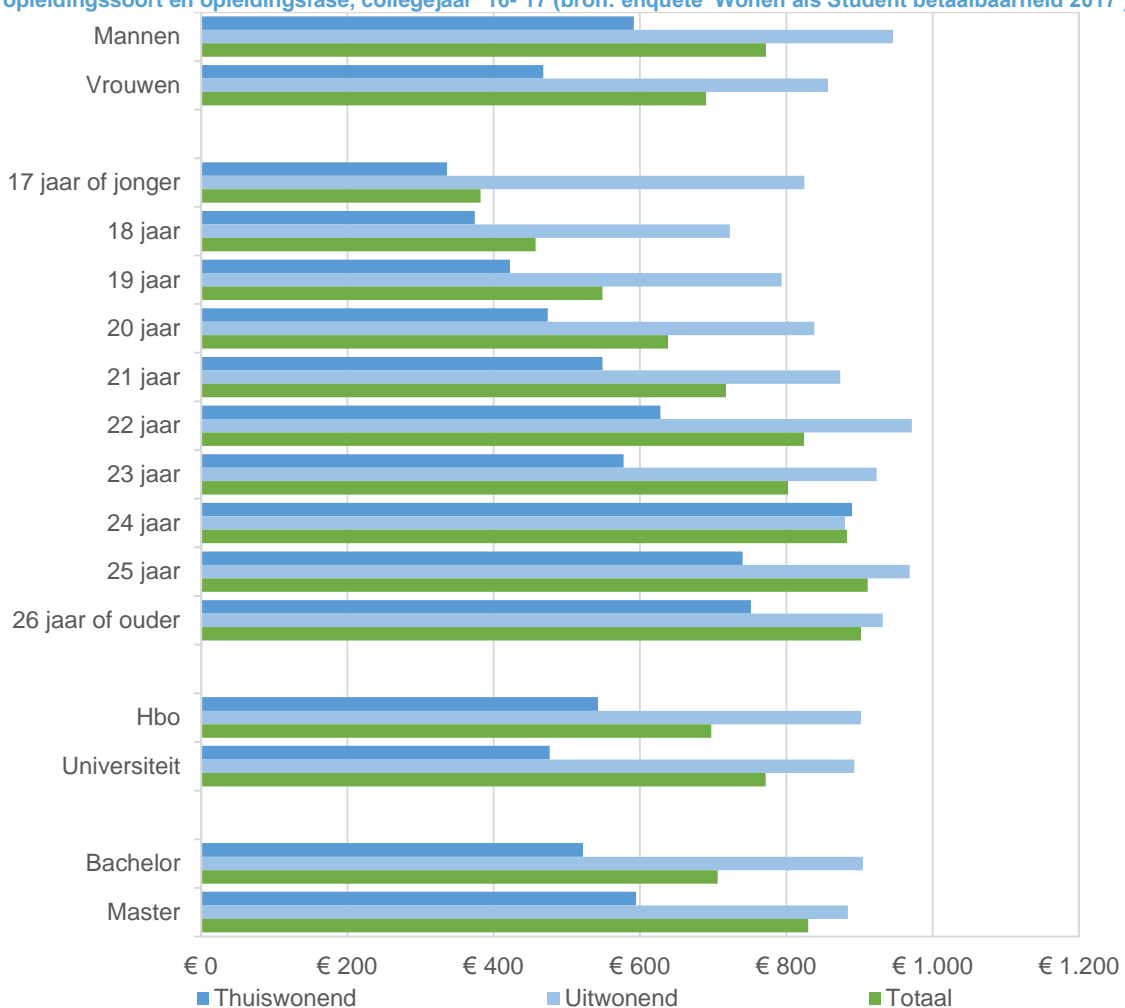
	Thuiswonend	Uitwonend	Totaal
Primair inkomen (hoofdzakelijk inkomen uit arbeid)	€ 455	€ 515	€ 490
Basisbeurs, studievoorschot en aanvullende beurs	€ 80	€ 130	€ 105
Huurtoeslag	€ 0	€ 50	€ 25
Bruto inkomen	€ 535	€ 695	€ 620
Zorgverzekering	-€ 100	-€ 115	-€ 110
Zorgtoeslag	€ 60	€ 60	€ 60
Belastingen en premie inkomensverzekeringen	-€ 30	-€ 25	-€ 25
Besteedbaar inkomen (definitie CBS)	€ 465	€ 610	€ 545
Zonder huurtoeslag	€ 0	-€ 50	-€ 25
Besteedbaar inkomen (definitie BZK)	€ 465	€ 560	€ 520
Collegegeld	-€ 165	-€ 165	-€ 165
Overige studiekosten	-€ 75	-€ 55	-€ 65
Ouderlijke bijdrage (zakgeld)	€ 35	€ 130	€ 85
Ouderlijke bijdrage (meebetalen lasten)	€ 155	€ 135	€ 145
Collegegeldkrediet	€ 10	€ 20	€ 15
DUO-lening	€ 100	€ 255	€ 185
Overige leningen	€ 0	€ 15	€ 10
Besteedbaar inkomen (definitie MS)	€ 525	€ 895	€ 725
Woonlasten na aftrek huurtoeslag incl. bijkomende last.	€ 0	-€ 435	-€ 235
Woonlasten betaald door medebewoner/partner	€ 0	€ 50	€ 30
Overige lasten	-€ 425	-€ 500	-€ 465
Resterend budget	€ 100	€ 10	€ 55

11 procent van de thuiswonende studenten en 23 procent van de uitwonende studenten krijgt geen enkele bijdrage van de ouders. Bij oudere studenten is er vaker geen sprake meer van een bijdrage van de ouders. Gemiddeld zijn de studenten zonder ouderlijke bijdrage 2 jaar ouder. De ouderlijke bijdrage wordt grotendeels opgevangen door meer inkomsten uit arbeid en – in mindere mate – door meer te lenen via een DUO-lening.

Figuur 3.1 geeft inzicht in de verschillen in het besteedbaar inkomen (definitie MS) tussen verschillende groepen studenten. Leeftijd en besteedbaar inkomen hangen sterk met elkaar samen. Het inkomen neemt structureel toe naarmate men ouder wordt. Mede hierdoor hebben masterstudenten een hoger besteedbaar inkomen dan bachelorstudenten.

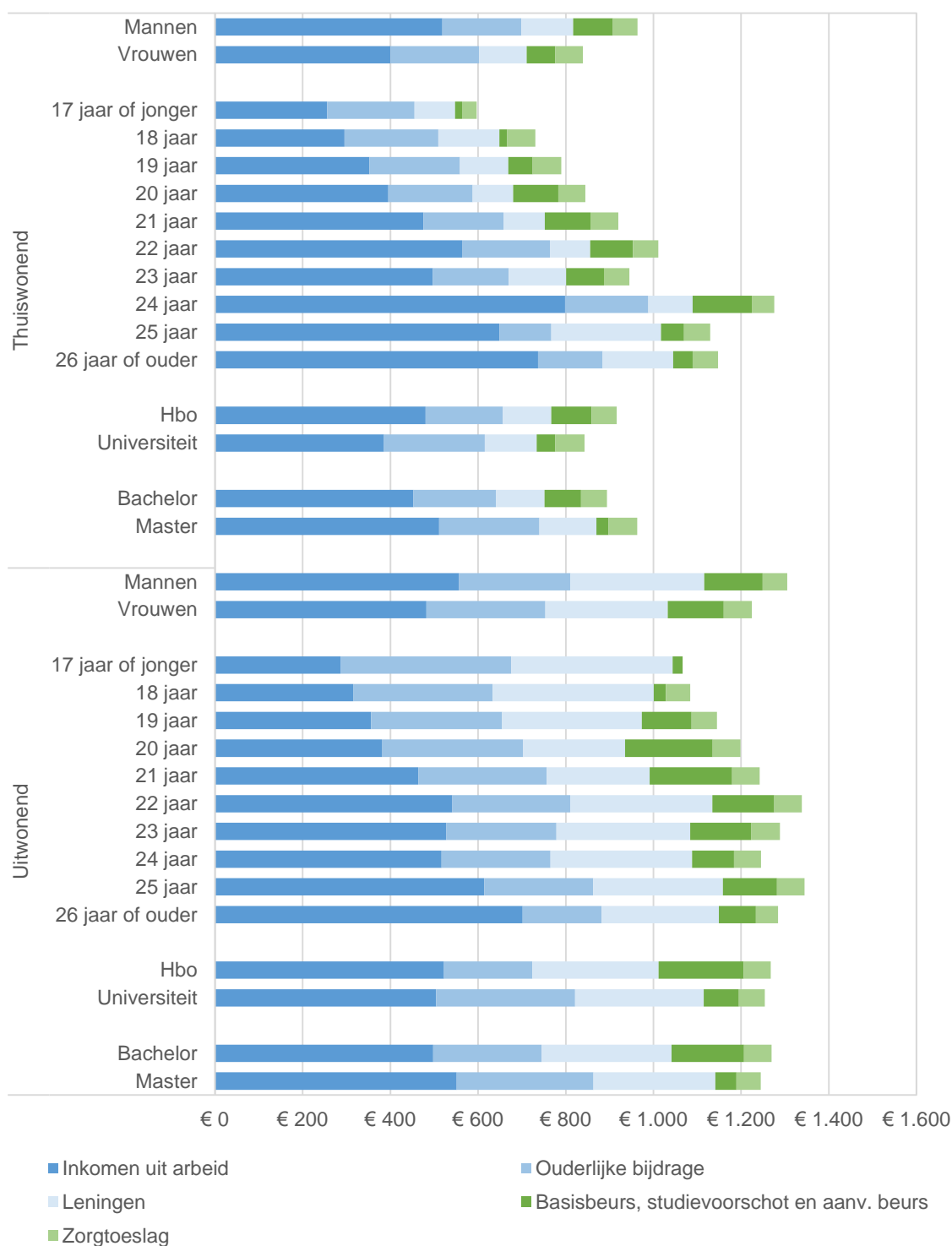
Het gemiddeld besteedbaar inkomen onder hbo-studenten respectievelijk universitaire studenten wordt beïnvloed door de verdeling van thuis- en uitwonende studenten binnen deze groepen. Hierdoor is het mogelijk dat het gemiddelde inkomen van alle hbo-studenten samen lager is dan dat van alle universitaire studenten samen, terwijl zowel de thuiswonende als de uitwonende hbo-studenten gemiddeld een hoger besteedbaar inkomen hebben dan de thuiswonende respectievelijk uitwonende universitaire studenten. Doordat universitaire studenten aanzienlijk vaker uitwonend zijn dan hbo-studenten legt het inkomen van de uitwonende universitaire student meer gewicht in de schaal dan van de uitwonende hbo-student.

Figuur 3.1: Besteedbaar inkomen (definitie MS) van voltijdstudenten naar woonsituatie, geslacht, leeftijd, opleidingssoort en opleidingsfase, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student betaalbaarheid 2017')



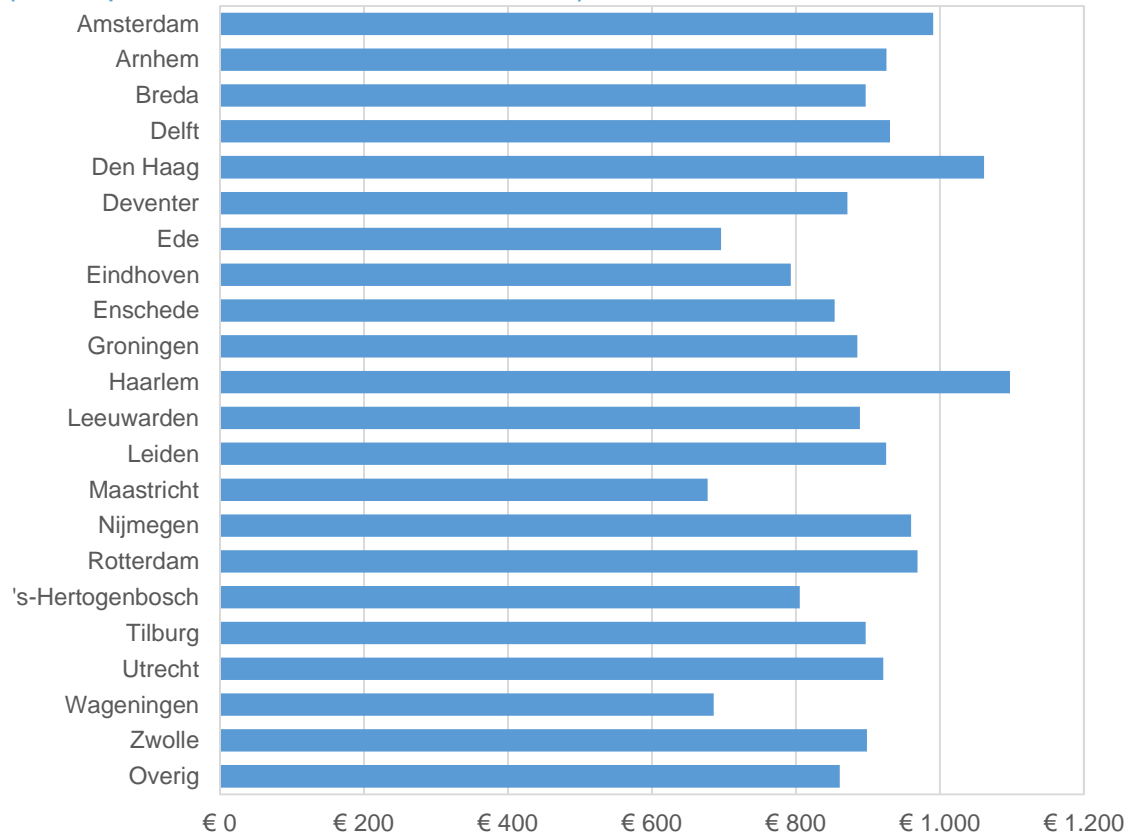
Figuur 3.2 geeft de opbouw van het inkomen weer voor verschillende groepen studenten. De drukkende inkomstcomponenten studiekosten, zorgverzekering en belastingen zijn achterwege gelaten. Deze zijn voor alle groepen studenten gemiddeld tussen de 350 en 400 euro met uitzondering van de studenten van 17 jaar en jonger. Bij deze groep is dit slechts 260 euro. Het hogere besteedbare inkomen bij mannen en oudere studenten komt vooral door meer inkomsten uit arbeid.

Figuur 3.2: Opbouw besteedbaar inkomen (definitie MS) exclusief de drukkende componenten studiekosten, zorgverzekering en belastingen van voltijdstudenten naar woonsituatie, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student betaalbaarheid 2017')



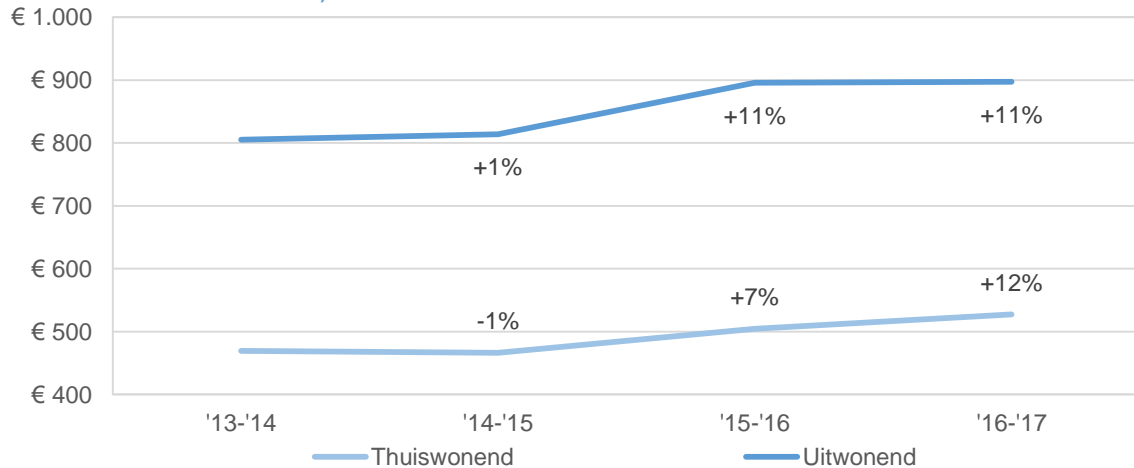
Tussen de verschillende steden zijn er grote verschillen in gemiddeld besteedbaar inkomen (definitie MS). Deze hangen samen met de gemiddelde leeftijd van de studenten in de steden. Steden met relatief oude studenten hebben ook een hoger gemiddeld inkomen.

Figuur 3.3: Besteedbaar inkomen (definitie MS) van uitwonende studenten naar woonstad, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student betaalbaarheid 2017')



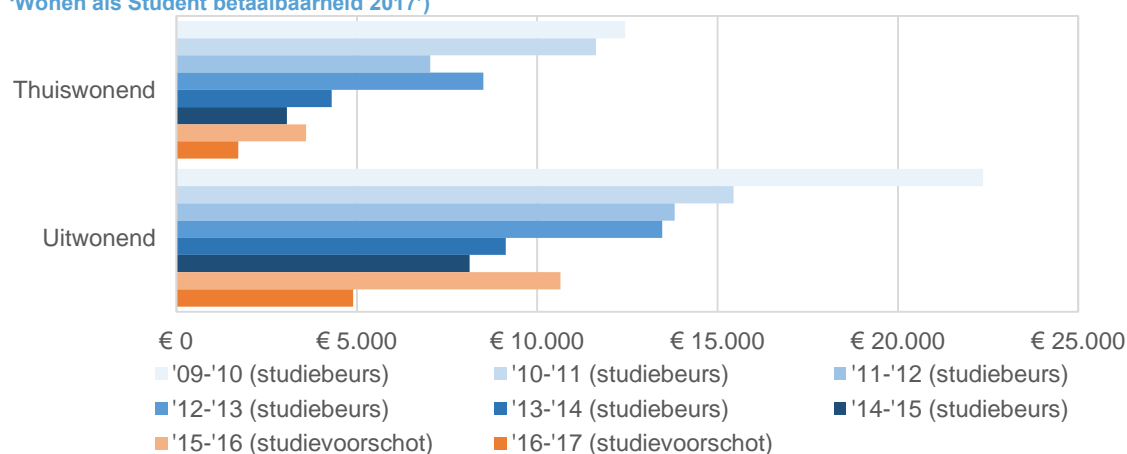
Het besteedbaar inkomen (definitie MS, gecorrigeerd voor inflatie) van studenten is, zoals te zien in figuur 3.4, gedurende de afgelopen drie jaar bij zowel de thuis- als uitwonende studenten gestegen. Sinds collegejaar '13-'14 is het inkomen met respectievelijk 12 en 11 procent gestegen.

Figuur 3.4: Ontwikkeling gemiddeld besteedbaar inkomen (gecorrigeerd voor inflatie, definitie MS) van voltijdstudenten naar type woonsituatie, collegejaren '13-'14 tot en met '16-'17 t.o.v. '13-'14 (bron: enquête 'Wonen als Student 2014-2017')



Bij 42 procent van de studenten zijn de maandelijkse inkomsten en uitgaven in evenwicht. 37 procent houdt geld over en 21 procent heeft geld tekort. Studenten gebruiken het geld dat ze over hebben hoofdzakelijk om te sparen of alsnog uit te geven. Terugbetalen van openstaande schuld wordt nagenoeg niet gedaan. Veel studenten mogen dan inkomsten en uitgaven hebben die in evenwicht zijn of zelfs geld over houden, toch hebben veel studenten een studieschuld opgebouwd. Dit komt doordat de leningen als onderdeel van de inkomsten zijn opgenomen. 50 procent van de thuiswonende en 75 procent van de uitwonende studenten hebben een studieschuld opgebouwd van gemiddeld respectievelijk 8.600 en 16.000 euro. Zoals te zien in figuur 3.5 is de studieschuld hoger bij studenten die al langer aan het studeren zijn. Van de studenten die in de laatste twee jaar gestart zijn met studeren en binnen het nieuwe studiefinancieringsstelsel vallen is de studieschuld al relatief hoog.

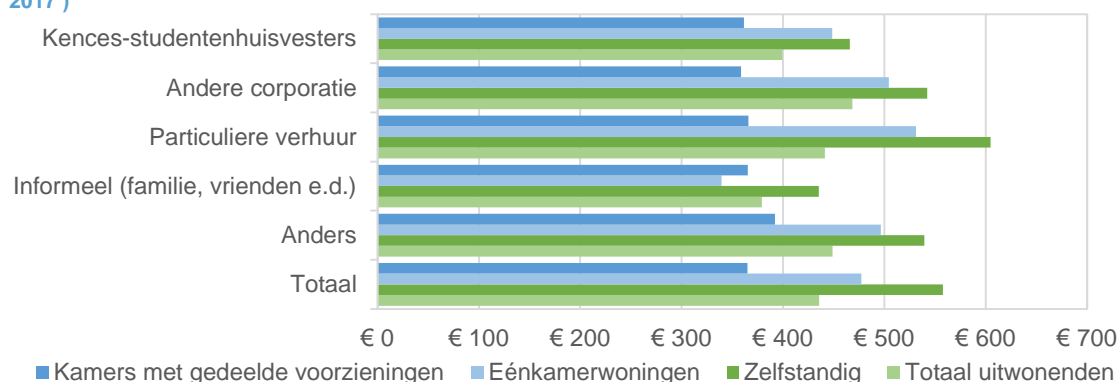
Figuur 3.5: Studieschuld naar het jaar waarin men is gestart met studeren, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student betaalbaarheid 2017')



3.2 Woonlasten

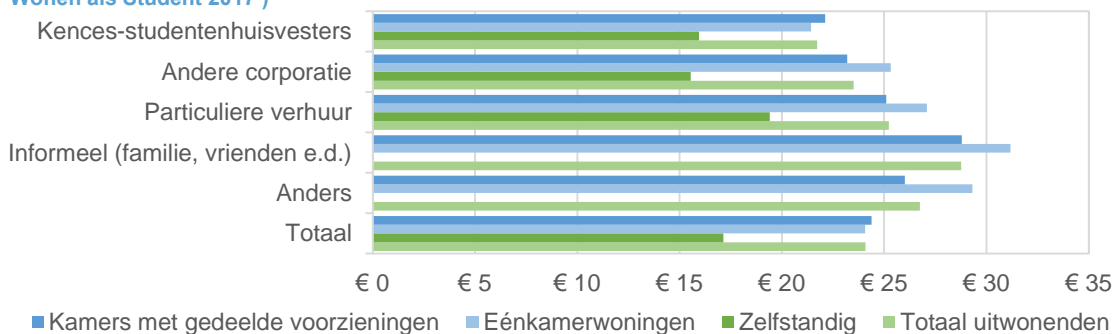
Gemiddeld hebben uitwonende studenten in collegejaar '16-'17 490 euro woonlasten per maand (inclusief de bijkomende lasten en vóór aftrek van de huurtoeslag). Na aftrek van huurtoeslag blijft hier 440 euro per maand van over. Figuur 3.6 laat zien dat de huur het laagst is bij Kences-studentenhuisvesters en bij informele verhuur. Zoals verwacht mag worden zijn de woonlasten van kamers met gedeelde voorzieningen met afstand het laagst.

Figuur 3.6: Gemiddelde woonlasten inclusief bijkomende lasten en na aftrek van huurtoeslag van uitwonende voltijdstudenten naar type verhuurder en type woonruimte, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



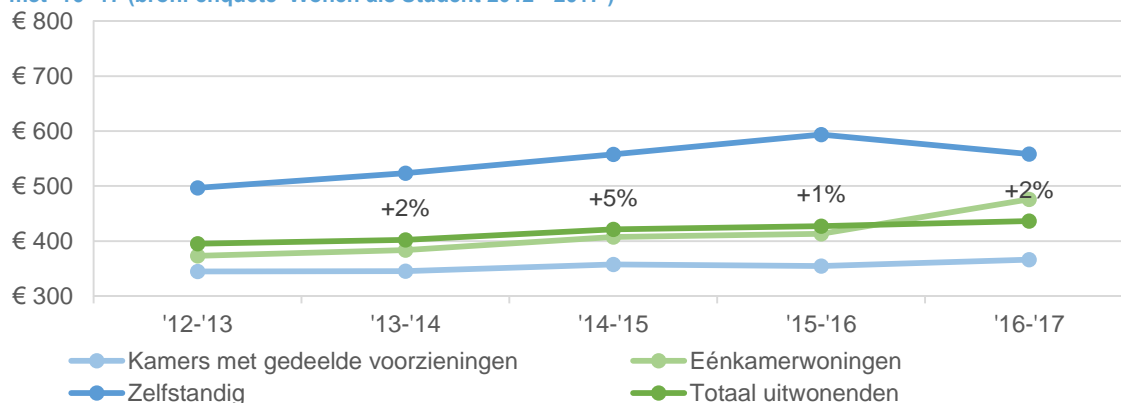
De woonlasten per vierkante meter zijn 24 euro. De woonlasten per vierkante meter zijn echter niet voldoende nauwkeurig als het om prijsverschillen gaat. Dit heeft te maken met de samenstelling naar type woonruimte, de gemiddelde totale oppervlakte van woonruimten en de woonlocatie. In figuur 3.7 zijn daarom de woonlasten per vierkante meter uitgesplitst naar type woonruimte en type verhuurder en is er alleen gekeken naar woonruimten van maximaal 35 vierkante meter, gelegen op een A-locatie binnen de stad en naar steden waar een Kences-studentenhuisvester actief is. Opvallend genoeg blijkt uit deze vergelijking dat de woonlasten per vierkante meter voor een zelfstandige woonruimte het laagst zijn. Ondanks dat er alleen naar woonruimten van maximaal 35 vierkante meter wordt gekeken is dit nog steeds een effect van een hoger gemiddeld vloeroppervlak bij dit type woonruimte. De prijzen voor éénkamerwoningen zijn iets hoger dan het gemiddelde. De woonlasten per vierkante meter zijn bij corporaties en met name Kences-huisvesters het laagst. Particuliere verhuur laat zoals verwacht bovengemiddelde woonlasten zien. Tegengesteld aan het beeld dat de totale woonlasten laten zien kent informele verhuur de hoogste woonlasten per vierkante meter.

Figuur 3.7: Gemiddelde woonlasten inclusief bijkomende lasten en na aftrek van huurtoeslag per vierkante meter voor kamers tot en met 35 vierkante meter, op een A-locatie en in een stad waar een Kences-deelnemer actief is van uitwonende voltijdstudenten naar type verhuurder en type woonruimte, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



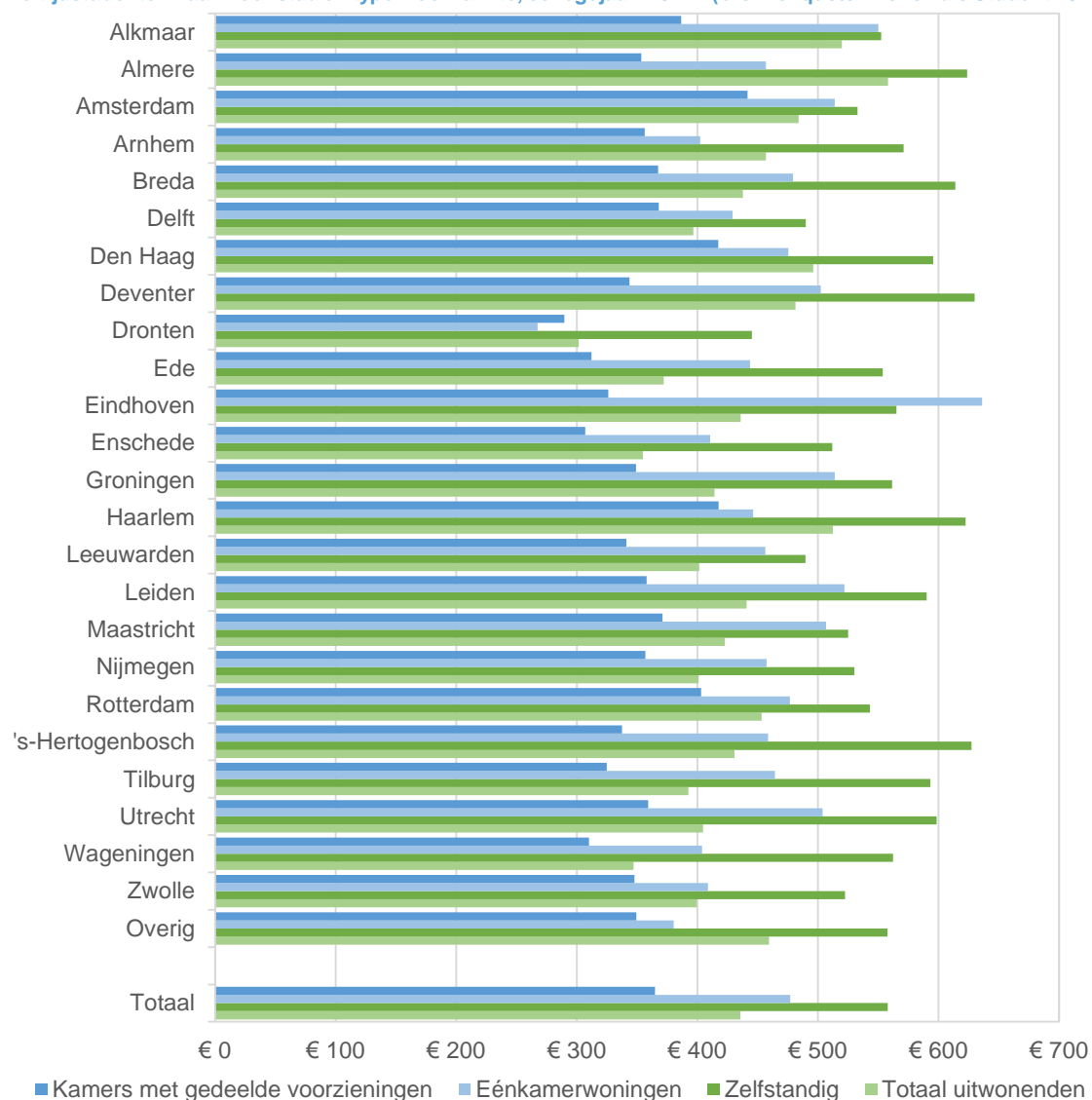
Gecorrigeerd voor inflatie zijn de woonlasten per woonruimte sinds het collegejaar '12-'13 gemiddeld met 2,8 procent per jaar gestegen. De woonuitgaven van studenten met een zelfstandige woonruimte liggen beduidend hoger dan het gemiddelde van alle uitwonende studenten. In collegejaar '12-'13 kostte een zelfstandige woonruimte 35 procent meer dan een kamer met gedeelde voorzieningen. In collegejaar '16-'17 is dit verschil gestegen tot 43 procent. Opvallend is dat in het laatste jaar de gemiddelde huur voor zelfstandige woonruimten is gedaald, terwijl de huur voor éénkamerwoning sterk is gestegen.

Figuur 3.8: Ontwikkeling gemiddelde woonlasten inclusief bijkomende lasten en zonder aftrek van de huurtoeslag (gecorrigeerd voor inflatie) van uitwonende voltijdstudenten naar type woonruimte, collegejaren '12-'13 tot en met '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2012 - 2017')



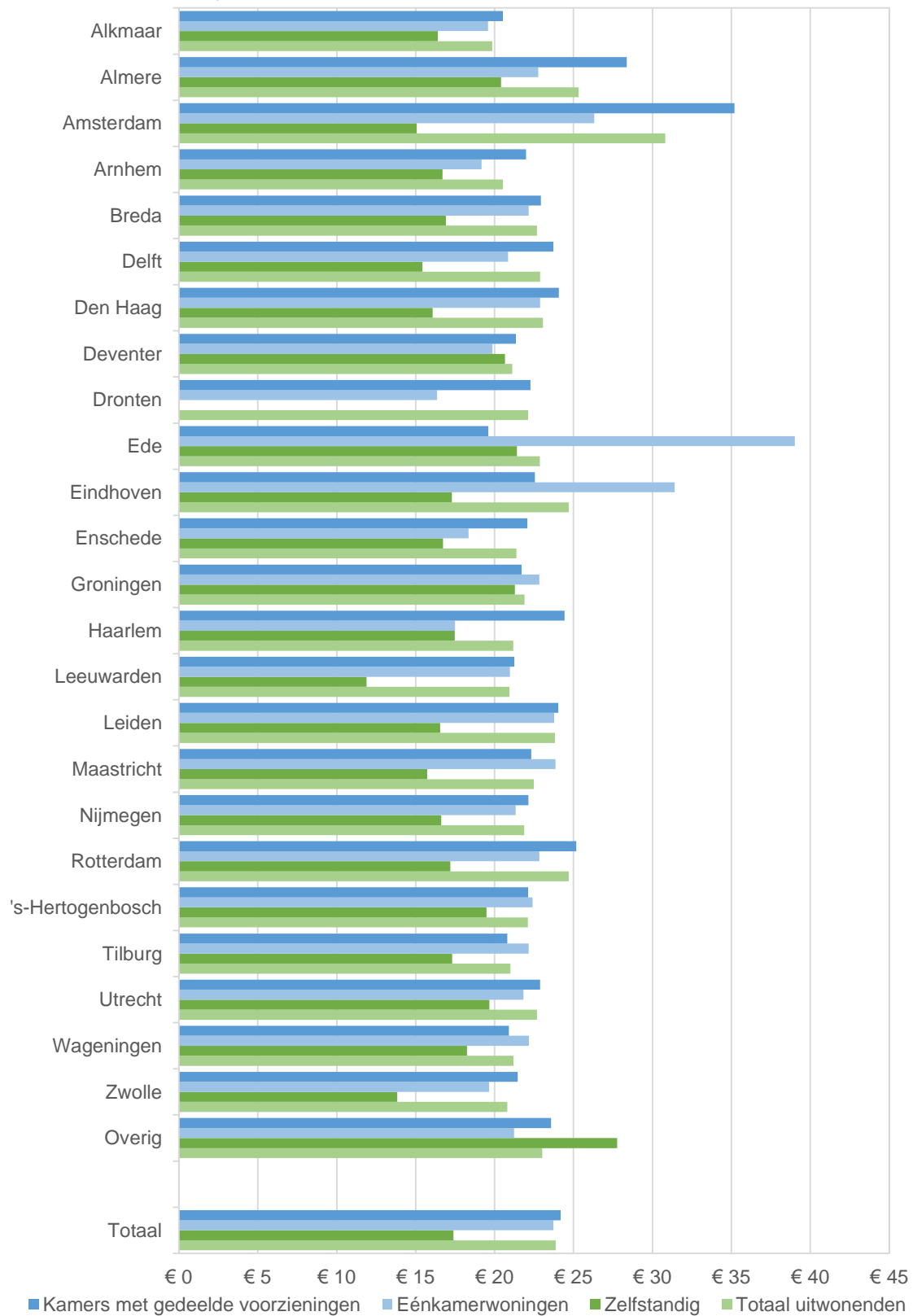
Figuur 3.9 geeft inzicht in de hoogte van de woonlasten per stad. De woonlasten in Alkmaar, Almere, Amsterdam, Den Haag en Haarlem zijn hoger dan gemiddeld. De woonlasten in Dronten, Ede, Enschede en Wageningen zijn beduidend lager dan in alle andere steden.

Figuur 3.9: Gemiddelde woonlasten inclusief bijkomende lasten en na aftrek van huurtoeslag van uitwonende voltijdstudenten naar woonstad en type woonruimte, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



Kanttekening bij de totale woonlasten is dat de gemiddelde woonlasten per stad voor een groot deel worden bepaald door de samenstelling van de woningvoorraad. De woonlasten per vierkante meter voor alleen wooneenheden tot en met maximaal 35 vierkante meter, op een A-locatie en in steden waar een Kences-deelnemer actief zijn daarom beter te vergelijken. Figuur 3.10 laat zien dat de woonlasten per vierkante meter het hoogst zijn in Amsterdam. De top-10 bestaat verder volledig uit steden met een universiteit met uitzondering van Almere, Breda en Ede. De gemiddelde oppervlakte van de woonruimten in deze top-10 is ruim ondergemiddeld. De vraag is of de woonlasten hoog zijn door de gemiddeld kleine oppervlakte van de woonruimten of dat de woonruimten klein zijn door de hoge woonlasten per vierkante meter. Deze vraag kan met de beschikbare informatie niet beantwoord worden.

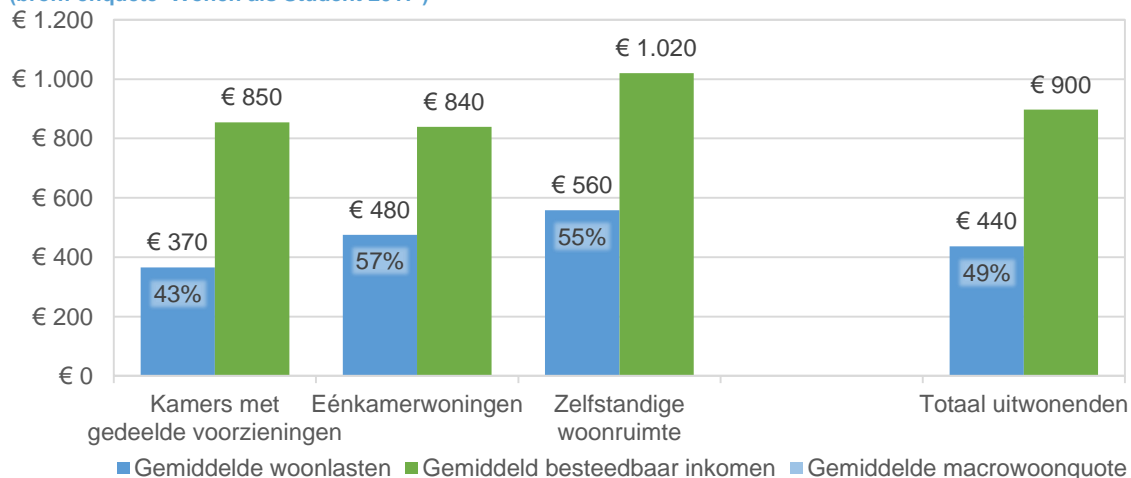
Figuur 3.10: Gemiddelde woonlasten inclusief bijkomende lasten en na aftrek van huurtoeslag per vierkante meter voor kamers tot en met 35 vierkante meter, op een A-locatie en in een stad waar een Kences-deelnemer actief is van uitwonende voltijdstudenten naar woonstad en type woonruimte, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



3.3 Woonquote¹

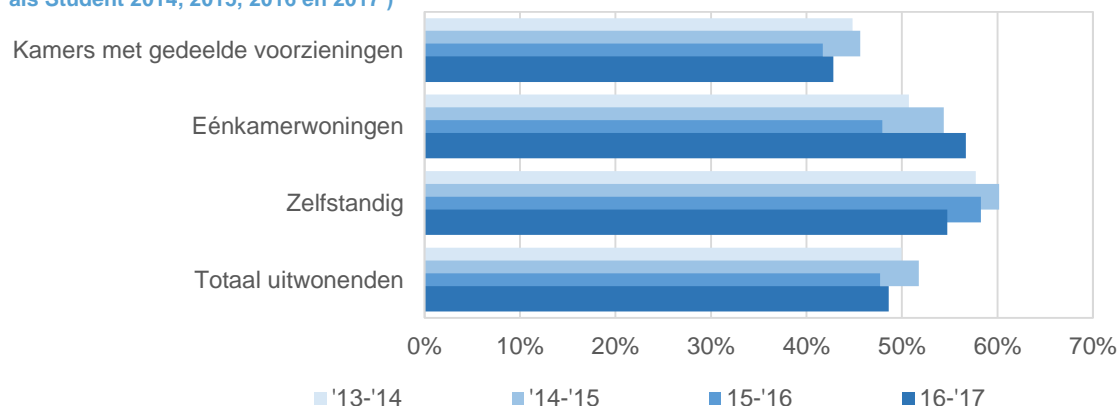
Wanneer de totale woonuitgaven (440 euro) gerelateerd worden aan het gemiddeld besteedbaar inkomen (definitie MS, 900 euro) blijkt 49 procent van het inkomen aan wonen te worden uitgegeven. Ondanks dat het inkomen van studenten met een zelfstandige woonruimte hoger ligt dan het gemiddelde inkomen van uitwonende studenten, is de woonquote van 55 procent ook hoger dan gemiddeld. Dit komt doordat de woonlasten voor studenten in deze type woonruimte relatief nog hoger liggen dan het gemiddelde. Figuur 3.11 geeft een overzicht van de gemiddelde woonlasten, inkomens en woonquotes naar type woonruimte.

Figuur 3.11: Gemiddelde huurprijs (inclusief bijkomende woonlasten en na aftrek van huurtoeslag), besteedbaar inkomen (definitie MS) en woonquote van uitwonende voltijdstudenten naar type woonruimte, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



De woonquote over het afgelopen jaar is ongeveer gelijk gebleven, zoals weergegeven in figuur 3.12. De verschillen in de ontwikkeling van de gemiddelde huur tussen éénkamerwoningen en zelfstandige woonruimte komt ook tot uitdrukking in de woonquote.

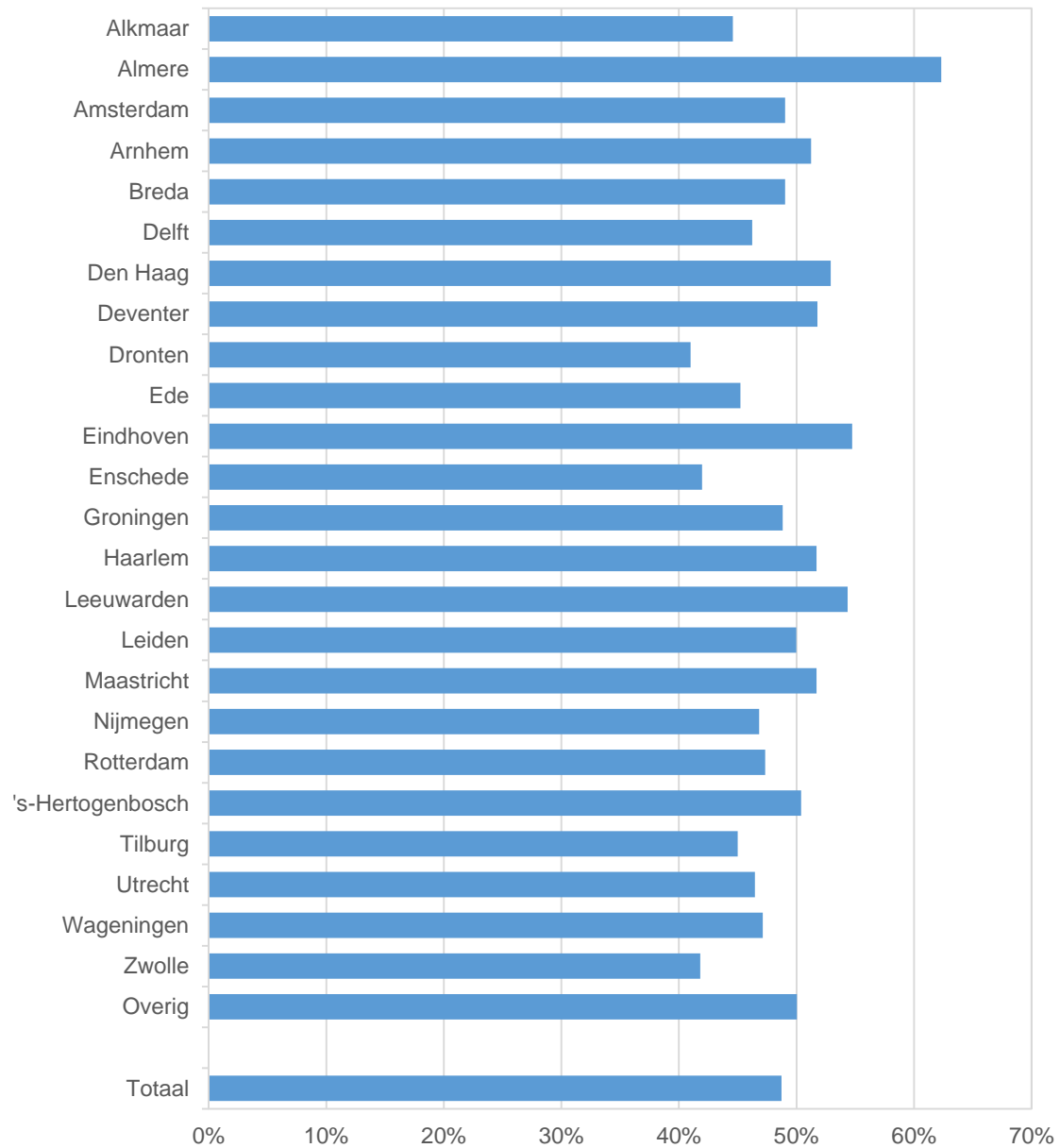
Figuur 3.12: Ontwikkeling gemiddelde woonquote inclusief bijkomende lasten (gecorrigeerd voor inflatie) van uitwonende voltijdstudenten naar type woonruimte, collegejaren '13-'14 tot en met '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2014, 2015, 2016 en 2017')



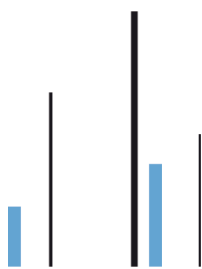
¹ De definitie van de woonquote is niet vergelijkbaar met andere onderzoeken, omdat de woonquote met een andere definitie van zowel het inkomen als de woonlasten is berekend.

De verschillen tussen de woonquote per stad, zoals te zien in figuur 3.13, zijn kleiner dan bij de woonlasten omdat studenten hun inkomenspatroon aanpassen aan hun woonlasten. Almere, Eindhoven en Leeuwarden vallen op door een relatief hoge woonquote. Dronten, Enschede en Zwolle hebben juist een lage woonquote.

Figuur 3.13: Gemiddelde macro-woonquote inclusief bijkomende lasten van uitwonende voltijdstudenten naar woonstad, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



4



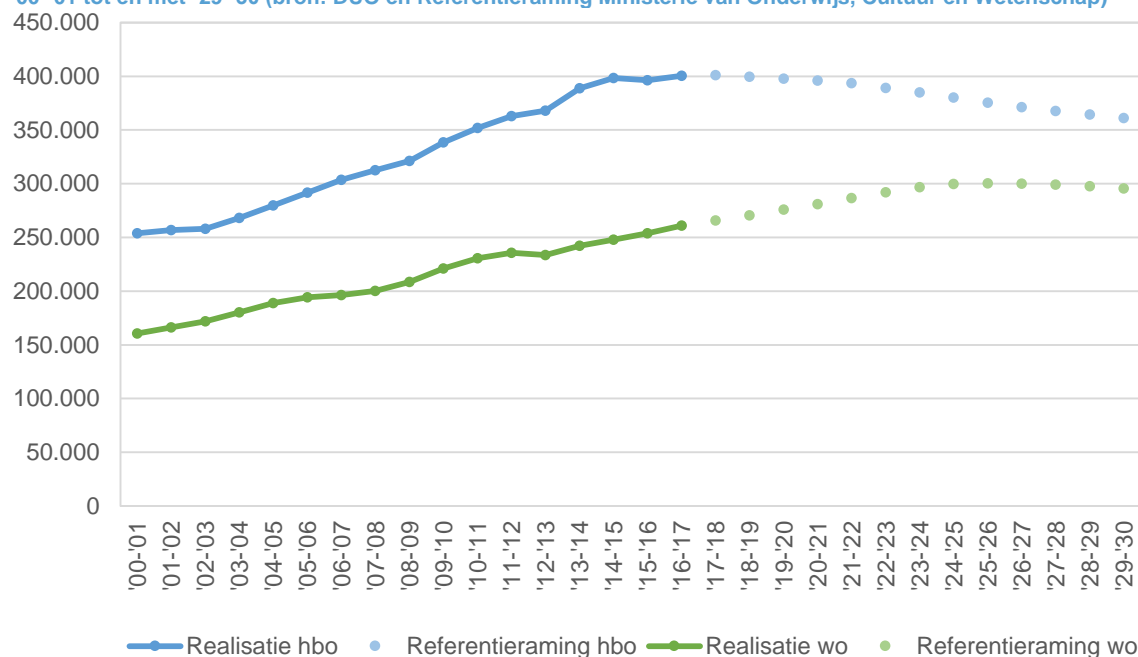
Kwantitatieve prognose

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de kwantitatieve verwachtingen tot en met collegejaar '24-'25. In paragraaf 4.1 wordt de verwachte ontwikkeling van de studentenpopulatie beschreven. Eerst worden veranderingen in het aantal studenten over de afgelopen jaren en de prognoses voor de komende jaren beschreven. Vervolgens wordt nader gekeken naar de samenstelling van de populatie naar leeftijd en geslacht en de verschillen tussen de studiesteden. In paragraaf 4.2 wordt inzicht gegeven in de veranderingen van woonsituatie voor studenten in de komende acht jaar. Hierbij wordt eerst gekeken naar Nederland als geheel. Tot slot, wordt nog de verandering van het aantal uitwonende studenten per woonstad behandeld.

4.1 Studentenpopulatie

In de afgelopen acht jaar nam het aantal hbo-studenten met gemiddeld 9.900 studenten per jaar toe. Het aantal universitaire studenten groeide in deze periode met 6.500 studenten per jaar. Voor de komende jaren wordt een minder sterke groei verwacht. De referentieraming, zie figuur 4.1, laat een gemiddelde afname van 2.600 hbo-studenten per jaar zien tussen collegejaar '15-'16 en '24-'25 (-0,6 procent). Met een jaarlijkse groei van 4.800 universitaire studenten is de toename bij universiteiten minder sterk dan voorheen (+1,9 procent). In acht jaar tijd komt dit voor het gehele hoger onderwijs neer op een groei van 2,8 procent. Na deze periode van acht jaar van groei wordt voor het gehele hoger onderwijs, als gevolg van demografische krimp, een daling van het aantal studenten verwacht. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat prognoses meer onzekerheden vertonen naarmate ze verder vooruit kijken.

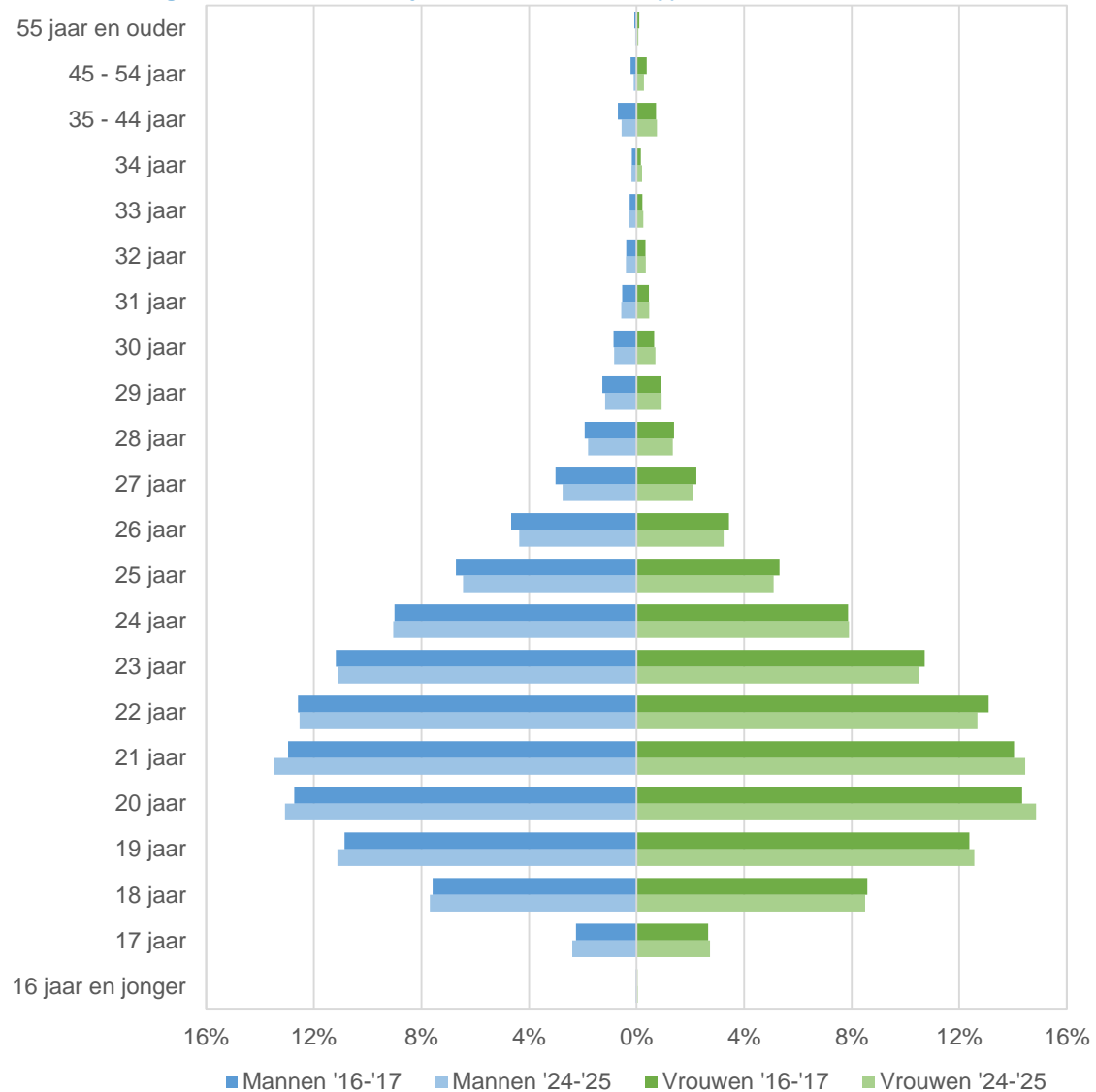
Figuur 4.1: Ontwikkeling van het aantal voltijdstudenten hoger onderwijs naar type onderwijs, collegejaren '00-'01 tot en met '29-'30 (bron: DUO en Referentieraming Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap)



4.1.1 Leeftijd & geslacht

Figuur 4.2 laat zien dat in de komende acht jaar de leeftijdsopbouw licht zal verschuiven. De gemiddelde leeftijd van de studentenpopulatie zal afnemen met gemiddeld 1 maand. Het aandeel jonge studenten (jonger dan 21 jaar) neemt toe van 49 procent naar 51 procent. Het aandeel vrouwen neemt naar verwachting de komende acht jaar toe van 50,8 tot 51,6 procent.

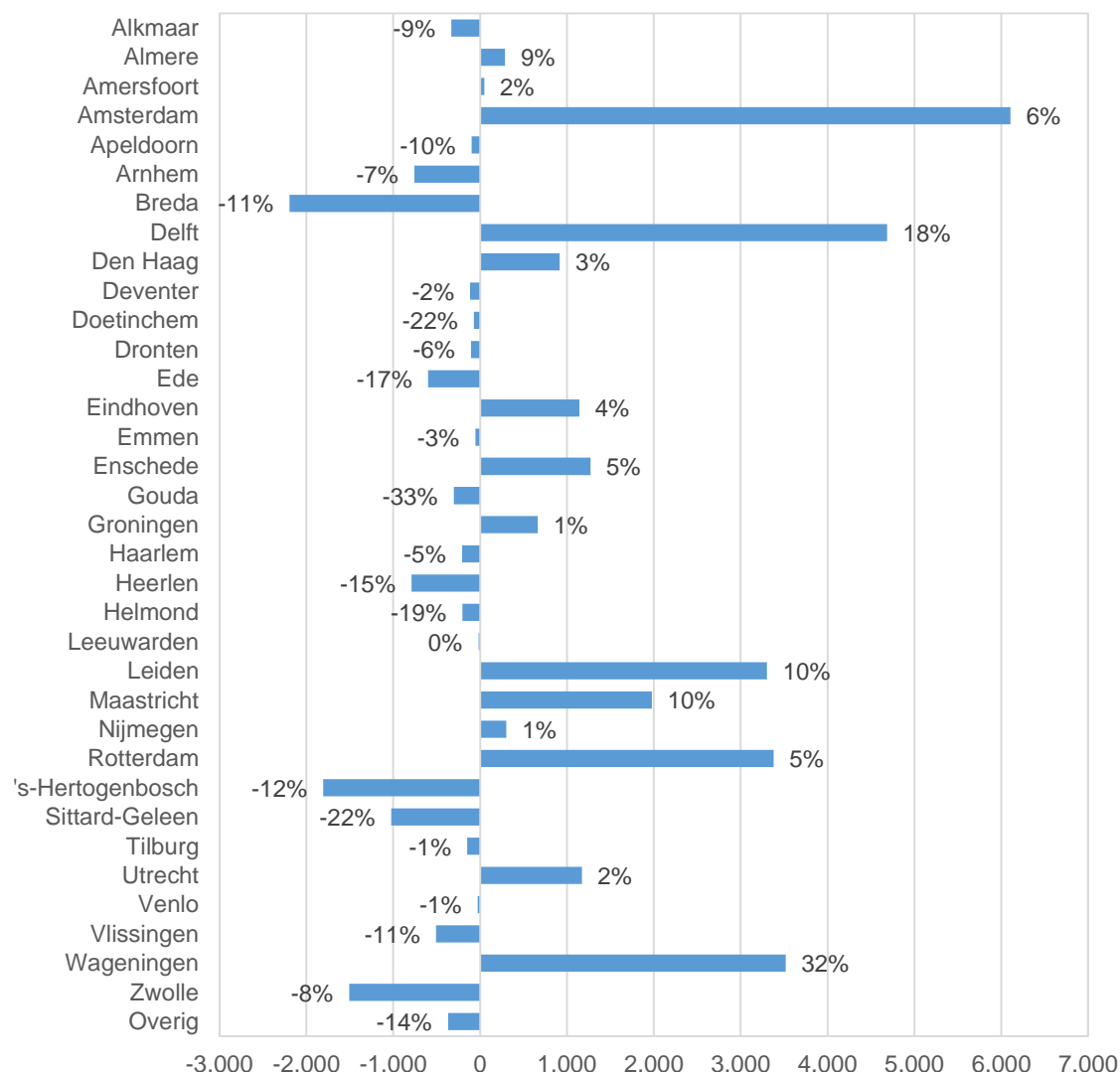
Figuur 4.2: Aandeel voltijdstudenten hoger onderwijs naar geslacht, collegejaren '16-'17 en '24-'25 (bron: Referentieraming Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap)



4.1.2 Stadiesteden

Nationaal is, zoals besproken aan het begin van paragraaf 4.1, een groei van het aantal studenten in de komende acht jaar met 2,6 procent te verwachten. De studiesteden laten echter een zeer wisselend beeld zien met 20 steden met een verwachte krimp en 8 steden met een groei van 5 procent of meer. Met uitzondering van Tilburg stijgt het aantal studenten in alle steden met een universiteit. Van de steden met alleen een hogeschool vallen Almere en Amersfoort op doordat zij als enige steden een verwachte stijging laten zien.

Figuur 4.3: Ontwikkeling van het aantal voltijdstudenten t.o.v. collegejaar '16-'17 naar studiestad, collegejaar '24-'25 (bron: Apollo 2017, ABF Research)¹



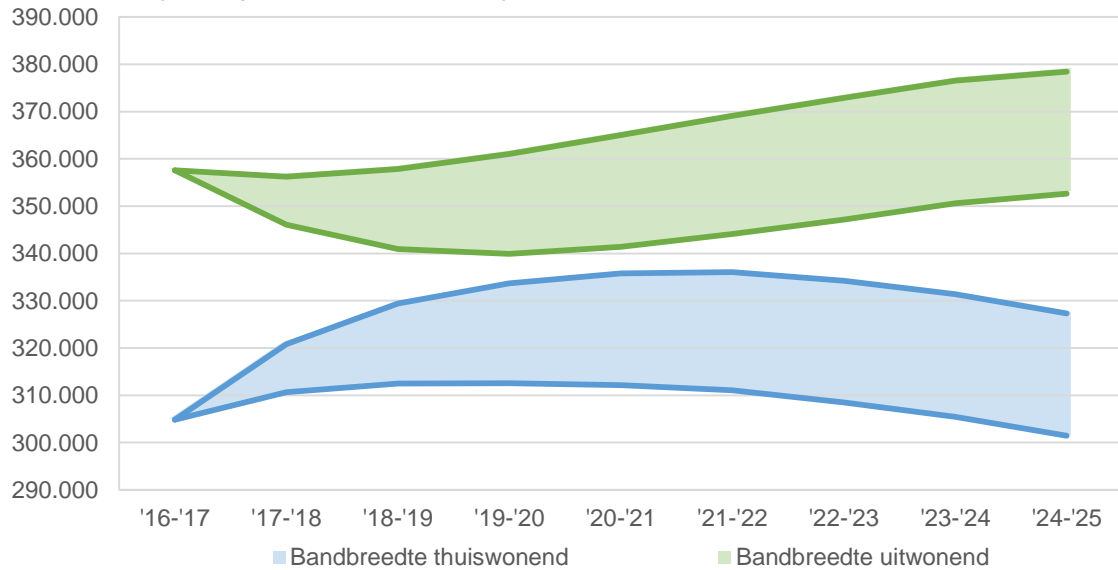
4.2 Woonsituatie

Bij prognoses is er altijd sprake van onzekerheden. De invoering van het studievoorschot in collegejaar '15-'16 heeft bijvoorbeeld onzekerheden voor de prognoses van het aantal thuis- en uitwonende studenten met zich meegebracht, omdat deze situatie zich nog niet eerder heeft voorgedaan. Daarom wordt, zoals ook reeds aangegeven in paragraaf 1.2, een bandbreedte als prognose van het aantal uitwonenden gepresenteerd.

In het collegejaar '16-'17 zijn 357.000 studenten uitwonend inclusief internationale diplomastudenten. Dit aantal zou, zoals weergegeven in figuur 4.4, op basis van de bandbreedte de komende acht jaar respectievelijk afnemen naar 353.000 tot 378.000 uitwonende studenten. Dit komt neer op een ontwikkeling van -1 tot 6 procent.

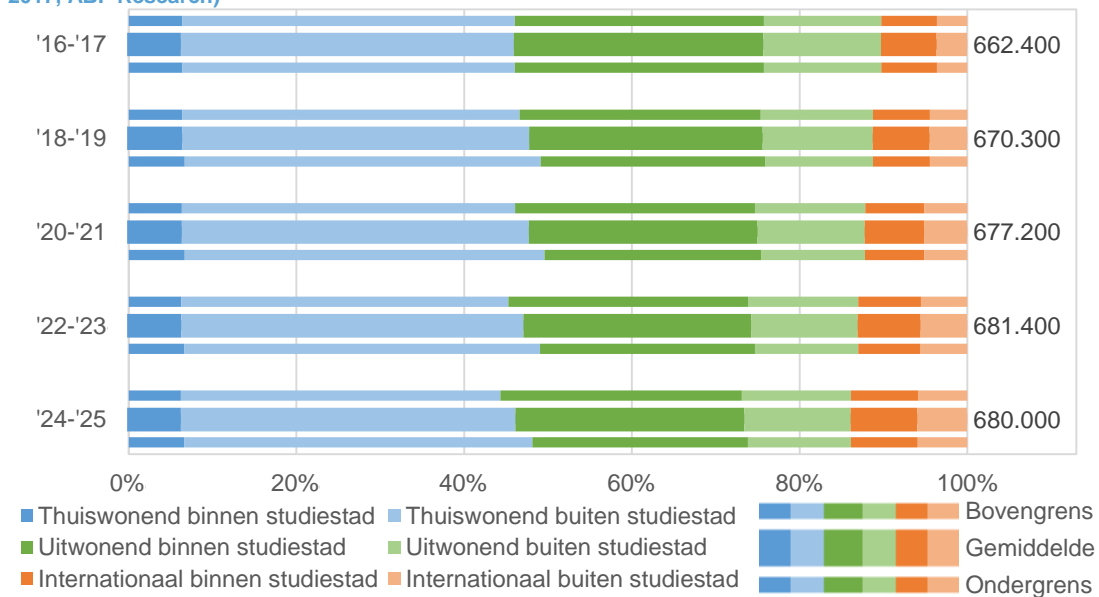
¹ Voor gemeenten met een beperkt aantal studenten is de nauwkeurigheid van een prognose vanzelfsprekend minder groot dan bij gemeenten met grote aantallen studenten. Daarnaast is geen rekening gehouden met onvoorziene verplaatsingen van onderwijsinstellingen.

Figuur 4.4: Bandbreedte ontwikkeling van het aantal voltijdstudenten naar woonsituatie, collegejaren '16-'17 tot en met '24-'25 (bron: Apollo 2017, ABF Research)



Als gevolg van de invoering van het studievoorschot blijven studenten langer thuis wonen. Echter, als ze ouder worden zullen ze vaak alsnog het ouderlijk huis verlaten. Het studievoorschot heeft dan ook vooral invloed op de woonsituatie van de jonge studenten en met name op de jonge studenten van wie de ouders niet in de studiestad wonen. Studenten van wie de ouders in de studiestad wonen verlieten ook in het verleden al op latere leeftijd het ouderlijk huis. Hierdoor is het effect van het studievoorschot op de thuiswonende studenten binnen de studiestad beperkt. Ook de groep van uitwonende studenten buiten de studiestad wordt door het studievoorschot slechts beperkt beïnvloed. Deze groep bestaat voornamelijk uit oudere studenten. Figuur 4.5 laat zien dat in de komende acht jaar met name het aandeel internationale studenten toeneemt. Dit gaat ten koste van het aandeel uitwonende studenten binnen de studiestad, terwijl het aandeel thuiswonende studenten niet afneemt.

Figuur 4.5: Bandbreedte aandeel voltijdstudenten naar woonsituatie, collegejaren '16-'17 en '24-'25 (bron: Apollo 2017, ABF Research)



4.2.1 Woonsteden

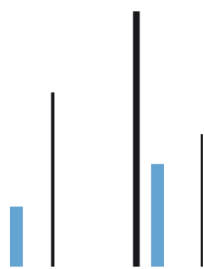
Uit tabel 4.1 blijkt dat de primaire doelgroep bij de meeste steden in de komende acht jaar zal afnemen. Bij het gemiddelde van de bandbreedte neemt de primaire doelgroep alleen met tenminste 100 studenten toe in Almere, Amsterdam, Delft, Den Haag, Eindhoven, Leiden, Rotterdam en Wageningen. Dit zijn allemaal steden met een verwachte bovengemiddelde groei van het aantal studenten. Zoals reeds toegelicht verlaten studenten als gevolg van de invoering van het studievoorschot van uitgegaan minder snel het ouderlijk huis. Aangezien dit vooral effect heeft op jonge studenten en de secundaire doelgroep juist vooral uit oudere studenten bestaat, zijn de ontwikkelingen binnen deze laatste doelgroep in de komende acht jaar beperkt. Alleen Maastricht en Utrecht kennen een daling van meer dan 100 studenten op basis van het gemiddelde van de bandbreedte. In Amsterdam, Den Haag, Ede en Rotterdam wordt de grootste groei verwacht.

Tabel 4.1: Bandbreedte ontwikkeling van de primaire en secundaire doelgroep t.o.v. collegejaar '16-'17 naar woonstad, collegejaar '24-'25 (bron: Apollo 2017, ABF Research)²

	Primaire doelgroep			Secundaire doelgroep		
	Stand '16-'17	Ondergrens	Bovengrens	Stand '16-'17	Ondergrens	Bovengrens
Alkmaar	250	0	30	810	-40	0
Almere	480	230	330	1.230	30	90
Amersfoort	300	-10	30	1.400	-70	0
Amsterdam	40.370	-720	2.910	7.980	360	710
Apeldoorn	150	-50	-40	1.060	-20	40
Arnhem	3.030	-630	-370	3.010	40	200
Breda	5.820	-1.630	-1.070	1.500	10	90
Delft	12.770	1.740	2.710	1.750	50	120
Den Haag	8.760	110	760	6.300	1.000	1.290
Deventer	820	-150	-70	770	-10	30
Doetinchem	10	0	0	290	20	30
Dronten	680	-150	-70	140	-20	0
Ede	840	-390	-320	1.210	370	410
Eindhoven	9.830	420	1.270	2.200	180	280
Emmen	330	-30	-20	310	20	20
Enschede	9.470	-320	410	670	10	40
Gouda	110	-80	-70	740	10	50
Groningen	32.880	-3.150	-310	2.230	-110	10
Haarlem	560	-160	-100	2.210	-100	10
Heerlen	460	-120	-80	700	110	130
Helmond	10	40	50	390	40	60
Leeuwarden	6.050	-920	-280	620	30	40
Leiden	10.900	20	1.050	3.320	-130	-10
Maastricht	13.010	-940	-120	1.070	-120	-80
Nijmegen	16.430	-1.470	60	1.740	-50	30
Rotterdam	19.510	-270	1.600	5.130	360	560
's-Hertogenbosch	1.460	-520	-380	1.240	20	80
Sittard-Geleen	300	-50	-30	650	220	230
Tilburg	9.340	-1.280	-450	2.690	-110	40
Utrecht	23.250	-1.850	330	5.950	-240	30
Venlo	1.200	-130	-100	460	60	80
Vlissingen	780	-200	-160	60	10	10
Wageningen	7.060	1.910	2.470	380	10	30
Zwolle	2.600	-710	-450	950	-10	40

² Voor gemeenten met een beperkt aantal studenten is de nauwkeurigheid van een prognose vanzelfsprekend minder groot dan bij gemeenten met grote aantallen studenten. Daarnaast is geen rekening gehouden met onvoorziene verplaatsingen van onderwijsinstellingen.

5



Verhuisceneigheid & woonwensen

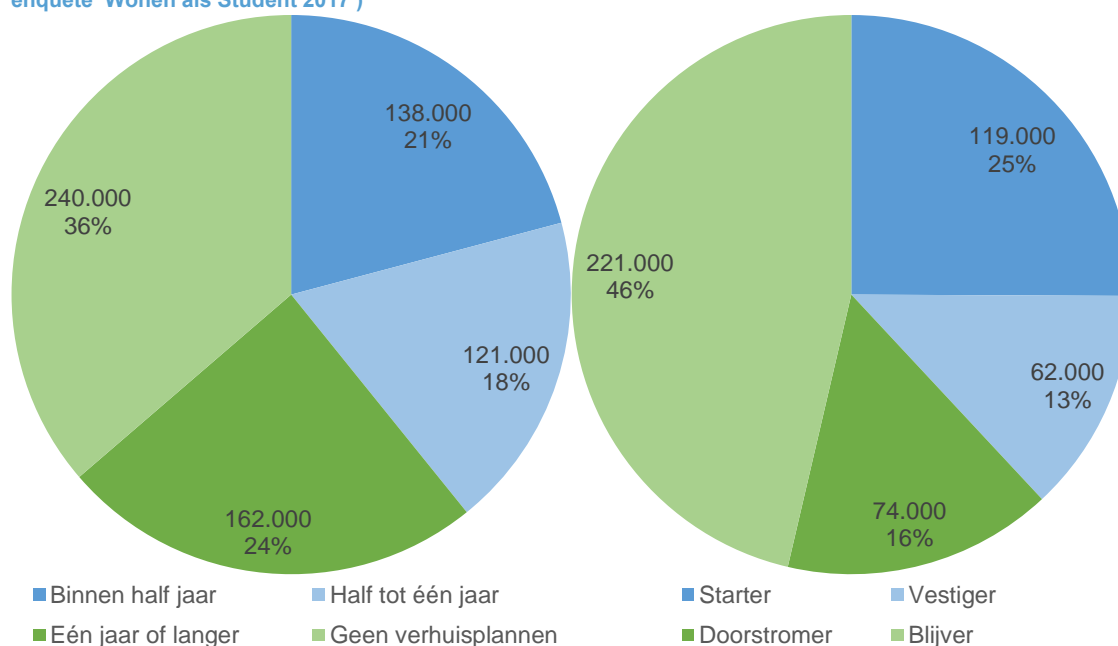
In hoofdstuk 4 is besproken hoeveel studenten er de komende jaren naar verwachting zijn en hoeveel woonruimten zij nodig hebben. In dit hoofdstuk wordt de verwachte vraag naar woonruimte meer kwalitatief ingevuld. In paragraaf 5.1 wordt de verhuisceneigheid van studenten belicht. De woonwensen van verhuisceneigde studenten worden behandeld in paragraaf 5.2. Door de woonwensen van alle uitwonende studenten af te zetten tegen de huidige situatie presenteert paragraaf 5.3 de kwalitatieve afwijkingen tussen vraag en aanbod op dit moment. Tot slot geeft paragraaf 5.4 inzicht in het verschil tussen vraag en aanbod op korte termijn.

De definitie van de woonlasten in dit hoofdstuk wijkt af van hoofdstuk 3. In dit hoofdstuk wordt gesproken over de woonlasten vóór aftrek van de huurtoeslag en in hoofdstuk 3 over de woonlasten na aftrek van de huurtoeslag. In de huidige situatie krijgen uitwonende studenten gemiddeld een huurtoeslag van 50 euro.

5.1 Verhuisceneigheid

Van alle studenten heeft 64 procent verhuiscenplannen. Uit figuur 5.1 blijkt dat 259.000 studenten (39 procent) verhuiscenplannen voor het komende jaar hebben. Deze groep, ook wel de verhuisceneigde studenten genoemd, bestaat uit 119.000 starters (verlaten het ouderlijk huis), 62.000 vestigers (verhuizen tussen steden) en 74.000 doorstromers (verhuizen binnen de stad). Daarnaast zijn er 65.000 verlaters (vertrekken uit een stad). Deze groep bestaat uit alle vestigers en studenten die terugkeren naar het ouderlijk huis.

Figuur 5.1: Verhuiscenplannen voltijdstudenten naar verhuiscentermijn (incl. student die thuis wil blijven wonen) en gewenste verhuiscenbeweging binnen één jaar (excl. student die thuis wil blijven wonen), collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



In Maastricht is het aandeel verhuisgeneigden met 48 procent beduidend hoger dan gemiddeld. In Amsterdam, Dronten en Leeuwarden is het aandeel met 44 à 47 procent licht hoger. Daartegenover staat een laag aandeel verhuisgeneigden in Wageningen (30 procent), Leiden (35 procent), Delft (35 procent) en Zwolle (35 procent). Tabel 5.1 geeft inzicht in de studiesteden met een hoog of laag aandeel starters, vestigers, doorstromers, verlaters en blijvers.

Tabel 5.1: Verhuisplannen (gewenst) voltijdstudenten naar gewenste verhuisbeweging binnen één jaar voor de woonsteden met het hoogste en laagste aandeel van alle gewenst uitwonende studenten in de stad, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')

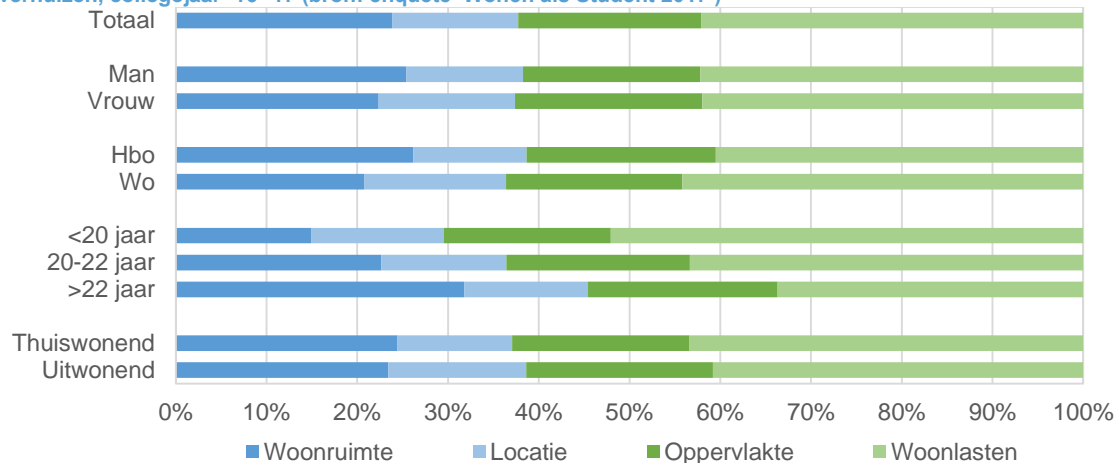
	Starters	Vestiger	Doorstromer	Verlater	Blijver
Top 3	1 Zwolle (41%)	Maastricht (15%)	Dronten (23%)	Leeuwarden (42%)	Leeuwarden (69%)
	2 's-Hertogenbosch (39%)	Delft (14%)	Amsterdam (22%)	Maastricht (29%)	Wageningen (65%)
	3 Eindhoven (38%)	Dronten (14%)	Maastricht (22%)	Ede (25%)	Groningen (60%)
Dal 3	21 Utrecht (19%)	Leiden (7%)	Wageningen (12%)	Rotterdam (9%)	Breda (42%)
	22 Delft (19%)	Almere (7%)	Haarlem (11%)	Utrecht (9%)	Eindhoven (40%)
	23 Groningen (15%)	Nijmegen (5%)	Deventer (11%)	's-Hertogenbosch (8%)	Haarlem (38%)

5.2 Woonwensen

In deze paragraaf wordt er gekeken naar de woonwensen van de studenten die binnen een jaar wensen te verhuizen. Hierbij is, zoals toegelicht in paragraaf 1.2, gebruik gemaakt van conjunct meten. Bij de gepresenteerde woonwensen is dus rekening gehouden met de woonlasten.

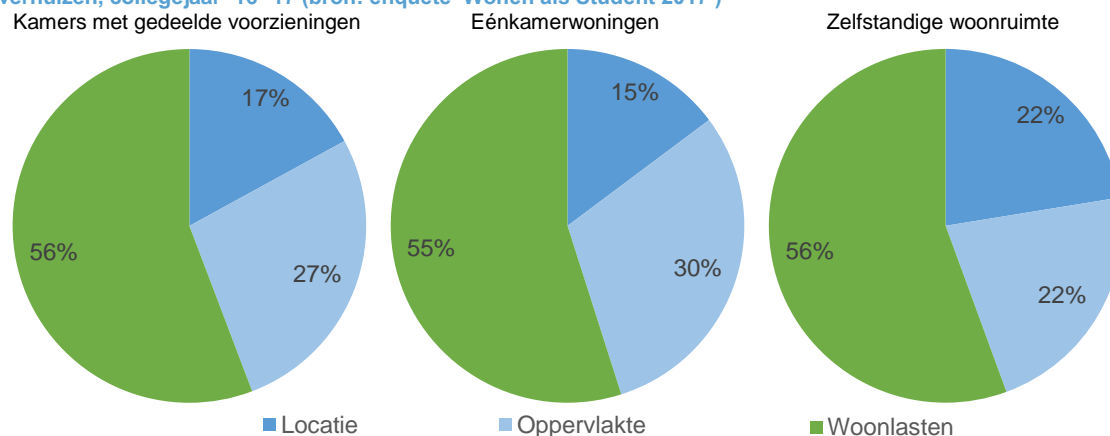
Figuur 5.2 geeft inzicht in hoe groot de invloed van de vier kenmerken (type woonruimte, locatie, oppervlakte en woonlasten) is bij het zoeken naar een woonruimte. De woonlasten hebben de grootste invloed met een aandeel van 42 procent. De keuze wordt verder voor 24, 20 en 14 procent bepaald door respectievelijk type woonruimte, woonoppervlakte en locatie. Mannen en vrouwen hebben vergelijkbare woonwensen. Hoe jonger de student hoe meer waarde wordt gehecht aan lage woonlasten. Het type woonruimte is bij de jonge studenten juist minder belangrijk dan bij de oude studenten. De verschillen die samenhangen met leeftijd komen ook terug bij de verschillen tussen hbo- en universitaire studenten en thuis- en uitwonende studenten doordat universitaire studenten en thuiswonende studenten die uitwonend wensen te zijn gemiddeld jonger zijn dan hbo-studenten en reeds uitwonende studenten.

Figuur 5.2: Invloed per kenmerk op de woonruimtekeuze van voltijdstudenten die binnen één jaar wensen te verhuizen, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



Figuur 5.3 laat de invloed van voorkeurslocatie, woonoppervlakte en woonlasten zien per type woonruimte. Voor ieder type woonruimte zijn de woonlasten met ongeveer een invloed van 55 procent de belangrijkste factor bij het zoeken naar een woonruimte. Bij zelfstandige woonruimten is de locatie belangrijker en de invloed van het woonoppervlak minder belangrijk dan bij de kamers met gedeelde voorzieningen en éénkamerwoningen.

Figuur 5.3: Invloed per kenmerk op de woonruimtekeuze bij voltijdstudenten die binnen één jaar wensen te verhuizen, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



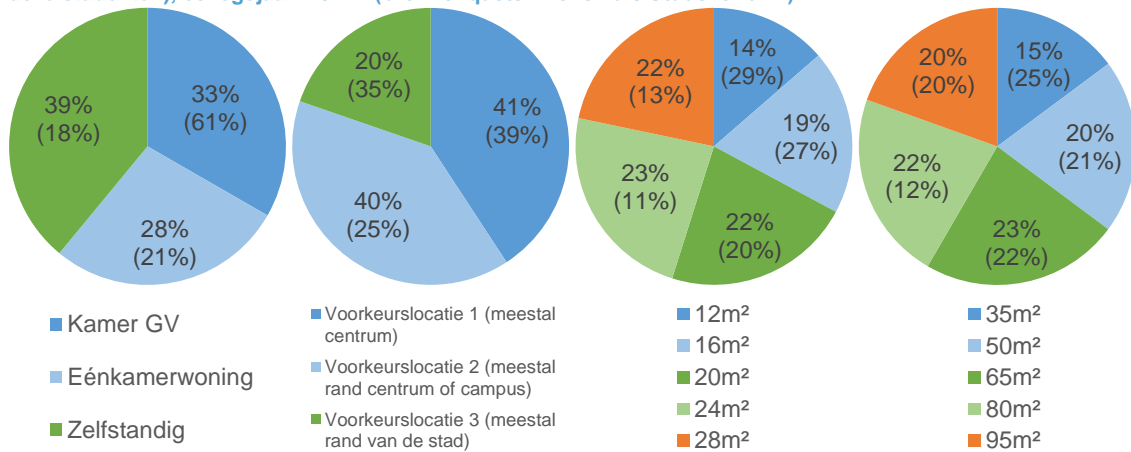
Tabel 5.2 geeft een overzicht van welke kenmerken een positieve of negatieve invloed hebben bij het zoeken naar een woonruimte. Ook hier is te zien dat onder alle type studenten, als naar de kenmerken als losstaande onderdelen wordt gekeken, een zelfstandige woonruimte, eerste voorkeurslocatie, grote woonoppervlakte en lage woonlasten de voorkeur hebben.

Tabel 5.2: Woonwensen van voltijdstudenten die binnen één jaar wensen te verhuizen, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')

		Totaal	Man	Vrouw	Hbo	Wo	<20	20-22	>22	Thuiswonend	Uitwonend
Woonruimte	Kamer met g.v.	--	--	--	--	-	-	--	--	--	--
	Eénkamerwoning	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	Zelfstandig	++	++	++	++	++	+	++	++	++	++
Voorkeurslocatie	1e	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	2e	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	3e	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oppervlakte	12m ² / 35m ²	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	16m ² / 50m ²	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	20m ² / 65m ²	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	24m ² / 80m ²	+	o	+	+	+	o	o	+	o	+
	28m ² / 95m ²	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Woonlasten	€ 250	++	++	++	++	++	+++	++	++	++	++
	€ 350	++	++	++	++	++	++	++	+	++	++
	€ 450	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	€ 550	o	o	o	o	o	-	o	o	o	o
	€ 650	-	-	--	-	--	--	--	-	--	-
	€ 750	---	---	---	---	---	---	---	--	---	---

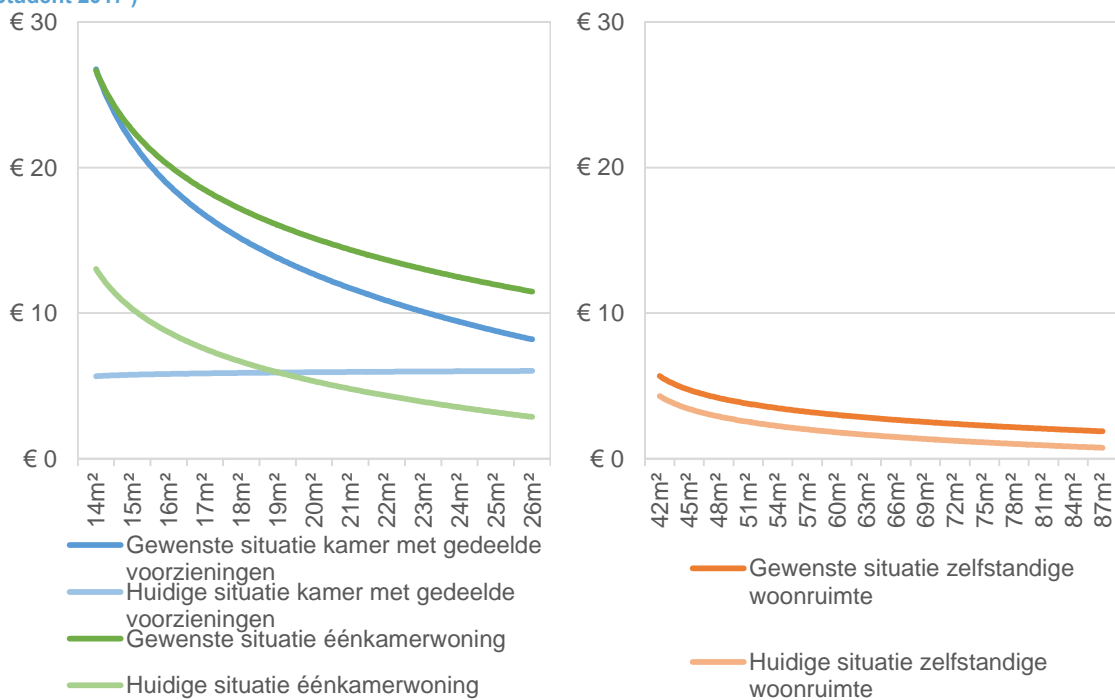
Figuur 5.4 geeft inzicht in de woonwensen per woonruimtekenmerk, waarbij rekening is gehouden met de bijbehorende woonlasten (bijvoorbeeld hogere woonlasten bij meer woonoppervlakte). Opvallend is dat de gewenste woonruimte van studenten hogere woonlasten met zich meebrengt dan hun huidige woonruimte. Hiervoor verwachten studenten meer zelfstandigheid, een locatie aan de rand van het centrum of op de campus in plaats van aan de rand van de stad en een grotere woonoppervlakte.

Figuur 5.4: Gewenste type woonruimte, woonoppervlakte en woonlocatie rekening houdend met bijbehorende woonlasten van voltijdstudenten die binnen één jaar wensen te verhuizen (tussen haakjes de huidige situatie van deze studenten), collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



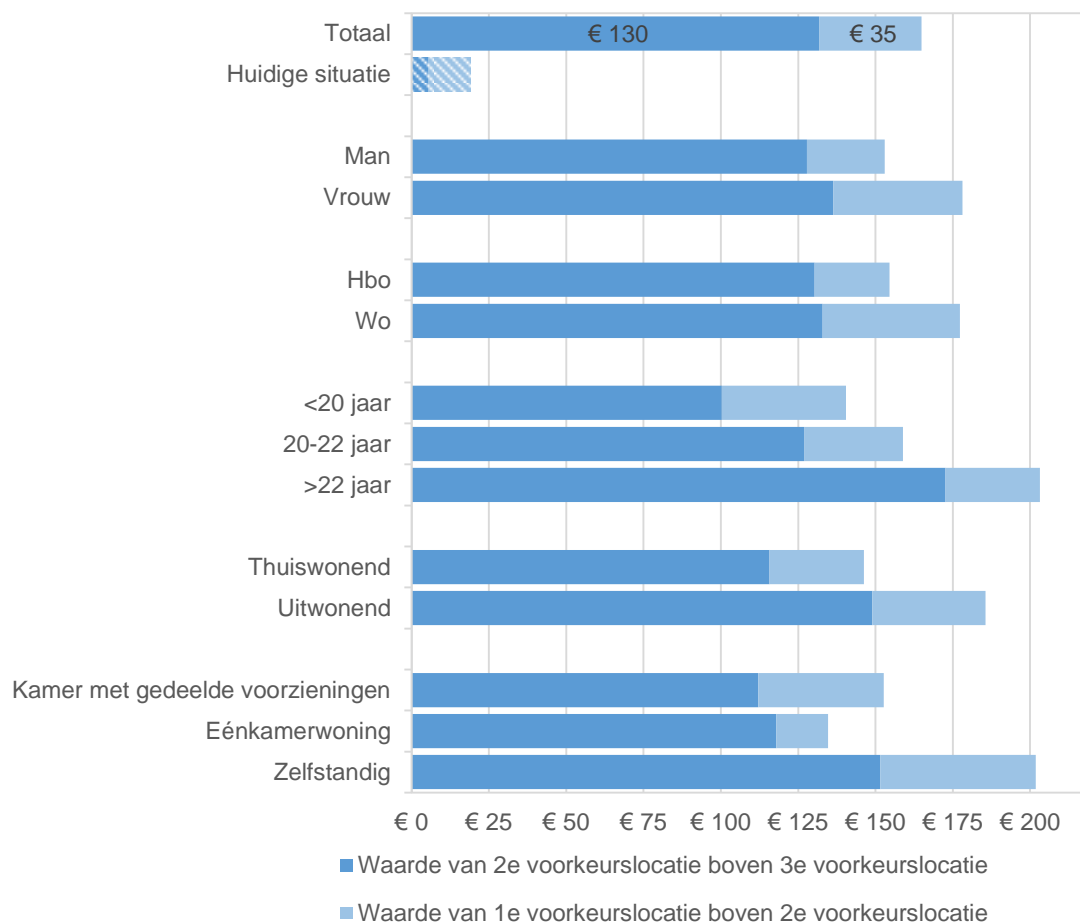
Figuur 5.5 laat zien hoeveel studenten bereid zijn extra te betalen voor een extra vierkante meter woonoppervlakte. Voor alle type woonruimte geldt dat naarmate de oppervlakte van een woonruimte groter wordt, studenten minder geld over hebben voor nog een extra vierkante meter. Dat het belang van woonoppervlakte bij zelfstandige woonruimte kleiner is, is ook terug te zien in de lagere woonlasten die men wil betalen voor een extra vierkante meter. Studenten hebben ook meer geld over voor een extra vierkante meter woonoppervlakte dan deze in de huidige situatie kost. Kanttekening daarbij is dat studenten beduidend minder over hebben voor de kleinste woonruimte die is voorgelegd, waardoor het gewenste startbedrag waar bovenop de kosten voor een extra vierkante meter komen veel lager is dan in de huidige situatie.

Figuur 5.5: Waarde van iedere extra vierkante meter woonoppervlakte uitgedrukt in euro's per type woonruimte bij voltijdstudenten die binnen één jaar wensen te verhuizen, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



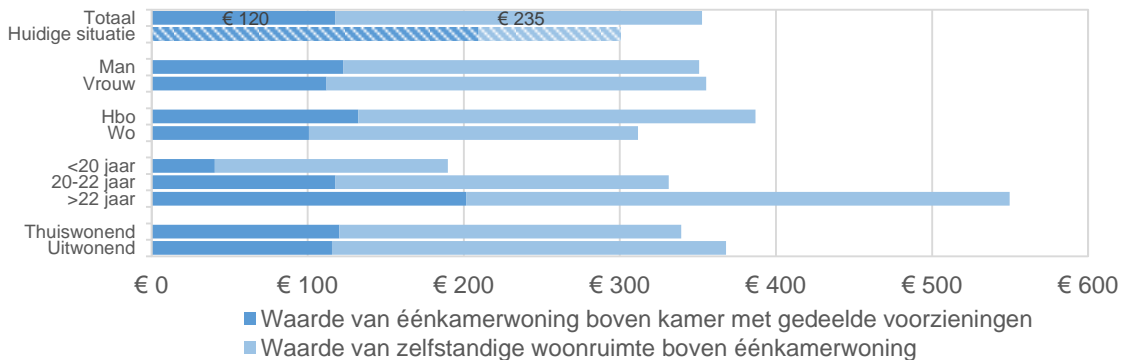
Figuur 5.6 laat zien hoeveel meer studenten bereid zijn te betalen om te wonen in hun voorkeursgebied. Gemiddeld heeft een student er 130 euro voor over om op de tweede voorkeurslocatie in plaats van de minst geliefde locatie te wonen. Studenten hebben er 35 euro extra voor over om op de eerste voorkeurslocatie te wonen. Vrouwen en universitaire studenten hebben er beduidend meer geld voor over om in het gebied van de grootste voorkeur te wonen. Met name oudere studenten en reeds uitwonende studenten hebben er veel geld voor over om niet in het minst geliefde gebied te wonen.

Figuur 5.6: Waarde van 2^e en 1^e voorkeurslocatie t.o.v. 3^e en 2^e voorkeurslocatie uitgedrukt in euro's naar achtergrondkenmerken bij voltijdstudenten die binnen één jaar wensen te verhuizen, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



Net als voor oppervlakte en locatie kan er ook bij type woonruimte gekeken worden naar wat een student bereid is meer te betalen. Zoals in figuur 5.7 te zien is, heeft een student er gemiddeld, voor aftrek van de huurtoeslag, 120 euro extra voor over om in een éénkamerwoning te wonen in plaats van in een kamer met gedeelde voorzieningen. In de huidige situatie liggen de extra woonlasten 210 euro hoger. Een zelfstandige woonruimte in plaats van een éénkamerwoning is voor studenten 235 euro extra waard. De meerprijs is met 90 euro in de huidige situatie beduidend lager. De verschillen tussen mannen en vrouwen en thuis- en uitwonende studenten zijn gering. Oudere studenten zijn veel meer bereid extra te betalen voor een éénkamerwoning of zelfstandige woonruimte dan jongere studenten. Dit hangt waarschijnlijk onder meer samen met het feit dat studenten tot en met 22 jaar beperkt recht hebben op huurtoeslag. Het verschil tussen de leeftijdsgroepen werkt door bij de hbo- en universitaire studenten, aangezien hbo-studenten doorgaans ouder zijn dan universitaire studenten.

Figuur 5.7: Waarde van type woonruimte t.o.v. andere type woonruimte uitgedrukt in euro's naar achtergrondkenmerken bij voltijdstudenten die binnen één jaar wensen te verhuizen, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



Voor de 45 mogelijke combinaties van type woonruimte, locatie en woonoppervlakte zoals deze voorgelegd zijn in de enquête is bepaald hoeveel euro studenten bereid zijn te betalen. Daarnaast is eveneens bepaald hoeveel studenten nu gemiddeld voor dit soort type woonruimten betalen. Het verschil tussen de woonlasten die worden betaald en de woonlasten die men bereid zijn te betalen geeft een indicatie van de populariteit van de betreffende woonruimte. Woonruimten waarbij de gewenste woonlasten hoger uitvallen dan de huidige woonlasten zullen populair zijn en omgekeerd. Tabel 5.3 geeft een overzicht van de 10 meest en minst populaire woonruimten. Opvallend is dat kamers met gedeelde voorzieningen zowel in de top-10 meest als in de top-10 minst populaire woonruimten het vaakst voorkomen. Studenten zijn voornamelijk bereid om meer te betalen dan de woonlasten voor kamers met gedeelde voorzieningen op voorkeurslocatie A of B met een oppervlakte van minstens 20 vierkante meter. Voor kleine kamers met gedeelde voorzieningen en éénkamerwoningen op de minst geliefde locatie willen studenten liever niet de huidige woonlasten betalen.

Tabel 5.3: Top-10 meest en minst populaire woonruimten van voltijdstudenten die binnen één jaar wensen te verhuizen, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017'), complete tabel beschikbaar in bijlage C

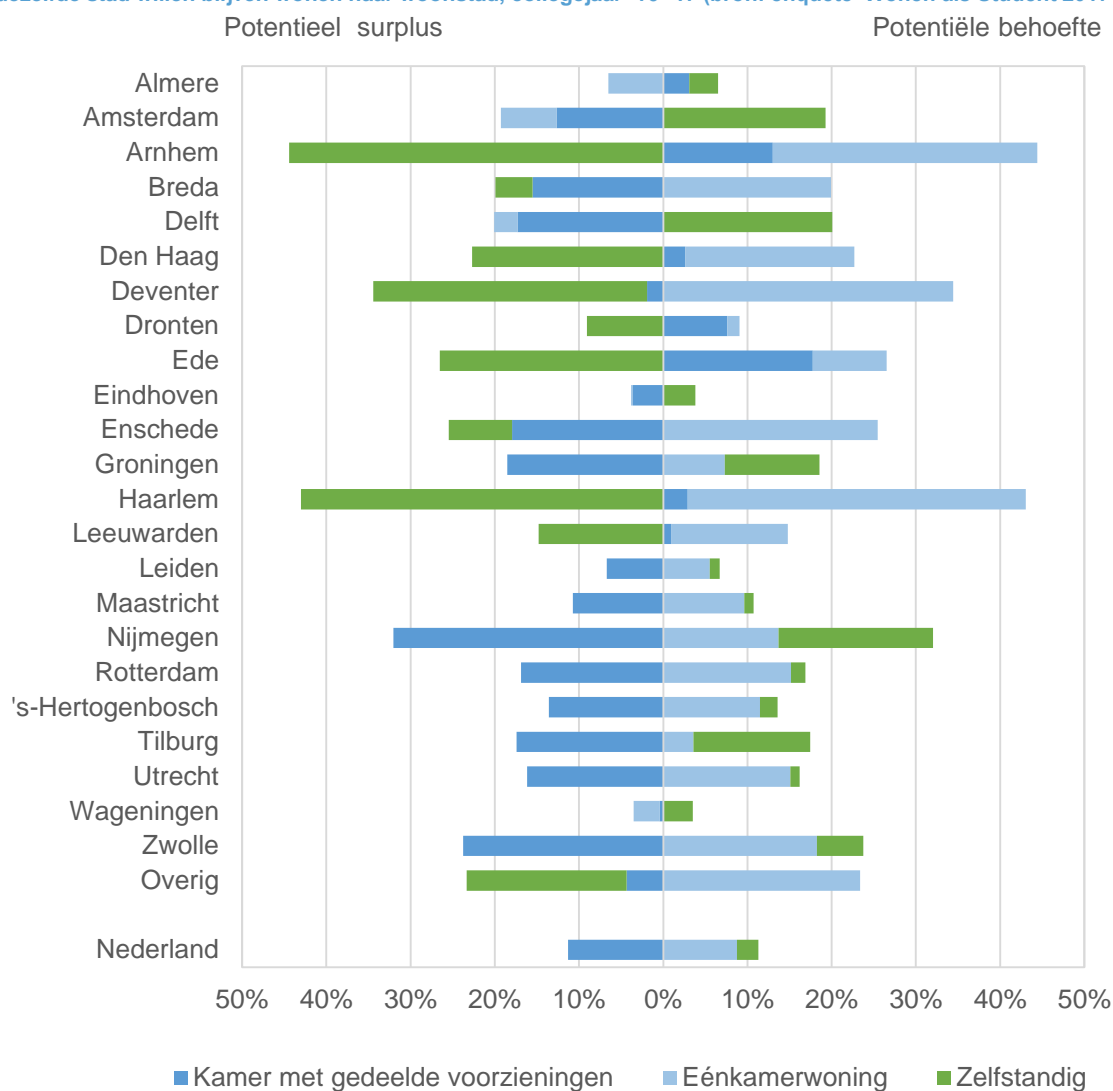
Ranking	Woonruimte	Oppervlakte	Voorkeurslocatie	Huidige woonlasten	Gewenste woonlasten	% verschil
1	Kamer met g.v.	24 m ²	1e	€ 420	€ 485	+14,8%
2	Kamer met g.v.	20 m ²	1e	€ 400	€ 455	+13,1%
3	Zelfstandig	80 m ²	2e	€ 665	€ 745	+11,8%
4	Kamer met g.v.	28 m ²	1e	€ 450	€ 500	+11,6%
5	Zelfstandig	65 m ²	2e	€ 665	€ 730	+9,9%
6	Kamer met g.v.	24 m ²	2e	€ 420	€ 445	+6,8%
7	Kamer met g.v.	20 m ²	2e	€ 390	€ 415	+6,5%
8	Kamer met g.v.	28 m ²	2e	€ 440	€ 465	+6,2%
9	Zelfstandig	50 m ²	1e	€ 680	€ 715	+5,0%
10	Kamer met g.v.	16 m ²	1e	€ 375	€ 390	+4,6%
...
36	Kamer met g.v.	28 m ²	3e	€ 430	€ 310	-28,2%
37	Kamer met g.v.	12 m ²	2e	€ 340	€ 240	-28,5%
38	Kamer met g.v.	24 m ²	3e	€ 410	€ 285	-30,2%
39	Eénkamerwoning	20 m ²	3e	€ 575	€ 400	-30,4%
40	Eénkamerwoning	28 m ²	3e	€ 655	€ 450	-31,3%
41	Eénkamerwoning	16 m ²	3e	€ 500	€ 335	-33,1%
42	Kamer met g.v.	20 m ²	3e	€ 395	€ 250	-36,7%
43	Kamer met g.v.	16 m ²	3e	€ 360	€ 175	-51,7%
44	Eénkamerwoning	12 m ²	3e	€ 475	€ 225	-53,2%
45	Kamer met g.v.	12 m ²	3e	€ 340	€ 150	-55,8%

5.3 Woonsituatie versus woonwensen

Om een beeld te krijgen van kwalitatieve afwijkingen tussen vraag en aanbod op dit moment kan het huidige type woonruimte van degenen die in een stad wonen worden afgezet tegen de woonwensen van deze zelfde groep, mits zij in de stad willen blijven wonen. Kwantitatief gezien levert deze vergelijking per definitie een "0" op, maar kwalitatief laat deze vergelijking zien in welke richting studenten op dit moment hun type woonruimte zouden willen aanpassen. Een tekort of overschot van woonruimte dat zich vertaalt naar studenten die geen woonruimte kunnen vinden of naar leegstaande woonruimten wordt in deze paragraaf niet meegenomen.

De gepresenteerde gegevens in deze paragraaf zijn sterk veranderd ten opzichte van voorgaande edities van deze monitor. Dit heeft te maken met het gegeven dat dit jaar resultaten via het conjunct meten zijn verkregen om de woonwensen in relatie met de woonlasten te achterhalen, terwijl in voorgaande jaren uitsluitend werd gekeken naar de woonwensen zonder rekening te houden met het prijskaartje van sommige wensen.

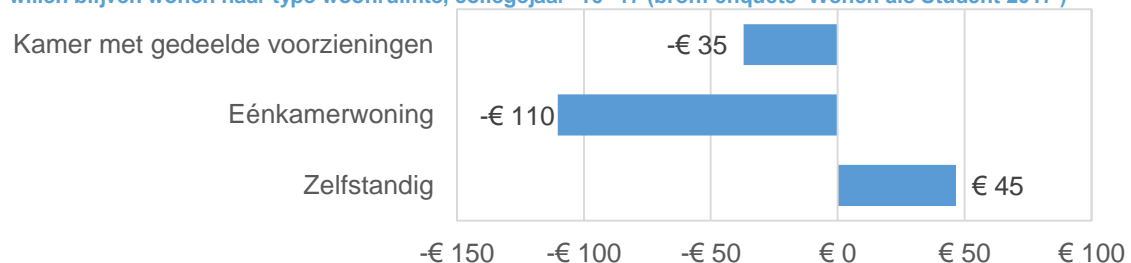
Figuur 5.8: Afwijking tussen huidige en gewenste type woonruimte van uitwonende voltijdstudenten die in dezelfde stad willen blijven wonen naar woonstad, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



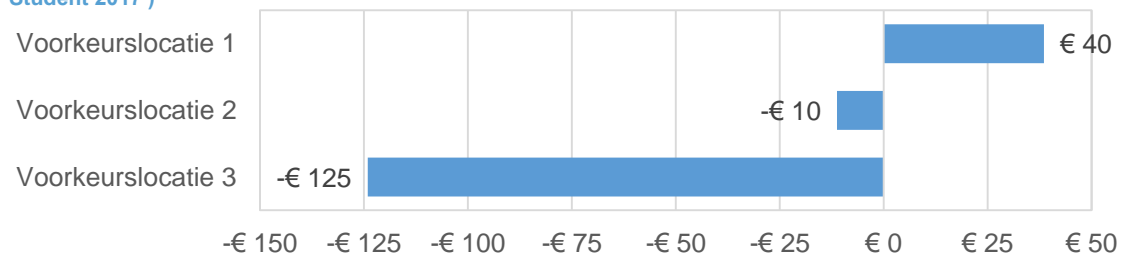
11 procent van de bewoonde voorraad sluit niet volledig aan op wat de bewoners ambiëren. Op nationaal niveau is er een potentieel surplus van circa 21.000 kamers met gedeelde voorzieningen en een aanvullende wens van meer éénkamerwoningen en zelfstandige woonruimten van respectievelijk 16.000 en 5.000. Figuur 5.8 laat zien dat er een grote variatie tussen steden is in de mate waarin de bezette voorraad niet aansluit bij de woonwensen van studenten. In Almere, Eindhoven, Leiden en Wageningen is dit met maximaal 7 procent laag. In Arnhem, Deventer, Haarlem en Nijmegen is dit aandeel met minstens 30 procent relatief hoog. Het beeld in Arnhem, Dronten en Ede wijkt af van Nederland als totaal. In deze drie steden is sprake van een noemenswaardige potentiële behoefte van kamers met gedeelde voorzieningen. Wat verder opvalt is dat in Amsterdam, Delft, Nijmegen en Tilburg de potentiële behoefte aan zelfstandige woonruimte maar verhouding veel groter is dan in de andere steden. In Arnhem, Den Haag, Deventer, Ede, Haarlem en Leeuwarden is er juist een groot potentieel surplus van zelfstandige woonruimte.

Gemiddeld wensen studenten 15 euro minder betalen aan woonlasten inclusief bijkomende lasten en vóór aftrek van huurtoeslag dan dat zij nu betalen. Dit verschilt echter sterk per type woonruimte en locatie (zie figuur 5.9 en figuur 5.10). Voor kamers met gedeelde voorzieningen en éénkamerwoningen wil men respectievelijk 35 en 110 euro minder betalen, terwijl voor zelfstandige woonruimte studenten bereid zijn 45 euro meer te betalen. Bij de kamers met gedeelde voorzieningen en éénkamerwoningen wordt de wens om minder te betalen vooral veroorzaakt doordat studenten de woonlasten van kamers tot en met 16 vierkante meter te hoog vinden. Als studenten op hun voorkeurslocatie kunnen wonen dan zijn ze bereid om 40 euro meer te betalen de huidige woonlasten.

Figuur 5.9: Afwijking tussen huidige en gewenste woonlasten (gecorrigeerd voor locatie en woonoppervlakte) inclusief bijkomende lasten en vóór aftrek van huurtoeslag van uitwonende voltijdstudenten die in dezelfde stad willen blijven wonen naar type woonruimte, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')

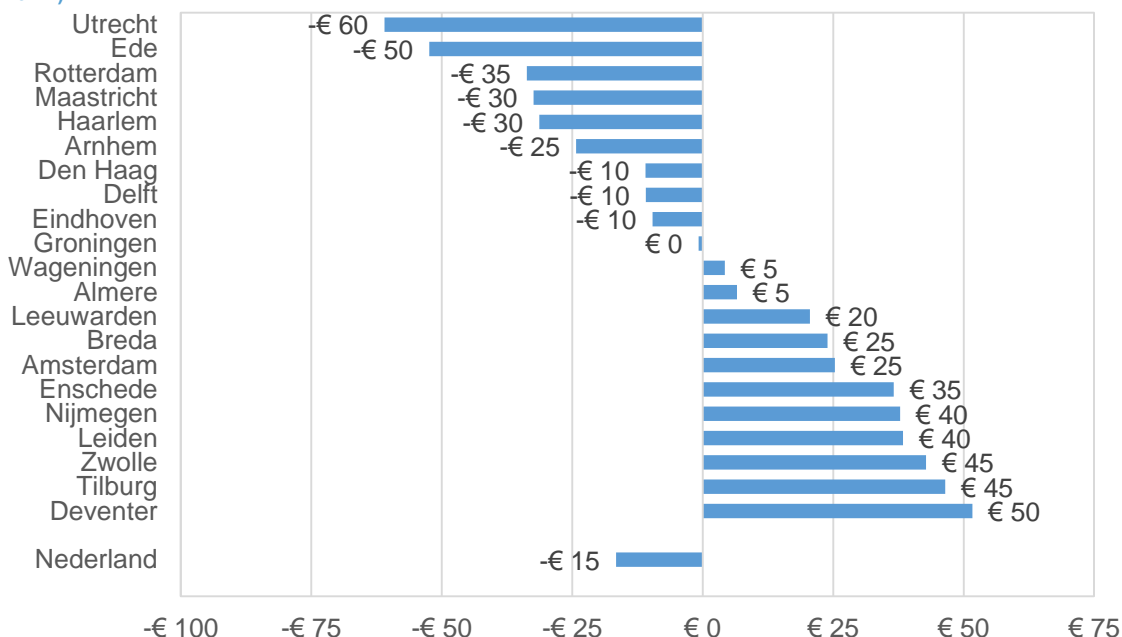


Figuur 5.10: Afwijking tussen huidige en gewenste woonlasten (gecorrigeerd voor type woonruimte en woonoppervlakte) inclusief bijkomende lasten en vóór aftrek van huurtoeslag van uitwonende voltijdstudenten die in dezelfde stad willen blijven wonen naar voorkeurslocatie, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



Figuur 5.11 laat zien dat studenten in Utrecht, Ede, Rotterdam, Maastricht, Haarlem en Arnhem aanzienlijk minder zouden willen betalen voor de bestaande woonruimten dan ze nu doen. Daar staat tegenover dat in de rest van de steden studenten tevreden zijn met de huidige woonlasten of bereid zijn meer te betalen aan woonlasten voor de huidige woonruimten dan zij nu betalen.

Figuur 5.11: Afwijking tussen huidige en gewenste woonlasten (gecorrigeerd voor type woonruimte, locatie en woonoppervlakte) inclusief bijkomende lasten en vóór aftrek van huurtoeslag van uitwonende voltijdstudenten die in dezelfde stad willen blijven wonen per woonstad, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')

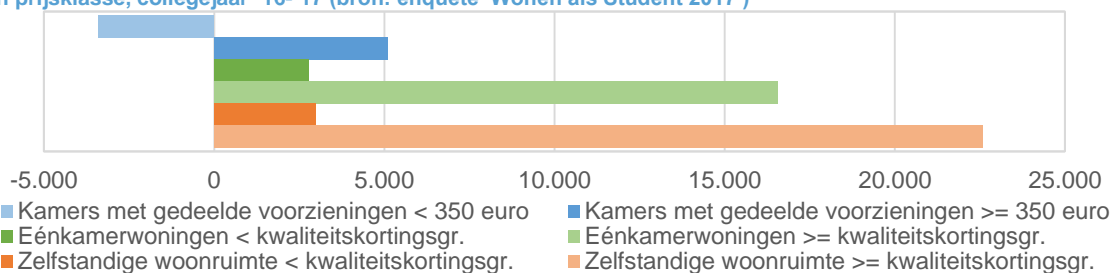


5.4 Vraag & aanbod

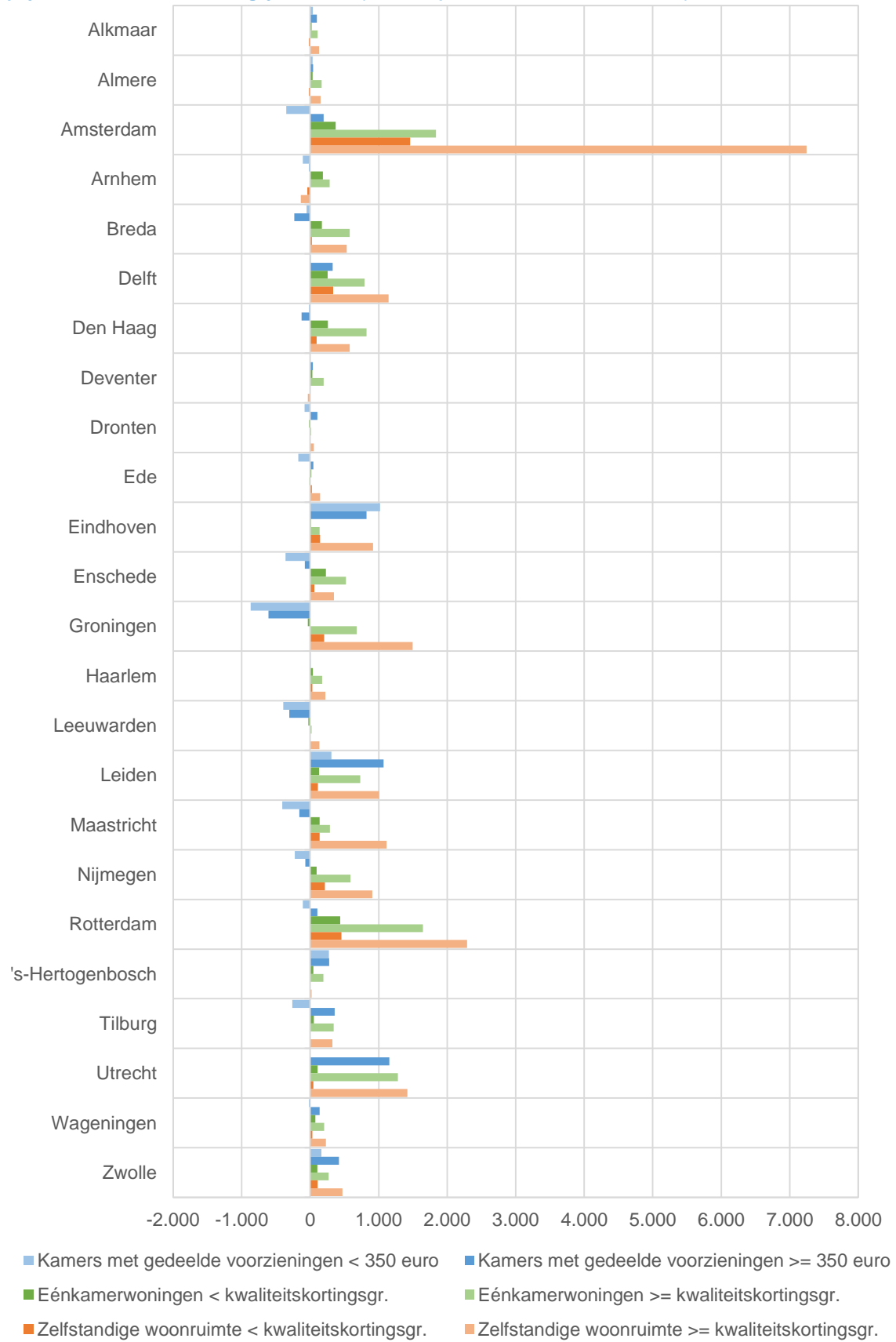
In deze paragraaf wordt er gekeken naar het verschil tussen vraag en aanbod op korte termijn. Het aanbod wordt gevormd door woonruimten die vrijkomen door studenten die de stad verlaten (verlaters) of doorstromen naar een andere woonruimte (doorstromers). De vraag bestaat uit studenten die voor het eerst op zichzelf willen gaan wonen (starters), uitwonende studenten die zich in de stad willen vestigen (vestigers) en uitwonende studenten die een andere woonruimte binnen dezelfde stad zoeken (doorstromers). Alleen studenten met een verhuiscens binnen een halfjaar vallen onder deze categorieën. Bij de vraag is uitgegaan van de woonwensen die door middel van conjunct meten zijn bepaald in combinatie met de huidige prijzen in de markt.

In figuur 5.12 en figuur 5.13 is het verschil tussen vraag en aanbod respectievelijk voor Nederland en per stad weergegeven. Nationaal is er een overschot van 3.400 kamers met gedeelde voorzieningen in het lage segment en een tekort van 5.100 kamers in het hoge segment. Bij de éénkamerwoningen is er sprake van een tekort van 2.800 woonruimten in het lage segment en 16.600 woonruimten in het hoge segment. 3.000 zelfstandige woonruimten in het lage segment en 22.600 zelfstandige woonruimten in het hoge segment zouden aan de voorraad toegevoegd moeten worden om aan de vraag op korte termijn te voldoen.

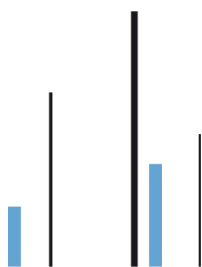
Figuur 5.12: Verschil tussen vraag en aanbod o.b.v. verhuiscens binnen een halfjaar naar type woonruimte en prijsklasse, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



Figuur 5.13: Verschil tussen vraag en aanbod o.b.v. verhuiscandidate binnen een halfjaar naar type woonruimte, prijsklasse en woonstad, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



6



Internationale studenten

Internationale studenten zijn in hoofdzaak te verdelen in twee groepen. Internationaal mobiele diplomastudenten komen voor een volledige studie op bachelor- of masterniveau, en zijn in de voorgaande hoofdstukken in alle analyses meegenomen. De studiepuntmobiele studenten komen juist voor een kortere periode (één jaar of korter) in Nederland studeren, bijvoorbeeld voor een uitwisseling. Deze studenten zijn in de voorgaande hoofdstukken niet meegenomen. De reden hiervoor is dat deze studentengroep minder eenduidig wordt geregistreerd. De studiepuntmobiele studenten bezetten met circa 4 procent een noemenswaardig deel van de studentenwoonruimten. Vanwege het belang van een zo compleet mogelijk inzicht in de behoefte aan studentenhuisvesting is de groep inkomende studiepuntmobiele studenten in dit hoofdstuk in beeld gebracht.

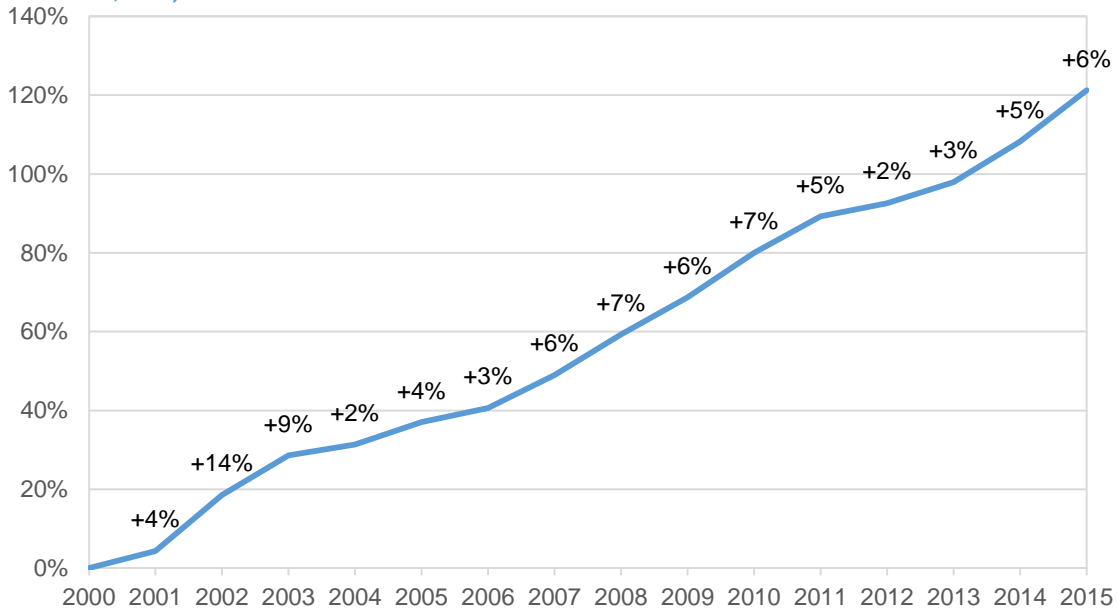
De internationale diplomastudenten die integraal in de voorgaande hoofdstukken zijn meegenomen worden in dit hoofdstuk als aparte categorie ook besproken. In samenwerking met Nuffic, de Nederlandse organisatie voor internationalisering in het onderwijs, is in paragraaf 6.1 geschetst binnen welke wereldwijde mobiliteitsstromen de studentenmobiliteit naar Nederland plaatsvindt. In paragraaf 6.2 wordt de omvang en samenstelling van de internationale studentenpopulatie besproken. De woonsituatie wordt in paragraaf 6.3 behandeld, waarbij de vergelijking wordt gemaakt met de Nederlandse diplomastudenten. In paragraaf 6.4 worden prognoses weergegeven voor de verwachte kwantitatieve ontwikkeling. Tot slot worden in paragraaf 6.5 de verschillen tussen woonwensen en woonsituatie besproken.

6.1 Internationale context

In 2015 volgden er wereldwijd, volgens de meest recente statistieken van Unesco¹, ongeveer 4,6 miljoen studenten een studie in het buitenland. Figuur 6.1 laat zien dat het aantal studenten dat in het buitenland studeert sinds 2000 structureel is toegenomen. Sinds 1980 is het aandeel van de wereldwijde studentenpopulatie dat in het buitenland gaat studeren ongeveer gelijk gebleven (circa 2 procent). De oorzaak van de toename van het aantal studenten dat in het buitenland studeert is daarom de groei van de wereldwijde studentenpopulatie. Deze toename komt hoofdzakelijk door toename van het aantal studenten in de voormalig tweedewereldlanden.

¹ Unesco (2017), "UIS Statistics", <http://data.uis.unesco.org>, 9 augustus 2017.

Figuur 6.1: Ontwikkeling aantal studenten wereldwijd dat in een ander land studeert, 2000-2015 (bron: UNESCO Datacentre, 2017)



China telt de meeste uitgaande studenten, op ruime afstand gevolgd door India. China is als groot land, met een opkomende kenniseconomie, symbolisch voor veel andere kenniseconomieën. De ontwikkeling van het hoger onderwijs in deze landen neemt toe in zowel kwaliteit als kwantiteit en zal waarschijnlijk leiden tot een betere kwalitatieve aansluiting van internationale studenten op Nederlandse universiteiten.

In tabel 6.1 is te zien dat de top-5 verder bestaat uit Duitsland, Zuid-Korea en Frankrijk. Dit zijn landen die naast een grote uitgaande populatie ook een grote inkomende studentenstroom hebben. De klassering van landen als Saoedi-Arabië, Maleisië en Nigeria heeft te maken met de economische ontwikkelingen in de middenklasse. Studenten in deze landen hebben de financiële mogelijkheden voor een studie, maar de lokale universiteiten kunnen het topniveau (nog) niet aanbieden.

Nederland staat met een populatie uitgaande diplomastudenten van ongeveer 15.000 op een 63e plaats in deze ranglijst. Het aantal uitgaande studenten zegt niet alles. China en India staan bovenaan, maar hebben ook de grootste populatie 18-30-jarigen, en als gevolg daarvan ook een groot aantal studenten. Daarom is er ook gekeken naar welk deel van de studenten in het buitenland gaat studeren. In India blijkt dit slechts 0,6 procent te zijn. Van de landen in de top-10 steken Saoedi-Arabië, Maleisië en Kazachstan erboven uit met meer dan 5 procent. In Nederland gaat 1,8 procent voor studie naar het buitenland. Dit is net onder het wereldwijde gemiddelde van ongeveer 2,0 procent.

Kijkend naar aantallen inkomende studenten voeren de Verenigde Staten de ranglijst aan, gevolgd door het Verenigd Koninkrijk en Australië. De top-3 wordt in zijn geheel gevormd door Engelstalige landen. In deze laatste twee landen is het aandeel internationale studenten binnen de totale populatie met 18 procent ook erg hoog. De landen net onder de top met de meeste inkomende studenten hebben veelal zelf ook een grote uitgaande populatie. Frankrijk en Rusland trekken veel studenten uit landen met dezelfde voertaal, Frankrijk uit voormalige kolonies en Rusland uit de voormalige Sovjetstaten. Nederland staat in 2015 op de elfde plaats en scoort qua ratio bovengemiddeld hoog.

Tabel 6.1: Top-10 landen en Nederland uitgaande en inkomende studiemobiliteit, 2008 en 2015 en mobiliteitsratio 2013 (*voorgaand jaar vanwege ontbreken informatie, bron: UNESCO Datacentre, 2017)

Uitgaand	2008	2015	Ratio	Inkomend	2008	2015	Ratio
1 China	460.400	800.700	1,8%	1 Verenigde Staten	624.500	907.300	4,6%
2 India	183.600	253.900	0,8%	2 Australië	230.600	294.400	18,3%*
3 Duitsland	83.100	116.300	3,9%	3 Duitsland		228.800	7,7%
4 Zuid-Korea	118.000	108.000	3,3%	4 Rusland	136.800	226.400	3,4%
5 Saoedi-Arabië	24.800	86.500	5,7%	5 China	51.000	123.100	0,3%
6 Frankrijk	46.200	80.700	3,3%*	6 Italië	68.300	90.400	5,0%
7 Kazachstan	46.800	78.000	11,8%	7 Nederland	30.100	86.200	10,2%
8 Nigeria	34.200	75.500	3,3%*	8 Verenigde Arabisch		73.400	46,9%
9 Verenigde Staten	56.700	67.700	0,3%	9 Saoedi-Arabië	18.700	73.100	4,8%
10 Maleisië	56.300	64.500	7,9%	10 Turkije	20.200	72.200	1,2%
64 Nederland	8.300	15.100	1,8%	7 Nederland	30.100	86.200	10,2%
Totaal	3.316.500	4.606.700	2,2%	Totaal	3.316.500	4.606.700	2,2%

Over uitgaande studiepuntmobiliteit worden wereldwijd geen cijfers geregistreerd. Wel zijn Europese vergelijkingen beschikbaar via de Eurostudent-onderzoeken, en voor het deel studiepuntmobiliteit dat binnen het Erasmus+-programma plaatsvindt. Nederland doet het met circa een kwart van de afgestudeerdenpopulatie met een studie gerelateerde buitenlandervaring bovengemiddeld². Wel bestaan er grote verschillen tussen de verschillende studierichtingen. Voor studiepuntmobiliteit in het kader van uitwisseling hangt de uitgaande studentenstroom sterk samen met de inkomende stroom studiepuntmobiele studenten. Steeds meer onderwijsinstellingen maken de keuze – of willen dat gaan doen – om studiepuntmobiliteit als de norm voor alle studenten te stellen³. Dit om de kwaliteit van het onderwijs te verhogen en kansen voor studenten op de arbeidsmarkt te vergroten. Hiervoor wordt er door de onderwijsinstellingen gewerkt aan afgestemde mobiliteitsvensters en automatische erkenning van studiepunten om zekerheid over aansluiting van het aanbod op het studieprogramma en duidelijkheid omtrent de erkenning van studiepunten te bieden. Daarom mag verwacht worden dat de uitgaande stroom studiepuntmobiele studenten de komende jaren gaat stijgen en daardoor ook de inkomende stroom.

6.2 Studentenpopulatie

In totaal zijn er in collegejaar '16-'17 circa 16.500 studiepuntmobiele studenten en 67.500 internationale diplomastudenten⁴. Een groot deel van de studiepuntmobiele studenten is slechts één semester in Nederland. In het eerste semester van collegejaar '16-'17 waren er 9.700 studenten en in het tweede semester 6.900 studenten. Voor de huisvesting is het vooral relevant hoeveel studenten er op het piekmoment zijn; daarom wordt er in het vervolg vooral gekeken naar de studiepuntmobiele studenten in het eerste semester.

² Nuffic (2017), 'Outgoing student mobility in Dutch higher education, 2015-2016', <https://www.nuffic.nl/en/publications/find-a-publication/outgoing-student-mobility-in-dutch-higher-education-2015-2016.pdf>

³ Vereniging Hogescholen en VSNU (2014) 'Gezamenlijke Visie Internationaal'.

⁴ Onder de internationale diplomastudenten vallen in dit rapport alle studenten met een buitenlandse nationaliteit en een internationale vooropleiding (deze definitie wordt eveneens ook gebruikt door de VSNU en Vereniging Hogescholen). Nuffic, DUO en CBS hanteren een andere definitie waarbij alle studenten met een internationale vooropleiding onder de groep internationale studenten worden geschaard (dus ook met een Nederlandse nationaliteit). De in dit rapport gehanteerde definitie heeft de voorkeur omdat studenten met een Nederlandse nationaliteit en een internationale vooropleiding vergelijkbaar huisvestingsgedrag vertonen als de studenten met zowel een Nederlandse nationaliteit als vooropleiding.

De studiepuntmobiele en internationale diplomastudenten vormen in het eerste semester respectievelijk 1,4 en 10,1 procent van de gehele studentenpopulatie. Van de internationale studenten studeert circa 59 procent aan een universiteit. Dit is een beduidend groter aandeel dan bij de Nederlandse studenten (37 procent).

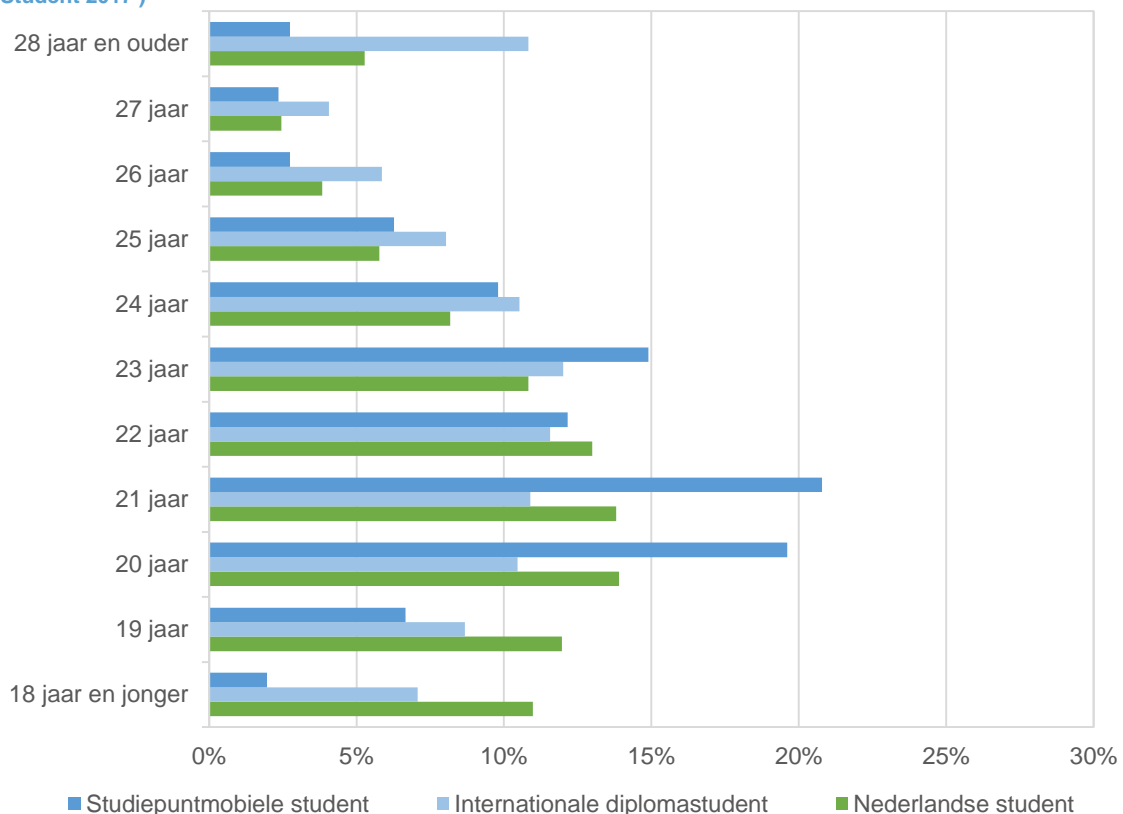
Een studiepuntmobiele student blijft gemiddeld circa 7 maanden in Nederland. 55 procent van de studiepuntmobiele studenten studeert in Nederland via een Erasmusbeurs. 41 procent komt naar Nederland via een ander uitwisselingsprogramma en de resterende 4 procent op eigen gelegenheid. Tabel 6.2 laat zien dat de meeste studiepuntmobiele studenten uit China, Verenigde Staten, Spanje, Duitsland komen.

Tabel 6.2: Herkomstlanden studiepuntmobiele studenten, collegejaar '15-'16 (bron: Nuffic en ABF)

1 China	8,5%	7 Verenigd Koninkrijk	4,0%
2 Verenigde Staten	7,8%	8 Zuid-Korea	3,6%
3 Spanje	7,6%	9 Finland	3,2%
4 Duitsland	7,2%	10 Turkije	2,7%
5 Frankrijk	6,1%	11 Brazilië	2,2%
6 Italië	4,5%	Overig	42,7%

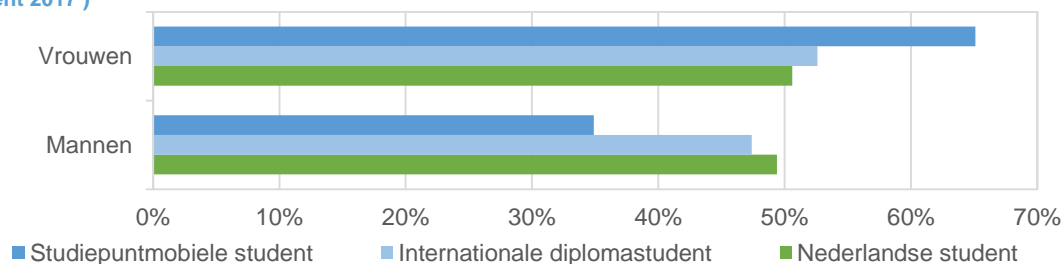
Figuur 6.2 geeft de bevolkingspiramide van de internationale studenten weer in vergelijking met de Nederlandse studenten. Studiepuntmobiele studenten en internationale diplomastudenten zijn gemiddeld respectievelijk 3 en 12 maanden ouder dan Nederlandse diplomastudenten. Opvallend is dat bij de studiepuntmobiele studenten 53 procent tussen de 20 en 22 jaar is. Deze piek is ook terug te zien bij de Nederlandse studenten, maar met 41 procent veel minder extreem. Bij internationale diplomastudenten ligt de piek 2 jaar later en zijn er relatief ook veel studenten 28 jaar of ouder.

Figuur 6.2: Studenten naar leeftijd en type student, collegejaar '16-'17 (bron: DUO, CBS en enquête 'Wonen als Student 2017')



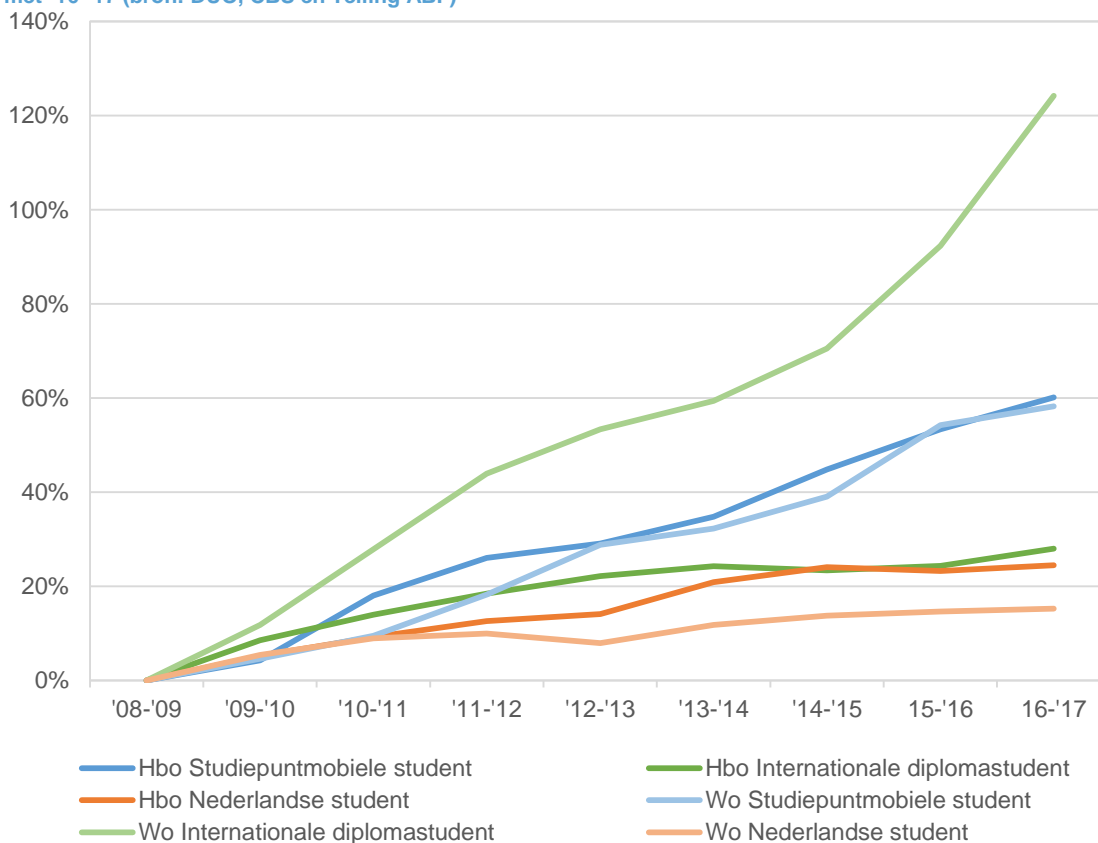
Bij de Nederlandse studenten vormen, zoals te zien in figuur 6.3, de vrouwen een kleine meerderheid (51 procent). Het aandeel vrouwen is bij de internationale diplomastudenten met 53 procent iets groter. Onder de studiepuntmobiele studenten is met 65 procent de oververtegenwoordiging van vrouwen zeer sterk. Dit is opvallend omdat, ondanks dat er wereldwijd 5 procent meer vrouwen een opleiding in het hoger onderwijs volgen, meer mannen een opleiding in het buitenland volgen (+14 procent, bron: UNESCO).

Figuur 6.3: Studenten naar geslacht en type student, collegejaar '16-'17 (bron: DUO, CBS en enquête 'Wonen als Student 2017')



Figuur 6.4 geeft inzicht in de ontwikkeling van het aantal internationale studenten in de afgelopen acht jaar. Het aantal internationale studenten is beduidend harder gegroeid dan het aantal Nederlandse studenten. De aantallen studiepuntmobiele en internationale diplomastudenten zijn jaarlijks gemiddeld met 7 en 9 procent gegroeid tegenover een jaarlijkse groei van 3 procent bij de Nederlandse studenten. Dit komt neer op een absolute groei van 6.200, 29.000 en 102.500 studenten sinds collegejaar '08-'09. De groei van de internationale diplomastudenten is vooral te zien bij de universiteiten, terwijl het aantal studiepuntmobiele studenten relatief hard is gegroeid bij de hbo-instellingen.

Figuur 6.4: Ontwikkeling aantal studenten t.o.v. collegejaar '08-'09 naar type student, collegejaren '08-'09 tot en met '16-'17 (bron: DUO, CBS en Telling ABF)



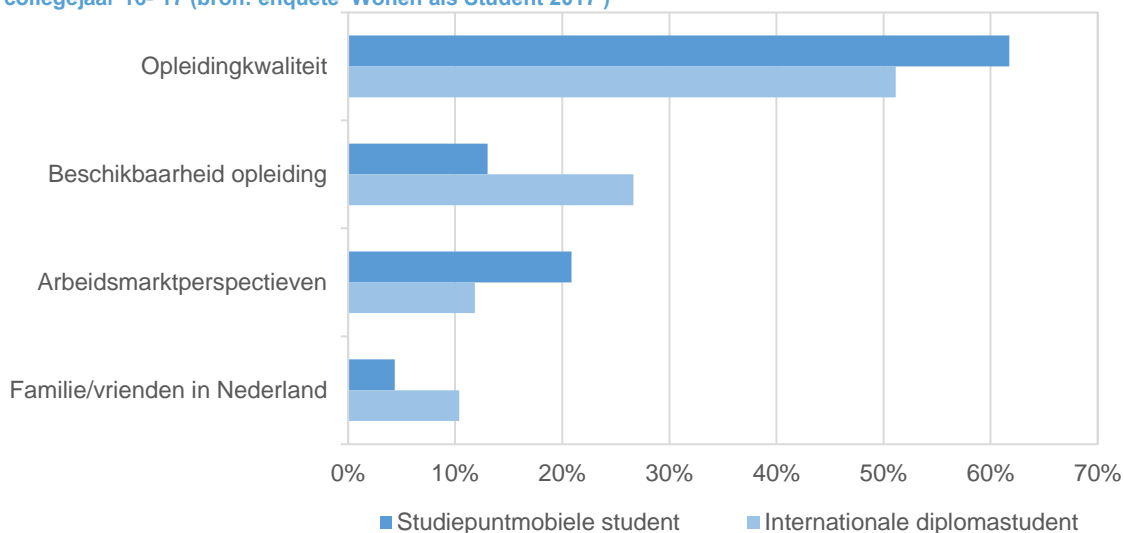
Tabel 6.3 geeft inzicht in het aantal internationale studenten per studiestad. Amsterdam, Maastricht, Groningen en Rotterdam zijn de steden met de meeste studiepuntmobiele en internationale diplomastudenten. Samen zijn deze vier steden goed voor bijna de helft van alle studiepuntmobiele studenten. 45 procent van de internationale diplomastudenten studeert in één van deze vier steden. In Maastricht en Venlo is het aandeel internationale studenten binnen de totale studentenpopulatie met afstand het grootst.

Tabel 6.3: Aantal internationale studenten en aandeel internationale studenten binnen de totale studentenpopulatie naar studiestad en type internationale student in collegejaar '16-'17 (bron: DUO, CBS en Telling ABF)

	Studiepuntmobiele student		Internationale diplomastudent	
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel
Alkmaar	10	0,2%	0	0,1%
Almere	50	1,6%	30	1,0%
Amersfoort	0	0,1%	0	0,0%
Amsterdam	1.480	1,4%	8.810	8,2%
Apeldoorn	0	0,4%	70	7,4%
Arnhem	170	1,5%	1.220	10,4%
Breda	150	0,8%	1.290	6,3%
Delft	440	1,7%	4.350	16,5%
Den Haag	390	1,3%	4.450	15,2%
Deventer	40	0,6%	300	4,4%
Doetinchem	0	0,0%	0	0,0%
Dronten	10	0,8%	180	10,2%
Ede	0	0,1%	0	0,1%
Eindhoven	340	1,1%	2.900	9,3%
Emmen	10	0,8%	250	14,3%
Enschede	290	1,1%	3.760	14,9%
Gouda	10	0,8%	0	0,1%
Groningen	1.380	2,5%	6.830	12,3%
Haarlem	20	0,4%	80	1,9%
Heerlen	30	0,6%	560	10,8%
Helmond	10	0,5%	0	0,1%
Leeuwarden	160	0,8%	1.960	9,8%
Leiden	310	0,9%	2.010	6,2%
Maastricht	830	3,9%	8.960	42,2%
Nijmegen	640	1,6%	2.660	6,5%
Rotterdam	800	1,3%	5.900	9,3%
's-Hertogenbosch	60	0,4%	100	0,7%
Sittard-Geleen	20	0,5%	30	0,7%
Tilburg	560	2,1%	1.950	7,4%
Utrecht	830	1,3%	2.900	4,7%
Venlo	120	2,7%	2.810	63,0%
Vlissingen	40	0,8%	400	8,6%
Wageningen	330	2,9%	2.290	20,2%
Zwolle	150	0,8%	140	0,7%
Overig	10	0,2%	310	11,5%
Totaal	9.710	1,4%	67.520	10,1%

Studiepuntmobiele studenten zijn in de meeste gevallen vanwege de kwaliteit van het onderwijs naar Nederland gekomen. Figuur 6.5 laat zien dat ook bij de internationale diplomastudent de opleidingskwaliteit de meest voorkomende reden is, maar voor veel studenten is in deze groep de beschikbaarheid van opleidingen ook de reden waarom voor Nederland is gekozen.

Figuur 6.5: Reden waarom internationale student in Nederland is gaan studeren naar type student, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



6.3 Woonsituatie

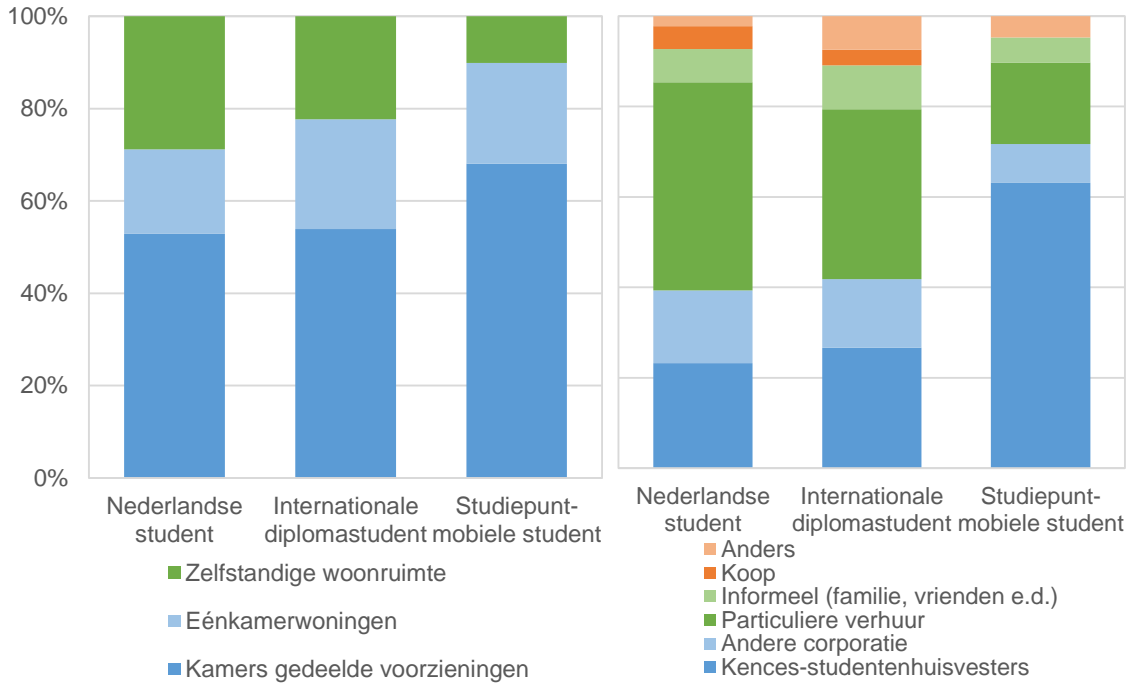
Het grote verschil met reguliere studentenhuisvesting is dat de studentenkamer voor een internationale student beschikbaar moet zijn op de dag van aankomst in Nederland. Meestal zijn de kamers voor internationale studenten dan ook volledig ingericht. 78 procent van de studiepuntmobiele studenten huurt een gemeubileerde woonruimte en 16 procent een gestoffeerde kamer. Op veel universiteiten wonen studenten op een campus die gelieerd is aan de instelling. Huisvesting voor internationale studenten verschilt dus op een aantal punten van de praktijk van reguliere studentenhuisvesting in Nederland, waar de student niet gebonden is aan huisvesting bij de studiestart, er doorgaans geen sprake is van gemeubileerde kamers en er veel meer een cultuur van kamer zoeken via kijkavonden is. Bovendien zijn de internationale studenten een relatief heterogene groep qua woonsituatie, draagkracht en woonbehoeften.

Zoals te verwachten is nagenoeg iedere internationale student uitwonend. 89 procent van de studiepuntmobiele studenten woont binnen de eigen studiestad. Dit is een duidelijk groter aandeel dan de uitwonende internationale en Nederlandse diplomastudent (respectievelijk 63 en 61 procent).

Met 10 procent zijn studiepuntmobiele studenten, zoals te zien in figuur 6.6, zelden gehuisvest in een zelfstandige woonruimte. Bij internationale diplomastudenten ligt dit aandeel met 22 procent dichterbij de Nederlandse diplomastudent (29 procent).

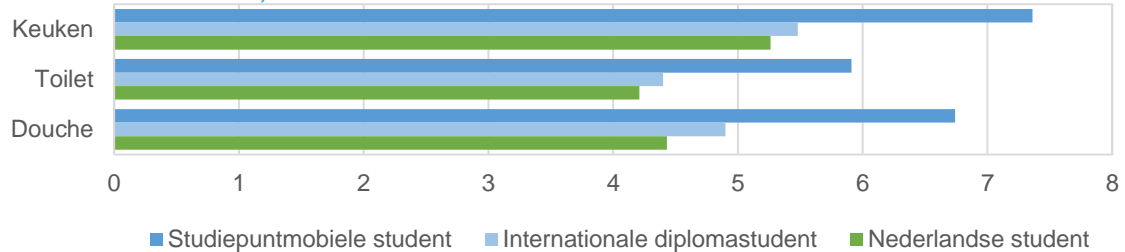
Corporaties huisvesten in samenwerking met universiteiten en hogescholen 72 procent van de studiepuntmobiele studenten. Dit is een aanzienlijk groter deel dan bij de (internationale) diplomastudenten (internationaal: 42 procent en Nederlands: 39 procent). Dit gaat ten koste van het aandeel particuliere en informele verhuur.

Figuur 6.6: Aandeel uitwonende studenten naar type woonruimte, type verhuurder en type student, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



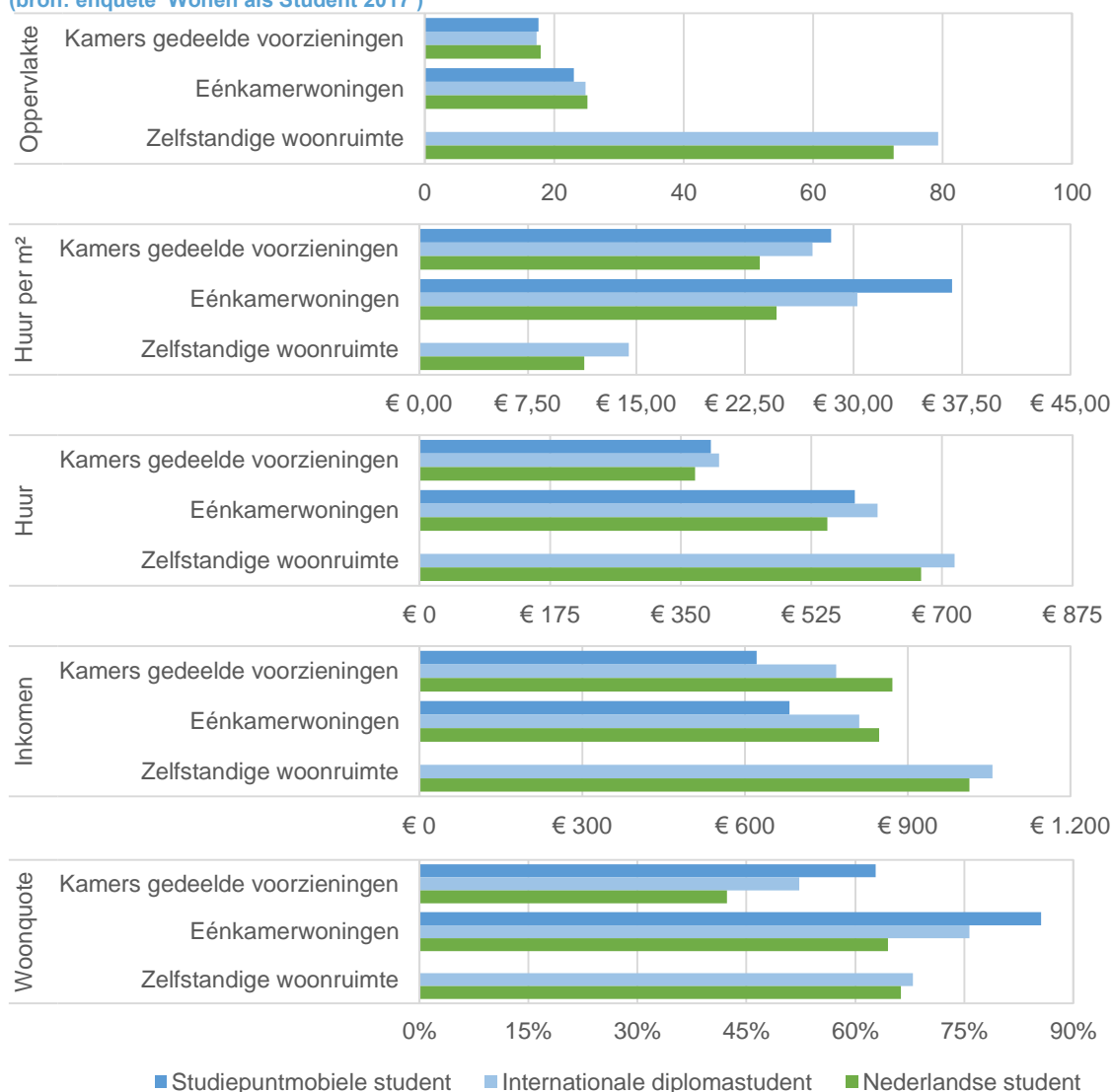
Studiepuntmobiele studenten die gehuisvest zijn in een kamer met gedeelde voorzieningen delen de voorzieningen gemiddeld met beduidend meer personen dan (internationale) diplomastudenten. De keuken wordt gemiddeld met 7 personen gedeeld, terwijl diplomastudenten deze voorziening gemiddeld met circa 5 personen delen. Een studiepuntmobiele student deelt een toilet of douche gemiddeld met circa 6 personen tegenover 4 à 5 personen bij diplomastudenten.

Figuur 6.7: Gemiddeld aantal huisgenoten voor keuken, toilet en douche bij uitwonende voltijdstudenten op kamers met gedeelde voorzieningen naar type voorziening en type student, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



Figuur 6.8 geeft inzicht in de gemiddelde verschillen tussen studiepuntmobiele en (internationale) diplomastudenten wat betreft oppervlakte en betaalbaarheid. De woonruimte oppervlakten van Nederlandse en internationale studenten zijn vergelijkbaar. De woonlasten vóór aftrek van huurtoeslag per vierkante meter zijn bij internationale studenten gemiddeld hoger dan bij de Nederlandse student. Twee belangrijke aspecten kunnen dit verschil verklaren, namelijk dat internationale studenten en vooral de studiepuntmobiele studenten grotendeels gehuisvest zijn in studiesteden waar de woonlasten relatief hoog zijn en in gemeubileerde kamers wonen. Het inkomen van internationale studenten ligt ook lager dan bij Nederlandse studenten. Aangezien de woonlasten iets hoger zijn is het logische gevolg dat internationale studenten een duidelijk hogere woonquote hebben.

Figuur 6.8: Gemiddelde oppervlakte, woonlasten per vierkante meter, huurprijs (inclusief bijkomende lasten en vóór aftrek van huurtoeslag), inkomen en woonquote naar type woonruimte en type student, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



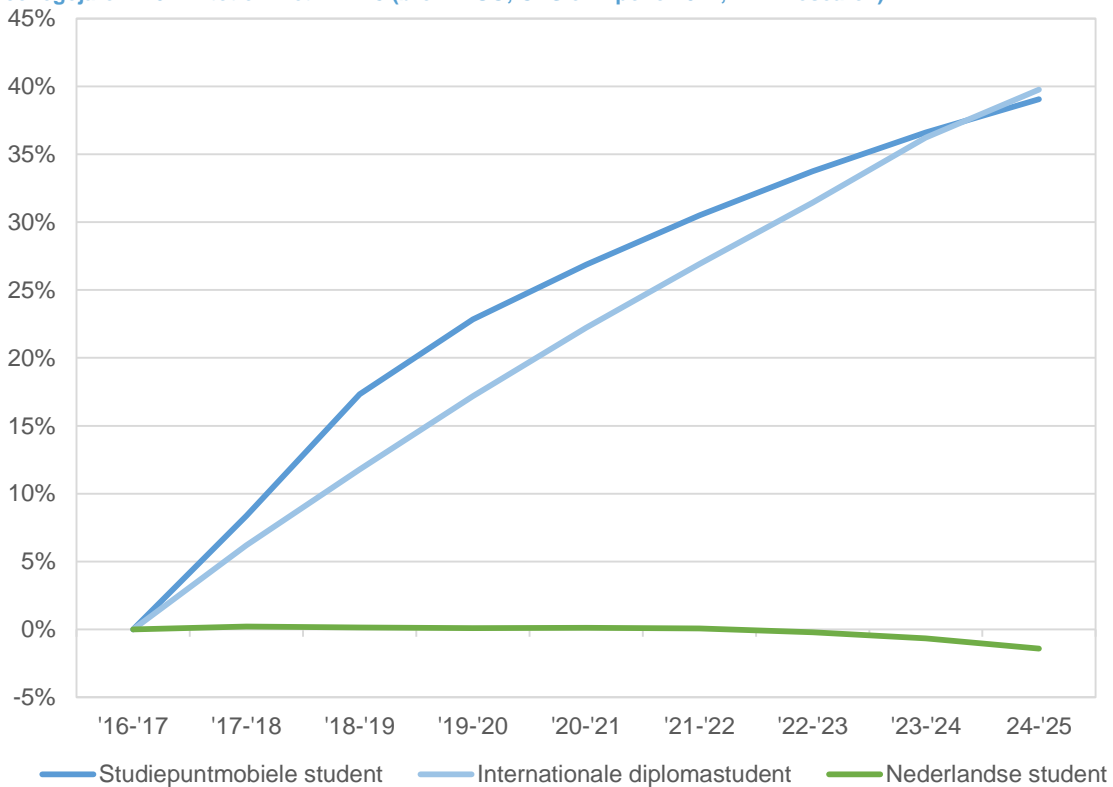
6.4 Kwantitatieve prognose

Figuur 6.9 laat zien dat voor het aantal internationale studenten, zowel diplomastudenten als studiepuntmobiele studenten, in tegenstelling tot het aantal Nederlandse studenten een duidelijke groei wordt verwacht. In de komende acht jaar wordt een groei van 39 procent studiepuntmobiele studenten en 40 procent internationale diplomastudenten verwacht (6.400 en 26.800 studenten). Voor de Nederlandse en internationale diplomastudenten wordt gebruik gemaakt van de Apollo-prognoses. De prognoses van de studiepuntmobiele studenten zijn gebaseerd op de trend uit de afgelopen acht jaar gecombineerd met de wereldwijde demografische prognoses van het aantal jongeren en sinds dit jaar ook met de beschikbare Erasmus+-programmamiddelen tot en met 2019. De verwachte sterke stijging in de komende jaren wordt voor een groot deel veroorzaakt door de jaarlijkse stijging van de Erasmus+-programmamiddelen met circa 10 procent.

Onderwijsinstellingen hebben de mogelijkheid gehad om hun ambities en verwachtingen over het aantal studiepuntmobiele studenten door te geven. Twee onderwijsinstellingen hebben een verwachting voor de komende acht jaar opgegeven en zeven instellingen een kortetermijnverwachting of een grove richting van de verwachte ontwikkelingen. Bij zeven van de negen onderwijsinstellingen komen de verwachtingen van de instelling en de hier gepresenteerde prognoses overeen. Bij de andere twee instellingen liggen de verwachtingen van de instelling hoger dan uit de prognoses volgt. In beide gevallen gaat het om onderwijsinstellingen met een klein aantal studiepuntmobiele studenten (minder dan 50).

De groei van 40 procent tot en met collegejaar '24-'25 van het aantal internationale diplomastudenten is beperkt als het naast de wereldwijde verwachtingen van de groei van het aantal studenten wordt gelegd. Voor collegejaar '24-'25 worden in totaal 6,4 miljoen studenten verwacht⁵. Als Nederland het wereldmarktaandeel van 1,9 procent wil vasthouden, betekent dit dat het aantal internationale diplomastudenten met 39 procent moet groeien.

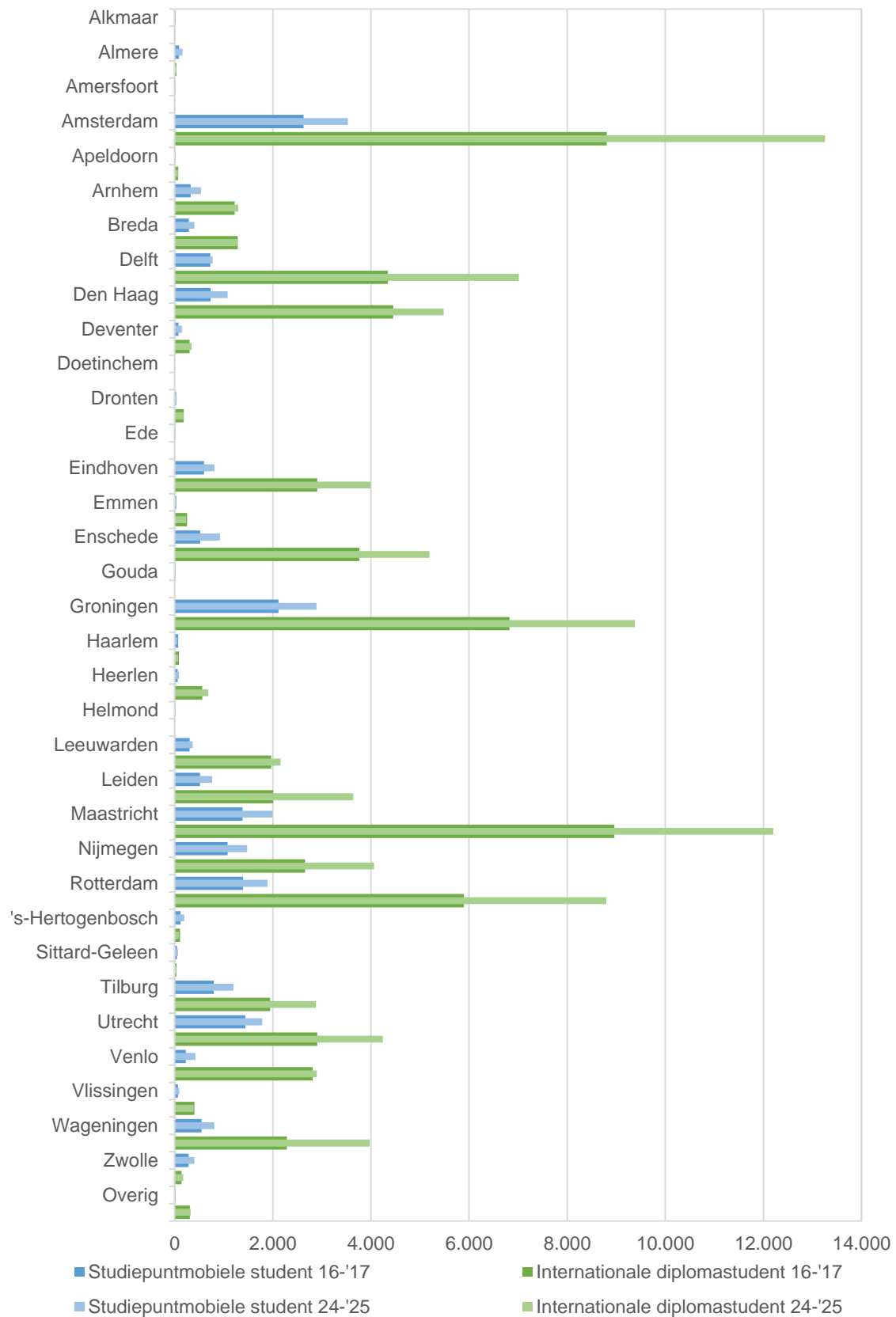
Figuur 6.9: Ontwikkeling van het aantal studenten hoger onderwijs t.o.v. collegejaar '15-'16 naar type student, collegejaren '16-'17 tot en met '24-'25 (bron: DUO, CBS en Apollo 2017, ABF Research)



Figuur 6.10 geeft inzicht in de ontwikkeling van het aantal internationale studenten per studiestad. Van de steden met minstens 500 studiepuntmobiele studenten vallen Den Haag, Enschede, Leiden, Maastricht, Tilburg en Wageningen op met een verwachte toename van 40 procent of meer in de komende acht jaar. Bij de internationale diplomastudenten wordt de grootste relatieve groei verwacht in Delft, Leiden en Wageningen van de steden met minstens 500 internationale diplomastudenten. Ook de meeste andere steden laten een groei zien.

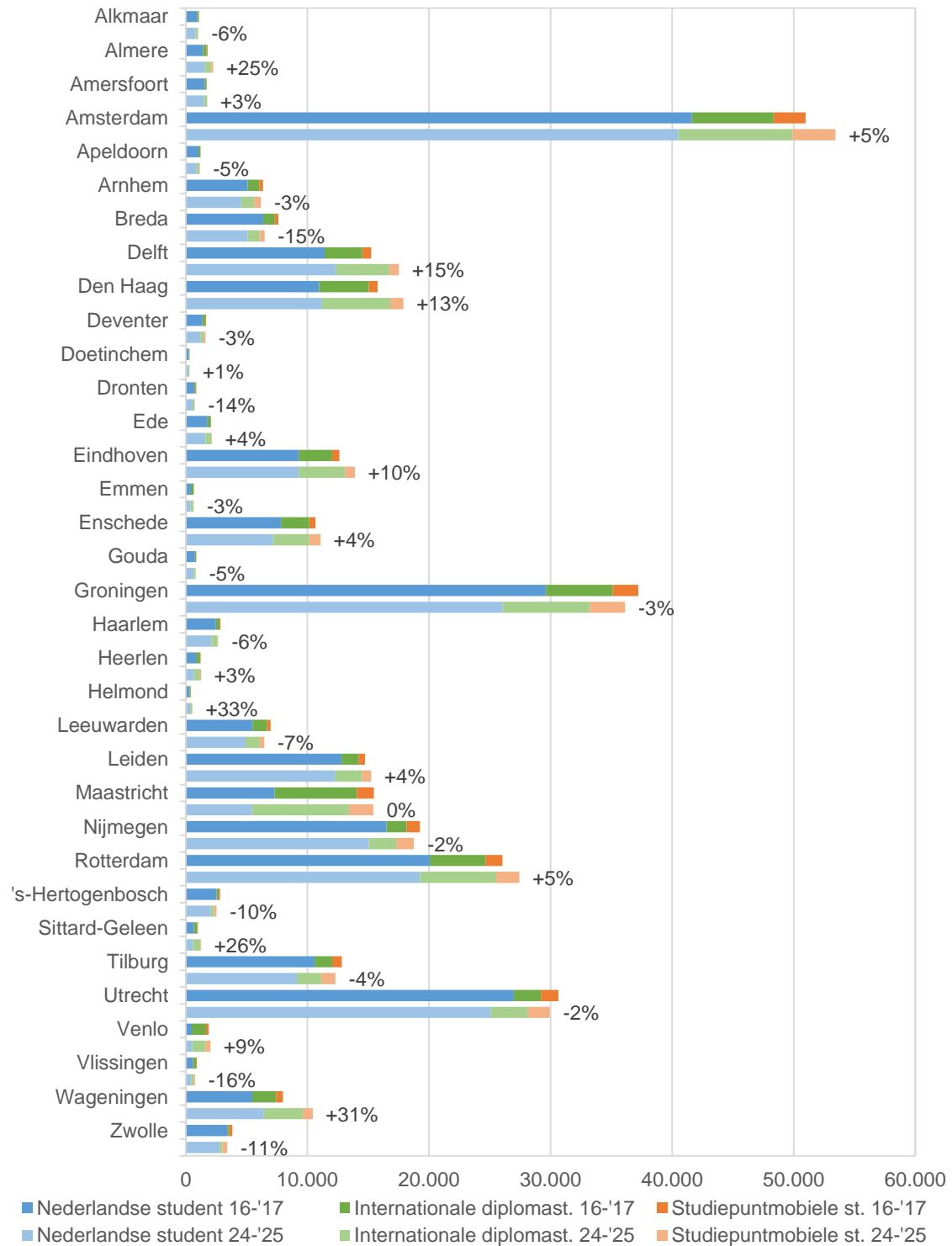
⁵ Nuffic (2016) 'Analyse stayrate van internationale afgestudeerden', <https://www.nuffic.nl/publicaties/vind-een-publicatie/analyse-stayrate-van-internationale-afgestudeerden-2007-14.pdf>

Figuur 6.10: Ontwikkeling van het aantal internationale studenten t.o.v. collegejaar '16-'17 naar type student en studiestad, collegejaar '24-'25 (bron: Apollo 2017, ABF Research)



Figuur 6.11 geeft door de combinatie van Nederlandse en internationale diplomastudenten samen met de studiepuntmobiele studenten een compleet beeld van de ontwikkeling van het aantal uitwonenden in een stad. Bij de steden met minstens 2.000 uitwonende studenten wordt de grootste relatieve groei voorspeld in Wageningen en de grootste krimp in Breda.

Figuur 6.11: Aantal uitwonende studenten naar type student en woonstad, collegejaar '16-'17 en '24-'25, gemiddelde van de bandbreedte (bron: Apollo 2017, ABF Research)

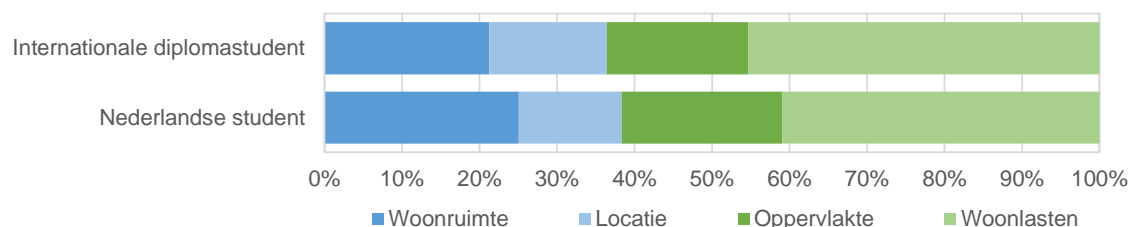


6.5 Woonwensen

In deze paragraaf wordt er gekeken naar de woonwensen van alle internationale studenten omdat er onvoldoende waarnemingen beschikbaar zijn bij de internationale studenten die binnen één jaar wensen te verhuizen (voor een zuivere vergelijking is dit ook gedaan bij de Nederlandse studenten). Hierbij is, zoals toegelicht in paragraaf 1.2, gebruik gemaakt van conjunct meten. Bij de gepresenteerde woonwensen is dus rekening gehouden met de woonlasten.

Figuur 6.12 geeft de invloed weer van de kenmerken type woonruimte, locatie, oppervlakte en woonlasten bij het zoeken naar een woonruimte. Het verschil tussen internationale en Nederlandse diplomastudenten is beperkt. Kanttekening hierbij is, zoals eerder genoemd, dat de internationale studenten een sterk heterogene groep vormen en het verschil tussen de woonwensen groter is tussen de internationale studenten dan bij de Nederlandse studenten. Woonlasten en locatie zijn bij internationale diplomastudenten nog iets belangrijker dan bij Nederlandse studenten.

Figuur 6.12: Invloed per kenmerk op de woonruimtekeuze naar type student, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017', onvoldoende waarnemingen om studiepuntmobiele studenten weer te geven)



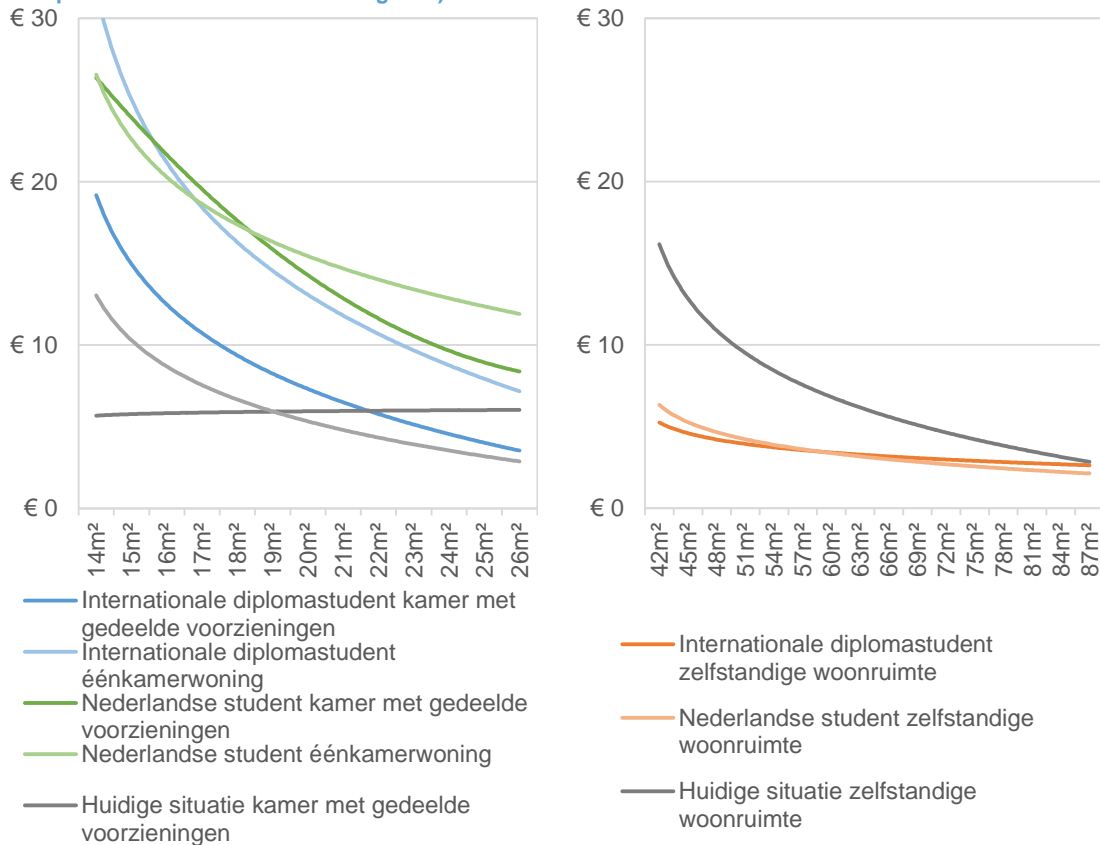
In tabel 6.4 is te zien welke kenmerken een positieve of negatieve invloed hebben bij het zoeken naar een woonruimte. Ook hierbij geldt dat de verschillen tussen internationale en Nederlandse studenten zeer beperkt zijn.

Tabel 6.4: Woonwensen van voltijdstudenten naar type student, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')

		Studiepuntmobiele student	Internationale diplomastudent	Nederlandse student
Woonruimte	Kamer GV	-	-	--
	Eénkamerwoning	o	o	-
	Zelfstandig	+	++	++
Voorkeurslocatie	1e	+	+	+
	2e	o	o	o
	3e	-	-	-
Oppervlakte	12m ² / 35m ²	-	-	-
	16m ² / 50m ²	o	o	o
	20m ² / 65m ²	o	o	o
	24m ² / 80m ²	o	o	+
	28m ² / 95m ²	o	+	+
Woonlasten	€ 250	+++	++	++
	€ 350	++	++	++
	€ 450	+	+	+
	€ 550	o	o	o
	€ 650	--	-	--
	€ 750	----	---	---

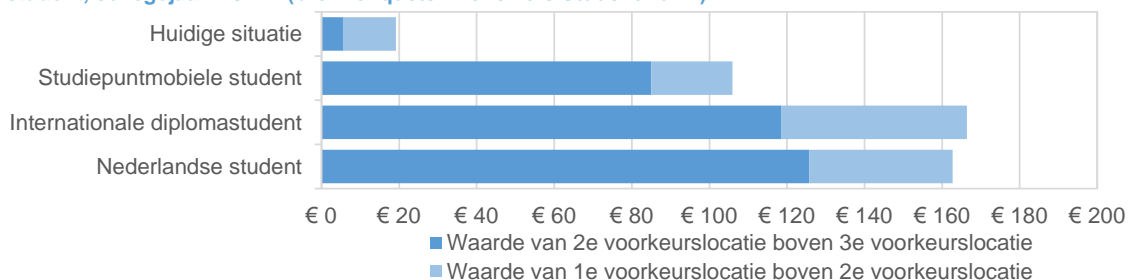
Uitgesplitst naar internationale en Nederlandse diplomastudenten is in figuur 6.13 te zien hoeveel meer een student bereid is te betalen voor een extra vierkante meter woonoppervlakte. Internationale diplomastudenten hebben in vergelijking met Nederlandse studenten bij een kamer met gedeelde voorziening minder geld over voor een extra vierkante meter. Bij éénkamerwoningen en zelfstandige woonruimte is het beeld van internationale en Nederlandse studenten vergelijkbaar.

Figuur 6.13: Waarde van iedere extra vierkante meter woonoppervlakte uitgedrukt in euro's per type woonruimte naar type student, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017', onvoldoende waarnemingen om studiepuntmobiele studenten weer te geven)



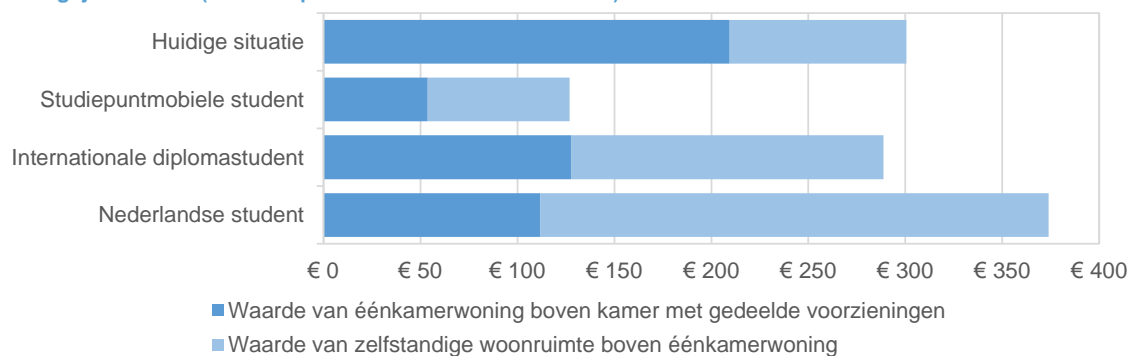
Figuur 6.14 geeft inzicht in wat studenten extra bereid zijn te betalen om in hun voorkeursgebied te wonen. Studiepuntmobiele studenten hebben er het minste geld voor over om in hun voorkeursgebied te wonen. Dit is opvallend aangezien studiepuntmobiele studenten van de drie typen studenten het meest in hun voorkeursgebied wensen te wonen. Internationale studenten hebben er meer voor over om op hun eerste voorkeurslocatie te wonen dan Nederlandse studenten.

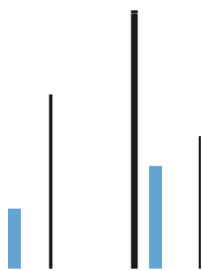
Figuur 6.14: Waarde van 2^e en 1^e voorkeurslocatie t.o.v. 3^e en 2^e voorkeurslocatie uitgedrukt in euro's naar type student, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')



Naast woonoppervlakte en voorkeurslocatie kan er ook gekeken worden naar wat een student bereid is meer te betalen voor een ander type woonruimte. Figuur 6.15 laat zien dat studiepuntmobiele studenten en in mindere mate internationale diplomastudenten minder bereid zijn extra te betalen voor een meer zelfstandige woonruimte.

Figuur 6.15: Waarde van type woonruimte t.o.v. andere type woonruimte uitgedrukt in euro's naar type student, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')

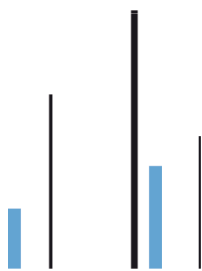




Bijlage A: Begrippenlijst

Besteedbaar inkomen (definitie BZK)	Besteedbaar inkomen (definitie CBS) minus aan wonen gerelateerde inkomsten zoals huurtoeslag en hypotheekrenteaftrek.
Besteedbaar inkomen (definitie CBS)	Inkomen met inkomsten uit arbeid, belastingen (-), (aanvullende) studiebeurs of studievoorschot, huurtoeslag, zorgtoeslag en zorgverzekeringspremie (-).
Besteedbaar inkomen (definitie MS)	Besteedbaar inkomen (definitie BZK) plus studiekosten (-), ouderlijke bijdrage en leningen en minus huurtoeslag.
Bijkomende woonlasten	Kosten voor gas, water, elektriciteit, gemeentelijke heffingen, service en internet.
Internationale diplomastudenten	Studenten met een buitenlandse nationaliteit en een internationale vooropleiding. Het gaat hierbij alleen om studenten die een regulier onderwijsprogramma volgen (bachelor of master).
Diplomastudenten	Nederlandse en internationale studenten die, in tegenstelling tot studiepuntmobiele studenten, een volledig bachelor- of mastertraject volgen.
Doorstromers	Uitwonende studenten van binnen de stad die woonruimte zoeken in de stad.
FRICTIELEEGSTAND	Woonruimten die tijdelijk leegstaan als gevolg van verhuizing, verkoop of verbouwing.
Eénkamerwoning	Eénkamerwoning met uitsluitend eigen voorzieningen (sanitair en keuken).
Kamer met gedeelde voorzieningen	Kamer (met gedeeld gebruik van sanitair en/of keuken).
Primaire doelgroep	De groep studenten die woont in de stad waar ook de studie wordt gevolgd.
Secundaire doelgroep	De groep studenten die uitwonend is in een stad, maar in een andere stad de studie volgt.
Spanningsindicator	Het verschil tussen het huidige aantal uitwonende studenten in een stad (als indicatie voor de voorraad) en het aantal studenten dat in de stad wil wonen (als indicatie voor de gewenste voorraad). Het aantal studenten dat in de stad wil wonen is bepaald door het huidige aantal uitwonende studenten te nemen en daarbij de studenten op te tellen die binnen een half jaar naar de stad wensen te verhuizen en de studenten die binnen een half jaar willen verhuizen of klaar zijn met studeren ervan af te trekken.

Starters	Thuiswonende studenten die woonruimte zoeken in de stad.
Studiepuntmobiele studenten	Studenten die bij een internationale onderwijsinstelling staan ingeschreven en een verkort programma aan een Nederlandse hogeronderwijsinstelling volgen. Deze groep is ook wel bekend als short stay-studenten.
Stad	Stad waar een hogeschool of universiteit is gevestigd. En voor een student de stad waar de studie wordt gevolgd.
Thuiswonend	Student wonend bij de ouders of verzorgers.
Type woonruimte	Onderscheid naar kamers met gedeelde voorzieningen, éénkamerwoning en zelfstandige woonruimten.
Uitwonend	Student niet wonend bij de ouders of verzorgers.
Verhuisgeneigdheid	Wens om binnen één jaar te verhuizen.
Verlaters	Uitwonende studenten van binnen de stad die woonruimte zoeken buiten de stad.
Vestigers	Uitwonende studenten van buiten de stad die woonruimte zoeken in de stad.
Woonquote	<p>Woonlasten gedeeld door het inkomen. Dit geeft een indicatie van de zwaarte van de woonlasten ten opzichte van het inkomen voor een student. Er is gerekend met een macro-woonquote, oftewel de gemiddelde woonlasten zijn gedeeld door het gemiddelde inkomen.</p> <p>De definitie van de woonquote is niet vergelijkbaar met andere onderzoeken, omdat de woonquote met een andere definitie van zowel het inkomen als de woonlasten is berekend.</p>
Woonsituatie	De woonsituatie van een student geeft aan of deze uitwonend, thuiswonend of internationaal is (en of de woonruimte zich binnen of buiten de studiestad bevindt).
Woonstad	Stad waar de student woont.
Zelfstandige woonruimte	Een zelfstandige woonruimte (eventueel bewoond met partner en/of kinderen). Dit kan huur of koop zijn.



Bijlage B: Toelichting en terugblik op de cijfers door de jaren heen

Zoals beschreven in de inleiding wordt de Landelijke Monitor Studentenhuisvesting jaarlijks uitgevoerd. De gegevens van een nieuw collegejaar worden gebruikt om nieuwe prognoses te bepalen. Hierbij wordt opnieuw gekeken wat de trends in het onderwijs zijn en welke beleidseffecten verwacht mogen worden. Dit moment wordt tevens aangegrepen om het prognosemodel verder te verbeteren. Deze jaarlijkse cyclus geldt zowel voor de nationale referentieraming van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap als de regionale prognoses die uit het Apollo-model volgen. De nieuwe gegevens en aanpassingen in de rekenmodellen leiden tot verschuivingen in de prognoses van jaar op jaar. In deze bijlage worden de verschuivingen in beeld gebracht.

Studentenpopulatie

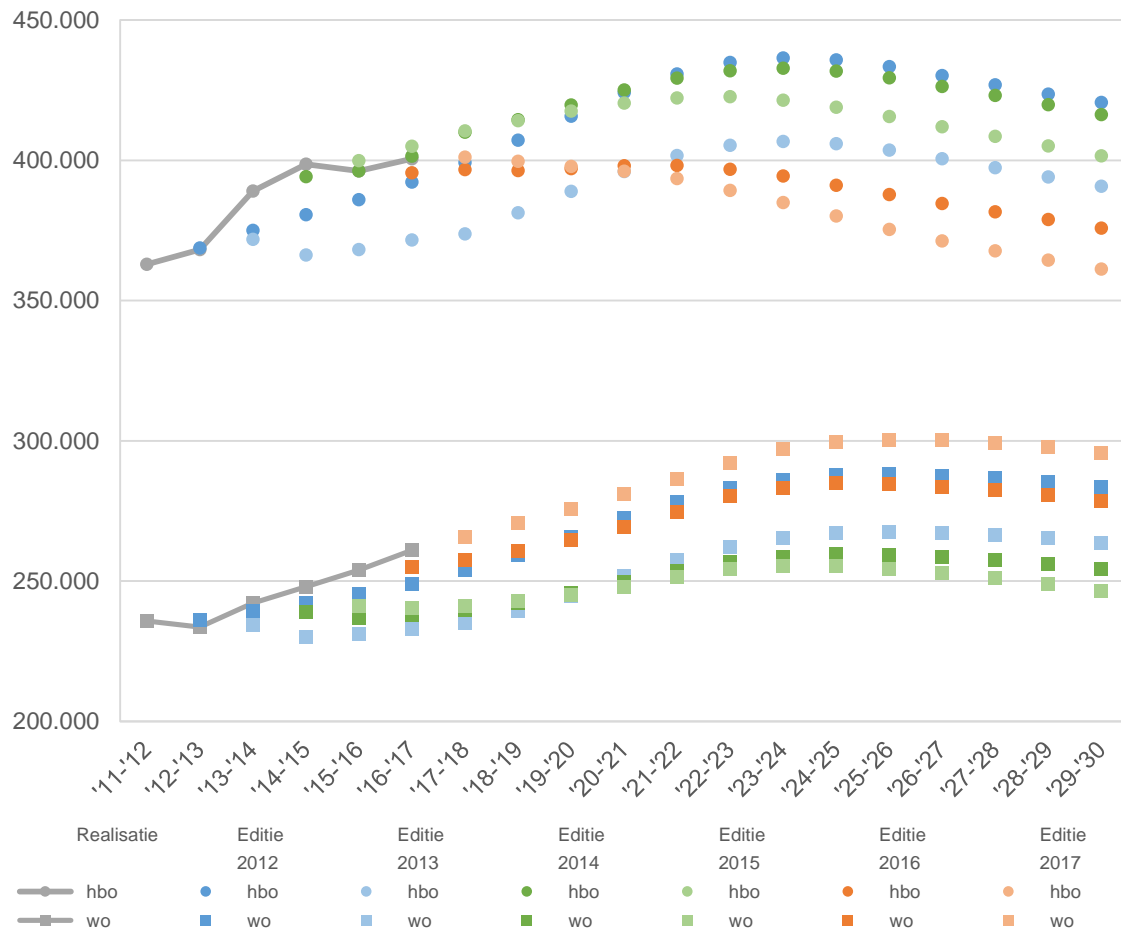
Aangezien voor het collegejaar `16-`17 de studentaantallen feitelijk bekend zijn, kunnen deze gegevens vergeleken worden met de ramingen van de afgelopen jaren. Voor het hbo blijkt dat het aantal studenten in collegejaar `16-`17 is onderschat bij de referentieramingen van 2012, 2013 en 2016. De raming van 2014 komt nagenoeg exact overeen en bij de raming van 2015 is sprake van een beperkte overschatting. Bij het universitair onderwijs blijkt dat het aantal studenten ieder jaar is onderschat. Sinds 2013 is deze onderschatting steeds kleiner geworden. Opvallend is dat de raming van 2012 met een afwijking van 12.000 studenten voor het collegejaar `16-`17 na de raming van 2016 het dichtst bij de realisatiecijfers in de buurt komt.

Structureel lijkt er in de referentieraming van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap sprake te zijn van een onderschatting van het aantal studenten. Het ministerie geeft aan dat de schattingen van 2013 tot en met 2015 minder goed zijn geweest vanwege een grote afwijking bij de raming van het boeggolfeffect. Vanwege de aangekondigde invoering van het nieuwe leenstelsel was het uitgangspunt dat veel jongeren die in collegejaren `12-`13 en `13-`14 hun havo- of vwo-diploma hebben gehaald in plaats van eerst een tussenjaar te nemen direct zijn gaan studeren om nog binnen het oude leenstelsel te vallen. Dit heeft in eerste instantie een tijdelijke stijging van het aantal eerstejaars tot gevolg gehad en na de invoering van het studievoorschot juist een tijdelijke daling. Als bijvoorbeeld de stijging door het boeggolfeffect in de realisatiejaren wordt overschat, dan wordt een te klein deel van de gerealiseerde groei gezien als duurzame langetermijngroei die ook terugkomt in de trends die in de prognoses worden doorgetrokken. Nu de invoering van het studievoorschot heeft plaatsgevonden hoeft het boeggolfeffect niet langer ingeschat te worden en verwacht het ministerie dat de referentieraming een betere inschatting zal geven van de aantallen die gerealiseerd zullen worden.

De referentieraming van 2017 is de meest recente referentieraming en vormt de basis van de prognoses in dit rapport. De referentieraming van dit jaar is, zoals te zien in figuur B.1, op de lange termijn ten opzichte van de raming uit 2016 voor hbo-studenten naar beneden en voor universitaire naar boven bijgesteld. De

verwachte groei van hbo-studenten voor de komende acht jaar is met 11.000 studenten verlaagd en bij universitaire studenten met 15.000 studenten verhoogd. De naar boven bijgestelde prognose is logisch in relatie tot de structurele onderschatting van het aantal universitaire studenten de afgelopen jaren. Aangezien ook het aantal hbo-studenten in 2016 voor het collegejaar '16-'17 is onderschat zou ook bij deze groep, in tegenstelling tot wat wordt waargenomen, een bijstelling naar boven verwacht mogen worden.

Figuur B.1: Ontwikkeling van het aantal voltijdstudenten naar versie referentieraming en type onderwijsinstelling, '11-'12 tot en met '24-'25 (bron: Referentieraming Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, DUO en CBS)



Tabel B.1 laat zien dat de toename van het aantal studenten de laatste jaren bij iedere prognose voor de periode '16-'17 tot en met '24-'25 naar beneden is bijgesteld. De groei tussen de collegejaren '16-'17 en '24-'25 is in de nieuwste prognose met 7.000 studenten per jaar naar beneden bijgesteld ten opzichte van de prognose uit 2016.

Tabel B.1: Toename van het aantal studenten, primaire doelgroep en secundaire doelgroep t.o.v. collegejaar '16-'17 per editie raming, collegejaar '24-'25, trendscenario bij editie 2012 en 2013, gemiddelde trendscenario en SV scenario bij editie 2014 en 2015, gemiddelde scenario 'weinig effect' en scenario 'veel effect' bij editie 2016 en gemiddelde van de bandbreedte bij editie 2016 (bron: Referentieraming Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Apollo, ABF Research, 2012 tot en met 2017)

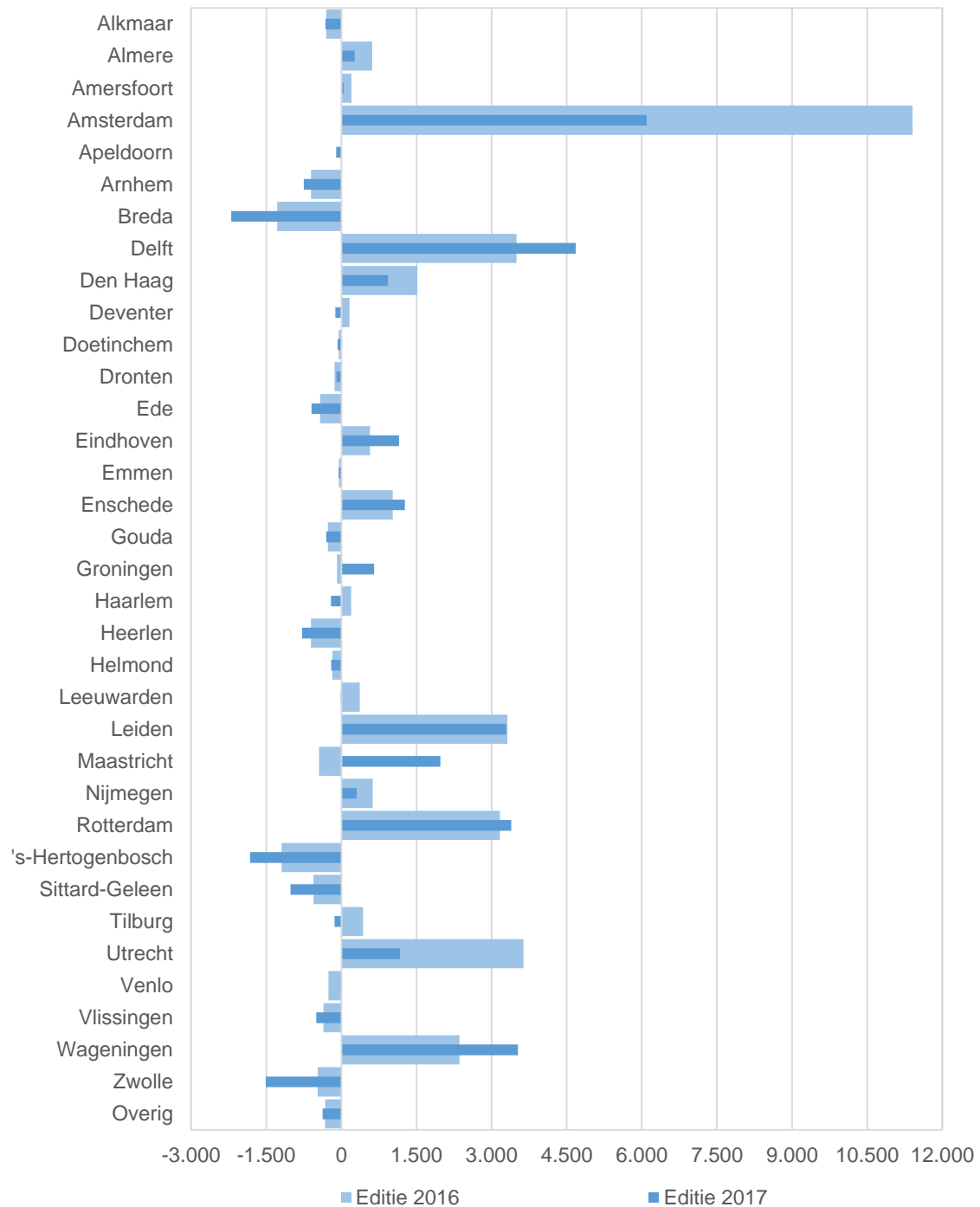
	Editie 2012	Editie 2013	Editie 2014	Editie 2015	Editie 2016	Editie 2017
Aantal studenten	82.000	69.000	56.000	29.000	25.000	18.000
Primaire doelgroep	35.000	29.000	17.000	9.000	1.000	-1.000
Secundaire doelgroep	21.000	18.000	17.000	8.000	4.000	9.000

Stadesteden

Om de landelijke referentieramingen van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap te vertalen naar de diverse stadesteden is gebruik gemaakt van het rekenmodel Apollo (zie paragraaf 1.2). De verwachte ontwikkeling van het aantal studenten tussen de collegejaren '16-'17 en '24-'25 laat voor de meeste steden een vergelijkbaar beeld zien met de prognoses van 2016. In steden met een hoog aandeel hbo-studenten zijn de prognoses in de meeste gevallen naar beneden bijgesteld en bij steden met een hoog aandeel universitaire studenten naar boven. Dit sluit aan bij de bijstelling van de ontwikkeling van het aantal studenten op nationaal niveau in de nieuwste referentieraming.

Figuur B.2 geeft inzicht in de verschillen per stad tussen de ramingen die de afgelopen twee jaar zijn opgesteld. Als er wordt gecorrigeerd voor het verschil in de nationale ontwikkeling van de twee ramingen, dan verschillen Alkmaar, Almere, Amsterdam, Apeldoorn, Dronten, Haarlem, Maastricht, Sittard-Geleen, Venlo en Wageningen meer dan 3 procent tussen de raming van 2016 en de raming van 2017. Met uitzondering van Amsterdam, Maastricht en Wageningen betreffen dit allemaal kleine stadesteden, waardoor de veranderingen in absolute zin beperkt blijven. Deze verschuivingen zijn in alle gevallen een logisch gevolg van ontwikkelingen in de gerealiseerde studentenaantallen de afgelopen jaren. De periode waarover de trendmatige ontwikkeling wordt bepaald schuift bij de nieuwe prognoses een jaar op. Bijvoorbeeld bij Amsterdam wordt een stijging van het aantal studenten enkele jaren terug niet meer meegenomen terwijl de daling in het laatste jaar is toegevoegd aan de bepaling van de trendmatige ontwikkeling. Het gevolg is dat de verwachtingen voor Amsterdam naar beneden zijn bijgesteld. De verschuivingen op stedelijk niveau als gevolg van aanpassingen in het prognosemodel Apollo zijn zeer beperkt.

Figuur B.2: Ontwikkeling van het aantal voltijdstudenten t.o.v. collegejaar '16-'17 naar studiestad per versie referentieraming, collegejaar '24-'25 (bron: Referentieraming Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Apollo 2016 en 2017, ABF Research)



Voor het collegejaar '16-'17 zijn de studentaantallen feitelijk bekend en deze gegevens kunnen worden vergeleken met de ramingen van het voorgaande jaren. Tabel B.2 geeft inzicht in de verschillen tussen de prognoses en de realisaties per studiestad. In de steden Almere, Apeldoorn, Arnhem, Delft, Doetinchem en Heerlen is het verschil meer dan 5 procent. Dit betreffen met uitzondering van Arnhem en Delft steden met minder dan 5.000 studenten. Van de steden met meer dan 5.000 studenten wijken alleen Arnhem, Delft en Leiden meer dan 3 procent af. Als er gekeken wordt naar de absolute verschillen dan vallen Amsterdam, Delft, Leiden en Rotterdam op met een verschil van meer dan 1.000 studenten.

Tabel B.2: Toename van het aantal studenten volgens DUO-cijfers en Apollo-prognoses t.o.v. collegejaar '15-'16, collegejaar 16-'17 (bron: DUO, CBS en Apollo 2016, ABF Research)

	Toename 16-'17 t.o.v. '15-'16		Verskil DUO en prognose 2016	
	DUO	Prognose	Absoluut	Relatief
Alkmaar	-170	-40	120	3%
Almere	390	200	-200	-9%
Amersfoort	-140	-20	130	4%
Amsterdam	-3.040	-450	2.580	2%
Apeldoorn	140	10	-120	-17%
Arnhem	710	-90	-800	-7%
Breda	-160	110	260	1%
Delft	1.610	60	-1.550	-7%
Den Haag	-80	100	180	1%
Deventer	50	80	30	0%
Doetinchem	-50	-10	40	9%
Dronten	70	0	-70	-5%
Ede	-80	-50	30	1%
Eindhoven	1.190	480	-710	-2%
Emmen	-40	20	60	3%
Enschede	210	10	-200	-1%
Gouda	-30	-10	20	2%
Groningen	270	-270	-540	-1%
Haarlem	-340	-20	330	6%
Heerlen	-160	-80	80	1%
Helmond	0	0	-10	-1%
Leeuwarden	-120	-30	80	0%
Leiden	1.400	-10	-1.410	-5%
Maastricht	580	130	-450	-2%
Nijmegen	550	60	-490	-1%
Rotterdam	1.240	30	-1.210	-2%
's-Hertogenbosch	70	150	80	1%
Sittard-Geleen	-220	-130	90	2%
Tilburg	250	-20	-280	-1%
Utrecht	360	-530	-880	-1%
Venlo	90	140	40	1%
Vlissingen	20	50	40	1%
Wageningen	80	340	260	3%
Zwolle	-130	-40	90	0%
Overig	-990	-30	950	22%
Totaal	3.530	100	-3.430	-1%

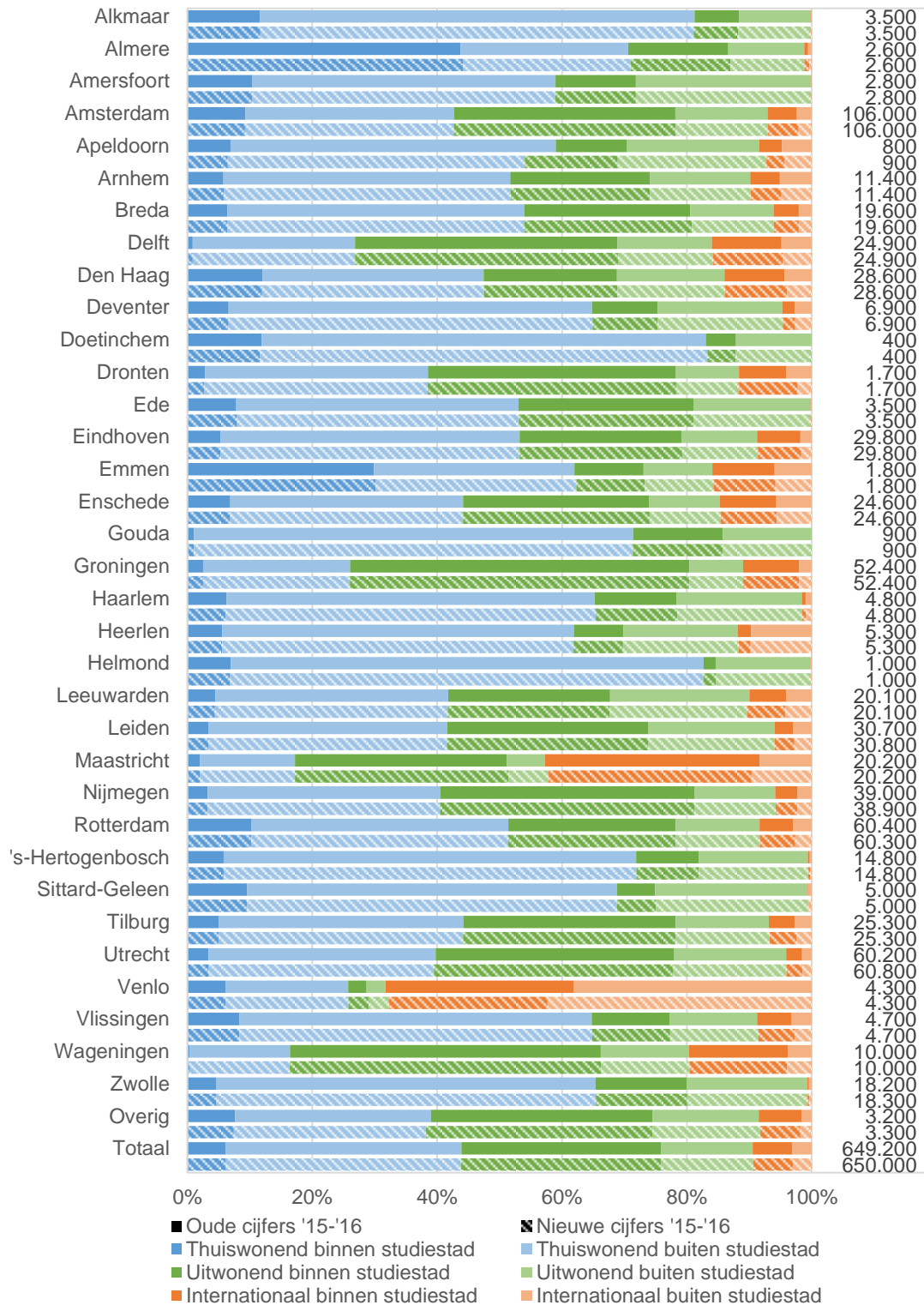
De prognoses sloten de afgelopen jaren niet voor alle steden aan bij de verwachtingen van gemeenten en onderwijsinstellingen. Per stad zijn hiervoor verschillende verklaringen. De belangrijkste verklaringen voor de verschillen zijn:

1. Doordat de nationale referentieraming als basis wordt gebruikt komt de nationale onderschatting ook terug in de studentensteden. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap geeft aan, zoals aan het begin van deze bijlage besproken, dat de schattingen van de afgelopen jaren minder goed zijn geweest vanwege een grote afwijking bij de raming van het boeggolfeffect. Nu de invoering van het studievoorschot heeft plaatsgevonden hoeft het boeggolfeffect niet langer ingeschat te worden en verwacht het ministerie dat de referentieraming een betere inschatting zal geven van de aantallen die gerealiseerd zullen worden.
2. In een prognose wordt er gekeken naar de ontwikkelingen die de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden en deze worden simpel gezegd naar de toekomst doorgetrokken (geëxtrapoleerd). Naast trends wordt er in de prognoses van de Monitor Studentenhuisvesting rekening gehouden met de onderwijsdeelname aan vooropleidingen. Deze worden onder andere beïnvloed door demografische ontwikkelingen. Voor alle steden vindt deze berekening op dezelfde manier plaats. In de prognoses wordt geen rekening gehouden met nieuwe of gestopte opleidingen en plannen van steden en onderwijsinstellingen. Veranderingen van die aard zijn niet eenduidig in beeld en de effecten hiervan zijn lastig objectief te kwantificeren. Dit betekent dat de prognoses niet de ambities weergeven, maar een trend.
3. Studiepuntmobiele studenten zijn geen integraal onderdeel van weergegeven studentenaantallen terwijl deze studenten wel onderdeel uitmaken van het lokale beeld over de studentenpopulatie en studentenhuisvesting. Deze groep studenten wordt als aparte groep in hoofdstuk 6 wel besproken om een compleet beeld te schetsen.
4. Niet door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap bekostigd onderwijs wordt niet meegenomen in deze monitor. Voor sommige steden is deze groep studenten wel beeldbepalend (bijvoorbeeld in Apeldoorn worden de Theologische Universiteit en Politieacademie niet meegenomen. De studenten aan deze twee onderwijsinstellingen vormen ruim de helft van alle studenten in Apeldoorn).

Woonsituatie

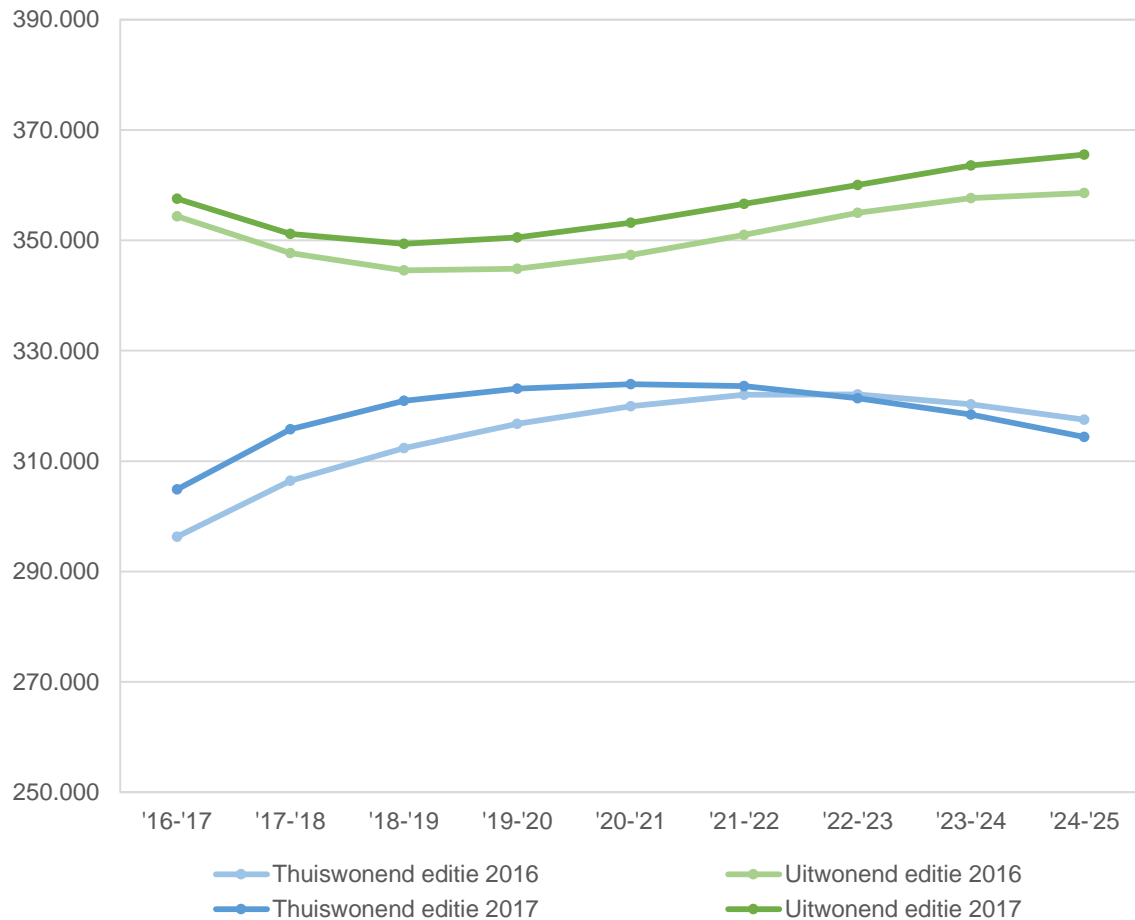
De samenstelling van de studentenpopulatie gedurende de afgelopen jaren is met terugwerkende kracht, zoals voor collegejaar '15-'16 te zien in figuur B.3, nagenoeg niet veranderd. Alleen in Apeldoorn, Utrecht en Venlo hebben noemenswaardige correcties plaatsgevonden.

Figuur B.3: Aandeel voltijdstudenten naar woonsituatie en editie raming, collegejaar '15-'16 (bron: DUO en CBS)



De ontwikkeling van het aantal thuis- en uitwonenden laat in de ramingen van 2016 en 2017 een in hoofdlijnen vergelijkbaar beeld zien (zie figuur B.4). Voor deze vergelijking is er gekeken naar het gemiddelde van de scenario's 'weinig effect' en 'veel effect' voor de raming van 2016 en het gemiddelde van de bandbreedte voor de raming van 2017. In de nieuwste raming ligt het aandeel uitwonenden in collegejaar '24-'25 0,7 procentpunt hoger dan in de raming van 2016.

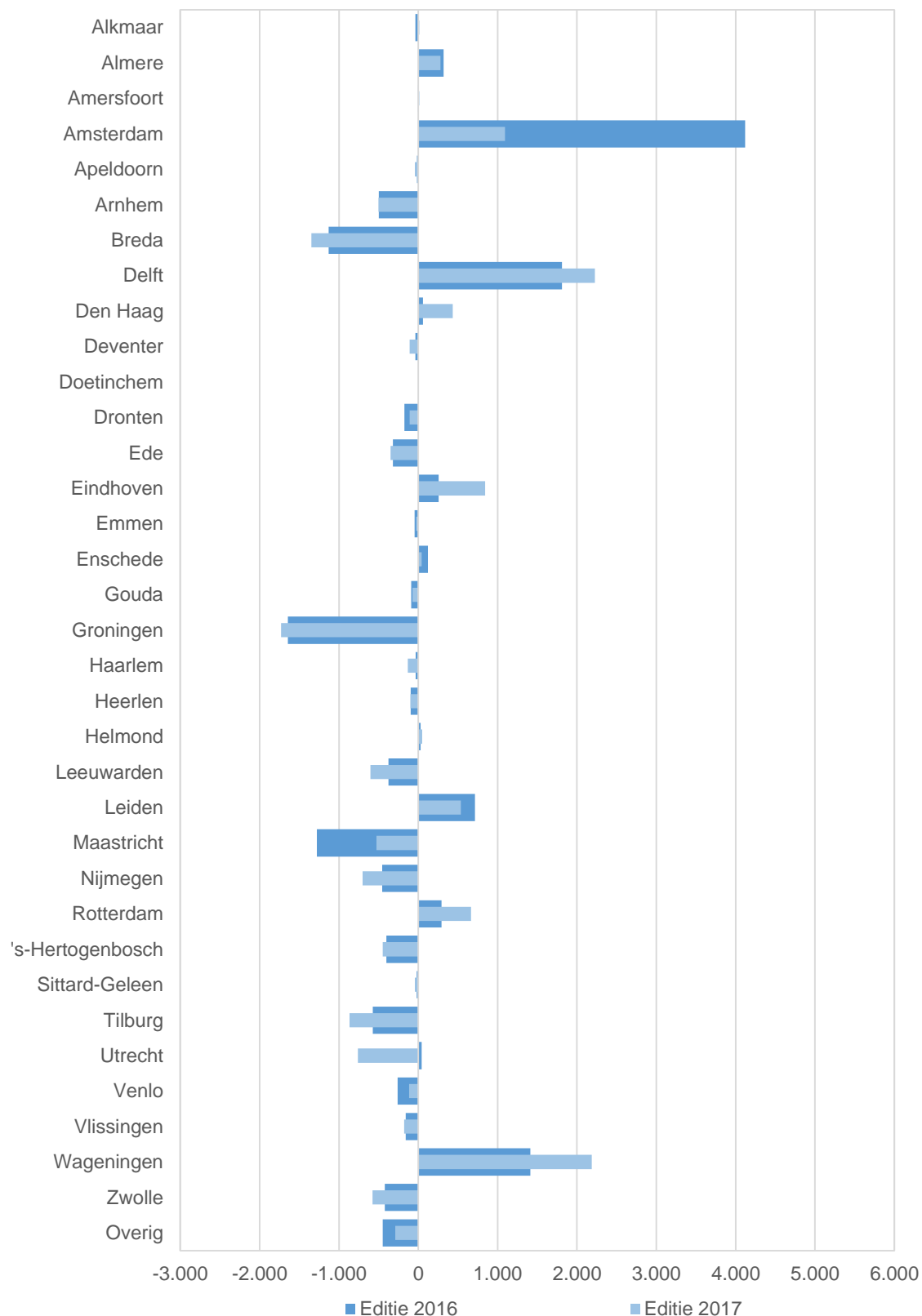
Figuur B.4: Ontwikkeling van het aantal voltijdstudenten naar woonsituatie en per editie raming, collegejaren '16-'17 tot en met '24-'25, gemiddelde scenario's 'weinig effect' en 'veel effect' bij editie 2016 en gemiddelde van de bandbreedte bij editie 2017 (bron: Apollo 2016 en 2017, ABF Research)



Woonsteden

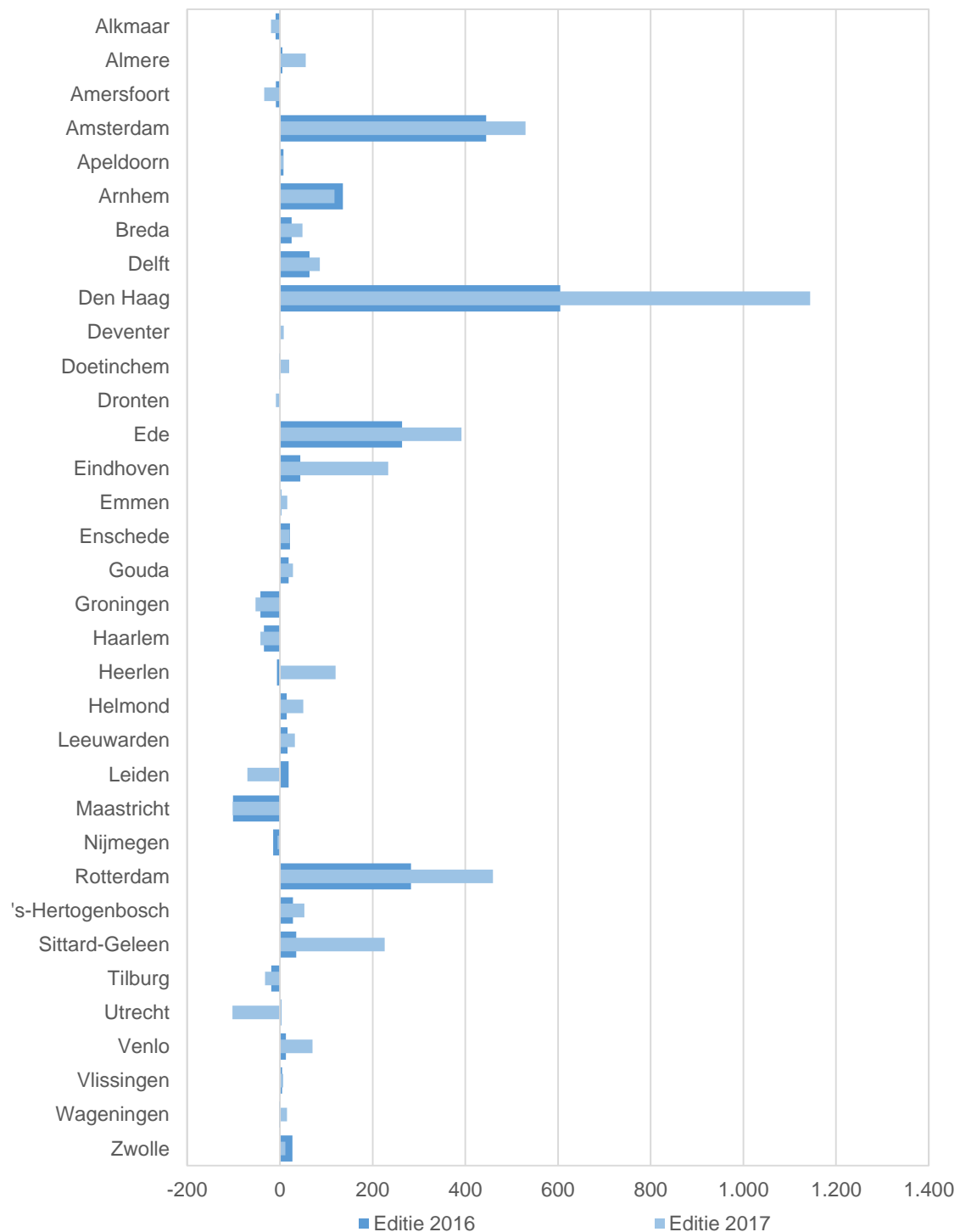
Op nationaal niveau laat het aandeel thuis- en uitwonenden een kleine verschuiving naar meer uitwonenden zien tussen de ramingen van 2016 en 2017. In figuur B.5 is deze kleine verschuiving niet of nauwelijks terug te zien, doordat het effect van bijgestelde aantallen studenten per stad groter is dan het al dan niet uitwonend zijn. Verschil in omvang van de verschuivingen per stad wordt veroorzaakt door het nieuwe collegejaar voor de bepaling van de trends.

Figuur B.5: Ontwikkeling van de primaire doelgroep t.o.v. collegejaar '16-'17 naar woonstad per editie raming, collegejaar '24-'25, gemiddelde scenario's 'weinig effect' en 'veel effect' bij editie 2016 en gemiddelde van de bandbreedte bij editie 2017 (bron: Apollo 2016 en 2017, ABF Research)



Figuur B.6 laat verschillen zien tussen de raming van 2016 en 2017 wat betreft de omvang van de secundaire doelgroep per stad. Door de kleinere aantallen zijn gemeten trendmatige ontwikkelingen minder stabiel en zijn de verschuivingen procentueel groter dan bij de primaire doelgroep. Als er naar de absolute verschuivingen wordt gekeken dan zijn deze beperkt en kent alleen Den Haag een verschuiving van meer dan 200 studenten.

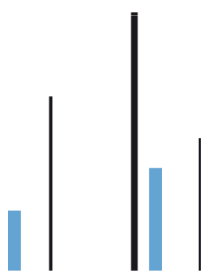
Figuur B.6: Ontwikkeling van de secundaire doelgroep t.o.v. collegejaar '16-17 naar woonstad per editie raming, collegejaar '24-'25, gemiddelde scenario's 'weinig effect' en 'veel effect' bij editie 2016 en gemiddelde van de bandbreedte bij editie 2017 (bron: Apollo 2016 en 2017, ABF Research)



Bijlage C: Aanvullende tabellen

Tabel 6.5: Alle hypothetische woonruimten naar populariteit onder voltijdstudenten die binnen één jaar wensen te verhuizen, collegejaar '16-'17 (bron: enquête 'Wonen als Student 2017')

Ranking	Woonruimte	Oppervlakte	Voorkeurs-locatie	Huidige woonlasten	Gewenste woonlasten	% verschil
1	Kamer met g.v.	24 m ²	1e	€ 420	€ 485	+14,8%
2	Kamer met g.v.	20 m ²	1e	€ 400	€ 455	+13,1%
3	Zelfstandig	80 m ²	2e	€ 665	€ 745	+11,8%
4	Kamer met g.v.	28 m ²	1e	€ 450	€ 500	+11,6%
5	Zelfstandig	65 m ²	2e	€ 665	€ 730	+9,9%
6	Kamer met g.v.	24 m ²	2e	€ 420	€ 445	+6,8%
7	Kamer met g.v.	20 m ²	2e	€ 390	€ 415	+6,5%
8	Kamer met g.v.	28 m ²	2e	€ 440	€ 465	+6,2%
9	Zelfstandig	50 m ²	1e	€ 680	€ 715	+5,0%
10	Kamer met g.v.	16 m ²	1e	€ 375	€ 390	+4,6%
11	Eénkamerwoning	28 m ²	2e	€ 565	€ 585	+3,3%
12	Zelfstandig	35 m ²	1e	€ 635	€ 655	+3,0%
13	Zelfstandig	35 m ²	2e	€ 615	€ 630	+2,7%
14	Zelfstandig	65 m ²	1e	€ 735	€ 750	+1,9%
15	Zelfstandig	50 m ²	2e	€ 685	€ 695	+1,4%
16	Zelfstandig	95 m ²	2e	€ 745	€ 755	+1,2%
17	Eénkamerwoning	24 m ²	1e	€ 595	€ 600	+0,5%
18	Zelfstandig	95 m ²	1e	€ 775	€ 770	-0,4%
19	Eénkamerwoning	28 m ²	1e	€ 620	€ 610	-1,1%
20	Eénkamerwoning	24 m ²	2e	€ 575	€ 570	-1,3%
21	Eénkamerwoning	20 m ²	1e	€ 580	€ 575	-1,3%
22	Eénkamerwoning	20 m ²	2e	€ 560	€ 540	-3,2%
23	Kamer met g.v.	16 m ²	2e	€ 365	€ 350	-3,9%
24	Zelfstandig	80 m ²	1e	€ 825	€ 765	-7,6%
25	Zelfstandig	95 m ²	3e	€ 730	€ 670	-8,8%
26	Eénkamerwoning	16 m ²	1e	€ 570	€ 520	-9,0%
27	Zelfstandig	50 m ²	3e	€ 645	€ 590	-9,0%
28	Zelfstandig	35 m ²	3e	€ 560	€ 505	-9,9%
29	Zelfstandig	65 m ²	3e	€ 705	€ 635	-9,9%
30	Zelfstandig	80 m ²	3e	€ 735	€ 655	-10,9%
31	Eénkamerwoning	12 m ²	1e	€ 500	€ 430	-13,5%
32	Eénkamerwoning	16 m ²	2e	€ 585	€ 485	-16,7%
33	Kamer met g.v.	12 m ²	1e	€ 350	€ 285	-18,7%
34	Eénkamerwoning	12 m ²	2e	€ 510	€ 395	-22,9%
35	Eénkamerwoning	24 m ²	3e	€ 585	€ 430	-26,2%
36	Kamer met g.v.	28 m ²	3e	€ 430	€ 310	-28,2%
37	Kamer met g.v.	12 m ²	2e	€ 340	€ 240	-28,5%
38	Kamer met g.v.	24 m ²	3e	€ 410	€ 285	-30,2%
39	Eénkamerwoning	20 m ²	3e	€ 575	€ 400	-30,4%
40	Eénkamerwoning	28 m ²	3e	€ 655	€ 450	-31,3%
41	Eénkamerwoning	16 m ²	3e	€ 500	€ 335	-33,1%
42	Kamer met g.v.	20 m ²	3e	€ 395	€ 250	-36,7%
43	Kamer met g.v.	16 m ²	3e	€ 360	€ 175	-51,7%
44	Eénkamerwoning	12 m ²	3e	€ 475	€ 225	-53,2%
45	Kamer met g.v.	12 m ²	3e	€ 340	€ 150	-55,8%



Bijlage D: Uitkomsten per stad

Deze bijlage geeft per stad de huidige en de verwachte studentenaantallen in collegejaar '24-'25 naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep. De primaire doelgroep betreft de studenten die zowel in de stad wonen als studeren. De secundaire doelgroep bestaat uit studenten die in de stad wonen, maar in een andere stad studeren. Voor het collegejaar '24-'25 zijn zowel de onder- als bovengrens van de bandbreedte weergegeven.

Tabel D.1: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Alkmaar, Almere en Amersfoort, collegejaren '16-'17 en '24-'25 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2017, ABF Research)

			Alkmaar			Almere			Amersfoort		
			'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25	
				Onder	Boven		Onder	Boven		Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	370	360	370	1.370	1.410	1.430	290	320	330
		Buiten studiestad	2.480	2.150	2.210	880	680	750	1.260	1.300	1.390
	Uitw onend	Binnen studiestad	250	270	240	460	790	690	290	330	290
		Buiten studiestad	410	370	360	370	470	440	750	700	640
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	30	30	20	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	10	10	10	10	0	0	0
	Studenten	Totaal	3.510	3.160	3.180	3.110	3.390	3.350	2.600	2.660	2.650
	Doelgroep	Primair	250	280	240	480	810	710	300	330	290
		Secundair	540	450	420	880	860	810	960	940	880
		Totaal	780	720	670	1.360	1.670	1.520	1.250	1.270	1.170
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Uitw onend	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Studenten	Totaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Doelgroep	Primair	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Secundair	270	310	300	350	500	490	440	540	520
		Totaal	270	310	300	350	500	490	440	540	520
Totaal Studenten	Totaal	3.510	3.160	3.180	3.110	3.390	3.350	2.600	2.660	2.650	
	Doelgroep	Primair	250	280	240	480	810	710	300	330	290
		Secundair	810	760	720	1.230	1.360	1.300	1.400	1.480	1.400
		Totaal	1.050	1.040	970	1.710	2.170	2.010	1.700	1.810	1.690
Studiepuntmobile st.	1e semester	10	0		50	90		0	0		
	2e semester	10	0		40	60		0	0		
	Totaal	20	0		90	160		10	10		

Tabel D.2: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Amsterdam, Apeldoorn en Arnhem, collegejaren '16-'17 en '24-'25 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2017, ABF Research)

			Amsterdam			Apeldoorn			Arnhem		
			'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25	
				Onder	Boven		Onder	Boven		Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	6.420	7.110	7.580	50	50	60	690	670	710
		Buiten studiestad	23.910	23.990	25.350	480	440	460	5.550	5.190	5.540
	Uitw onend	Binnen studiestad	12.410	11.850	10.520	80	80	80	2.410	2.120	1.870
		Buiten studiestad	7.990	7.000	6.510	190	210	180	1.740	1.550	1.440
	Internationaal	Binnen studiestad	1.640	1.650	1.680	20	20	20	620	530	530
		Buiten studiestad	1.360	2.010	1.990	40	50	40	610	770	760
	Studenten	Totaal	53.720	53.610	53.630	870	850	840	11.600	10.830	10.840
	Doelgroep	Primair	14.050	13.500	12.200	100	100	90	3.030	2.650	2.390
		Secundair	4.450	4.320	4.070	810	770	710	2.180	2.170	2.040
		Totaal	18.500	17.810	16.270	910	870	810	5.200	4.820	4.430
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	4.040	4.580	4.830	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	13.170	15.170	17.420	20	0	0	0	0	0
	Uitw onend	Binnen studiestad	22.360	24.130	21.830	40	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	6.410	4.880	4.660	30	0	0	0	0	0
	Internationaal	Binnen studiestad	3.970	5.720	5.680	10	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	1.840	3.880	3.900	0	0	0	0	0	0
	Studenten	Totaal	51.780	58.350	58.330	100	0	0	0	0	0
	Doelgroep	Primair	26.320	29.850	27.520	50	0	0	0	0	0
		Secundair	3.530	4.240	4.140	240	300	290	830	1.030	990
		Totaal	29.850	34.090	31.650	290	300	290	830	1.030	990
Totaal	Studenten	Totaal	105.510	111.970	111.960	960	850	840	11.600	10.830	10.840
	Doelgroep	Primair	40.380	43.340	39.710	150	110	100	3.030	2.650	2.390
		Secundair	7.980	8.560	8.210	1.050	1.070	1.010	3.010	3.190	3.030
		Totaal	48.350	51.900	47.920	1.200	1.170	1.100	6.030	5.850	5.420
Studiepuntmobile st.	1e semester	1.480	1.980		0	10		170	290		
	2e semester	1.170	1.580		0	10		160	260		
	Totaal	2.630	3.530		10	10		320	530		

Tabel D.3: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Breda, Delft en Den Haag, collegejaren '16-'17 en '24-'25 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2017, ABF Research)

			Breda			Delft			Den Haag		
			'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25	
				Onder	Boven		Onder	Boven		Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	1.330	1.180	1.210	80	100	110	3.380	3.710	3.870
		Buiten studiestad	10.130	9.150	9.790	2.150	1.990	2.090	9.500	9.750	10.390
	Uitw onend	Binnen studiestad	5.000	4.020	3.470	720	670	610	4.990	4.800	4.230
		Buiten studiestad	2.450	2.350	2.210	650	630	580	3.980	3.420	3.220
	Internationaal	Binnen studiestad	760	660	660	80	80	80	2.160	2.010	2.020
		Buiten studiestad	500	580	590	70	90	90	1.140	1.490	1.490
	Studenten	Totaal	20.170	17.920	17.930	3.740	3.540	3.550	25.140	25.190	25.220
	Doelgroep	Primair	5.770	4.680	4.130	790	740	680	7.150	6.810	6.260
		Secundair	910	910	850	890	860	810	2.370	2.360	2.220
		Totaal	6.670	5.580	4.980	1.690	1.600	1.490	9.520	9.180	8.470
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	0	0	0	160	130	140	100	150	170
		Buiten studiestad	50	50	40	5.400	5.640	6.710	740	330	430
	Uitw onend	Binnen studiestad	40	50	40	9.170	10.830	9.820	820	1.580	1.500
		Buiten studiestad	20	20	20	3.180	3.580	3.490	900	670	640
	Internationaal	Binnen studiestad	10	10	20	2.800	3.860	3.960	790	1.190	1.180
		Buiten studiestad	10	30	30	1.400	2.990	2.900	360	790	790
	Studenten	Totaal	140	160	140	22.120	27.040	27.030	3.710	4.710	4.700
	Doelgroep	Primair	50	70	50	11.980	14.690	13.780	1.600	2.770	2.680
		Secundair	590	740	720	860	980	960	3.930	5.340	5.210
		Totaal	650	810	770	12.830	15.670	14.740	5.530	8.110	7.880
Totaal	Studenten	Totaal	20.310	18.080	18.070	25.860	30.580	30.570	28.850	29.890	29.920
	Doelgroep	Primair	5.820	4.750	4.180	12.770	15.430	14.460	8.760	9.580	8.940
		Secundair	1.500	1.640	1.570	1.750	1.840	1.760	6.300	7.710	7.420
		Totaal	7.320	6.390	5.750	14.520	17.270	16.220	15.060	17.290	16.360
Studiepuntmobile st.	1e semester		150	220		440	470		390	570	
	2e semester		140	200		290	310		350	520	
	Totaal		290	400		720	770		730	1.080	

Tabel D.4: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Deventer, Doetinchem en Dronten, collegejaren '16-'17 en '24-'25 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2017, ABF Research)

			Deventer			Doetinchem			Dronten		
			'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25	
				Onder	Boven		Onder	Boven		Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	460	470	490	40	40	30	60	40	30
		Buiten studiestad	4.120	4.050	4.220	240	170	180	840	760	850
	Uitw onend	Binnen studiestad	710	640	570	10	20	10	550	470	400
		Buiten studiestad	1.310	1.270	1.160	40	30	30	160	200	200
	Internationaal	Binnen studiestad	110	110	90	0	0	0	140	130	120
		Buiten studiestad	200	240	240	0	0	0	50	50	60
	Studenten	Totaal	6.910	6.780	6.770	330	260	250	1.780	1.650	1.660
	Doelgroep	Primair	820	750	660	10	20	10	680	600	520
		Secundair	530	500	460	240	230	220	130	120	110
		Totaal	1.350	1.240	1.120	260	240	230	810	720	630
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Uitw onend	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Studenten	Totaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Doelgroep	Primair	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Secundair	240	290	280	50	70	70	20	30	30
		Totaal	240	290	280	50	70	70	20	30	30
Totaal	Studenten	Totaal	6.910	6.780	6.770	330	260	250	1.780	1.650	1.660
	Doelgroep	Primair	820	750	660	10	20	10	680	600	520
		Secundair	770	780	740	290	300	290	140	150	130
		Totaal	1.590	1.530	1.400	310	320	300	830	750	650
Studiepuntmobile st.	1e semester	40	80		0	0		10	20		
	2e semester	40	70		0	0		10	20		
	Totaal	80	150		0	0		30	40		

Tabel D.5: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Ede, Eindhoven en Emmen, collegejaren '16-'17 en '24-'25 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2017, ABF Research)

			Ede			Eindhoven			Emmen		
			'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25	
				Onder	Boven		Onder	Boven		Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	260	210	220	1.450	1.310	1.380	530	460	470
		Buiten studiestad	1.700	1.480	1.590	11.320	10.650	11.140	600	600	610
	Uitw onend	Binnen studiestad	840	520	450	3.060	2.930	2.560	170	180	170
		Buiten studiestad	650	630	590	2.660	2.660	2.470	180	190	170
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	1.090	1.020	1.050	160	120	120
		Buiten studiestad	0	0	0	450	640	620	100	110	110
	Studenten	Totaal	3.450	2.840	2.840	20.030	19.210	19.220	1.730	1.660	1.650
	Doelgroep	Primair	840	520	450	4.150	3.950	3.620	330	300	290
		Secundair	510	490	460	1.240	1.220	1.150	230	210	210
		Totaal	1.350	1.010	910	5.390	5.170	4.770	550	510	500
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	0	0	0	240	250	280	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	3.880	4.030	4.570	0	0	0
	Uitw onend	Binnen studiestad	0	0	0	4.480	5.170	4.670	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	800	1.010	940	0	0	0
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	1.200	1.960	1.950	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	160	370	380	0	0	0
	Studenten	Totaal	0	0	0	10.760	12.790	12.800	0	0	0
	Doelgroep	Primair	0	0	0	5.690	7.130	6.620	0	0	0
		Secundair	700	1.180	1.160	960	1.280	1.250	90	110	110
		Totaal	700	1.180	1.160	6.650	8.410	7.870	90	110	110
Totaal	Studenten	Totaal	3.450	2.840	2.840	30.780	31.990	32.020	1.730	1.660	1.650
	Doelgroep	Primair	840	520	450	9.830	11.080	10.230	330	300	290
		Secundair	1.210	1.670	1.620	2.200	2.500	2.400	310	320	320
		Totaal	2.050	2.190	2.070	12.030	13.580	12.630	640	620	610
Studiepuntmobile st.	1e semester		0	10		340	460		10	20	
	2e semester		0	10		260	360		10	10	
	Totaal		10	10		600	810		30	30	

Tabel D.6: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Enschede, Gouda en Groningen, collegejaren '16-'17 en '24-'25 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2017, ABF Research)

			Enschede			Gouda			Groningen		
			'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25	
				Onder	Boven		Onder	Boven		Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	1.510	1.370	1.440	20	0	10	950	760	880
		Buiten studiestad	7.600	7.420	7.770	690	480	490	9.100	8.550	9.680
	Uitw onend	Binnen studiestad	2.820	2.550	2.250	110	40	40	11.510	9.970	8.790
		Buiten studiestad	1.890	1.810	1.680	100	80	70	2.440	2.350	2.270
	Internationaal	Binnen studiestad	770	680	700	0	0	0	1.330	1.190	1.180
		Buiten studiestad	990	1.210	1.180	0	0	0	570	730	730
	Studenten	Totaal	15.570	15.040	15.030	910	610	600	25.910	23.560	23.530
	Doelgroep	Primair	3.590	3.230	2.960	110	40	40	12.840	11.160	9.970
		Secundair	470	430	410	470	450	420	1.980	1.930	1.810
		Totaal	4.060	3.670	3.360	580	490	460	14.820	13.090	11.780
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	240	260	280	0	0	0	500	500	580
		Buiten studiestad	1.840	2.250	2.720	0	0	0	4.590	5.480	7.020
	Uitw onend	Binnen studiestad	4.430	4.470	4.000	0	0	0	16.090	15.590	14.060
		Buiten studiestad	800	830	790	0	0	0	2.060	2.120	2.050
	Internationaal	Binnen studiestad	1.460	2.140	2.150	0	0	0	3.960	5.710	5.590
		Buiten studiestad	550	1.160	1.160	0	0	0	970	1.750	1.870
	Studenten	Totaal	9.320	11.100	11.100	0	0	0	28.150	31.150	31.160
	Doelgroep	Primair	5.890	6.600	6.160	0	0	0	20.040	21.300	19.650
		Secundair	200	270	260	260	340	330	240	330	320
		Totaal	6.090	6.870	6.420	260	340	330	20.290	21.630	19.970
Totaal	Studenten	Totaal	24.890	26.140	26.140	910	610	600	54.060	54.710	54.700
	Doelgroep	Primair	9.480	9.840	9.110	110	40	40	32.880	32.460	29.620
		Secundair	670	700	670	740	790	750	2.230	2.260	2.130
		Totaal	10.150	10.540	9.780	850	830	790	35.110	34.710	31.750
Studiepuntmobile st.	1e semester	290	510		10	10		1.380	1.660		
	2e semester	240	430		10	10		750	1.250		
	Totaal	520	920		10	20		2.120	2.890		

Tabel D.7: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Haarlem, Heerlen en Helmond, collegejaren '16-'17 en '24-'25 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2017, ABF Research)

			Haarlem			Heerlen			Helmond		
			'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25	
				Onder	Boven		Onder	Boven		Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	280	330	350	330	260	270	80	70	70
		Buiten studiestad	2.730	2.760	2.870	3.060	2.470	2.550	830	580	600
	Uitw onend	Binnen studiestad	540	440	380	380	300	270	10	70	60
		Buiten studiestad	880	690	640	840	670	620	160	150	140
	Internationaal	Binnen studiestad	30	20	20	90	80	80	0	0	0
		Buiten studiestad	60	50	50	480	600	610	0	0	0
	Studenten	Totaal	4.510	4.300	4.300	5.160	4.380	4.390	1.080	870	870
	Doelgroep	Primair	560	460	400	460	380	350	10	70	60
		Secundair	1.290	1.220	1.140	410	350	330	290	340	320
		Totaal	1.860	1.680	1.540	870	730	670	300	410	380
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Uitw onend	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Studenten	Totaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Doelgroep	Primair	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Secundair	920	1.010	980	290	470	480	100	140	140
		Totaal	920	1.010	980	290	470	480	100	140	140
Totaal	Studenten	Totaal	4.510	4.300	4.300	5.160	4.380	4.390	1.080	870	870
	Doelgroep	Primair	560	460	400	460	380	350	10	70	60
		Secundair	2.210	2.230	2.120	700	820	800	390	480	470
		Totaal	2.770	2.690	2.520	1.160	1.200	1.150	400	550	520
Studiepuntmobile st.	1e semester	20	20		30	50		10	10		
	2e semester	50	40		30	40		10	10		
	Totaal	70	60		60	90		10	10		

Tabel D.8: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Leeuwarden, Leiden en Maastricht, collegejaren '16-'17 en '24-'25 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2017, ABF Research)

			Leeuwarden			Leiden			Maastricht		
			'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25	
				Onder	Boven	Onder	Boven	Onder	Boven	Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	940	840	900	550	460	510	170	150	170
		Buiten studiestad	7.810	8.120	8.890	5.750	5.450	5.710	1.220	1.180	1.380
	Uitw onend	Binnen studiestad	4.930	4.690	4.060	1.500	1.380	1.230	2.140	1.420	1.240
		Buiten studiestad	4.210	4.010	3.780	1.980	2.140	1.970	410	350	340
	Internationaal	Binnen studiestad	1.090	1.020	1.020	20	10	20	490	510	480
		Buiten studiestad	840	1.090	1.110	20	30	30	240	380	390
	Studenten	Totaal	19.820	19.770	19.760	9.820	9.480	9.460	4.670	4.000	4.000
	Doelgroep	Primair	6.020	5.720	5.080	1.510	1.400	1.240	2.630	1.930	1.710
		Secundair	340	300	290	1.390	1.240	1.160	910	780	740
		Totaal	6.360	6.020	5.380	2.900	2.640	2.410	3.540	2.710	2.450
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	10	10	10	520	450	440	230	220	230
		Buiten studiestad	20	30	40	7.040	8.120	9.220	2.180	2.390	2.790
	Uitw onend	Binnen studiestad	10	20	20	8.410	9.130	8.180	4.310	3.630	3.230
		Buiten studiestad	0	10	20	4.390	4.760	4.610	760	850	830
	Internationaal	Binnen studiestad	30	30	20	970	1.400	1.470	6.070	7.310	7.100
		Buiten studiestad	10	10	10	1.000	2.200	2.120	2.160	4.020	4.220
	Studenten	Totaal	70	120	120	22.320	26.040	26.040	15.710	18.410	18.410
	Doelgroep	Primair	30	50	50	9.390	10.520	9.650	10.380	10.930	10.330
		Secundair	280	340	340	1.930	1.900	1.850	160	210	220
		Totaal	320	400	390	11.310	12.430	11.500	10.540	11.150	10.550
Totaal	Studenten	Totaal	19.880	19.890	19.890	32.140	35.510	35.490	20.390	22.410	22.410
	Doelgroep	Primair	6.050	5.770	5.130	10.900	11.920	10.890	13.010	12.860	12.050
		Secundair	620	650	630	3.310	3.140	3.010	1.070	990	950
		Totaal	6.670	6.420	5.760	14.210	15.060	13.900	14.080	13.860	13.000
Studiepuntmobile st.	1e semester	160	190		310	460		830	1.200		
	2e semester	140	180		210	310		550	800		
	Totaal	300	360		510	760		1.380	1.990		

Tabel D.9: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Nijmegen, Rotterdam en 's-Hertogenbosch, collegejaren '16-'17 en '24-'25 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2017, ABF Research)

			Nijmegen			Rotterdam			's-Hertogenbosch		
			'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25	
				Onder	Boven		Onder	Boven		Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	930	770	860	5.240	5.350	5.650	930	760	780
		Buiten studiestad	10.650	9.720	10.410	19.660	18.930	19.900	10.200	9.010	9.310
	Uitw onend	Binnen studiestad	5.460	4.880	4.310	7.730	7.900	7.000	1.410	1.040	900
		Buiten studiestad	3.130	3.260	3.070	5.370	5.080	4.740	2.470	2.360	2.160
	Internationaal	Binnen studiestad	250	190	200	870	850	860	50	40	40
		Buiten studiestad	440	520	510	480	690	680	50	50	40
	Studenten	Totaal	20.850	19.350	19.360	39.360	38.800	38.820	15.110	13.260	13.220
	Doelgroep	Primair	5.710	5.070	4.510	8.600	8.750	7.860	1.460	1.080	940
		Secundair	1.210	1.100	1.030	2.260	2.080	1.970	740	740	700
		Totaal	6.920	6.170	5.540	10.860	10.830	9.820	2.200	1.830	1.640
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	460	430	460	1.260	1.470	1.560	0	0	0
		Buiten studiestad	5.400	5.770	6.760	7.110	7.740	8.630	0	0	0
	Uitw onend	Binnen studiestad	9.470	9.550	8.610	8.000	8.350	7.490	0	0	0
		Buiten studiestad	1.850	1.880	1.810	2.440	2.670	2.540	10	0	0
	Internationaal	Binnen studiestad	1.250	1.800	1.780	2.910	4.010	3.890	0	0	0
		Buiten studiestad	710	1.550	1.580	1.640	3.240	3.380	0	0	0
	Studenten	Totaal	19.140	20.990	20.990	23.350	27.480	27.490	10	0	0
	Doelgroep	Primair	10.720	11.350	10.390	10.910	12.360	11.380	0	0	0
		Secundair	530	580	570	2.870	3.390	3.290	500	610	590
		Totaal	11.250	11.930	10.960	13.780	15.750	14.670	500	610	590
Totaal	Studenten	Totaal	39.990	40.340	40.340	62.710	66.280	66.310	15.130	13.260	13.220
	Doelgroep	Primair	16.430	16.420	14.890	19.510	21.110	19.240	1.460	1.080	940
		Secundair	1.740	1.680	1.600	5.130	5.460	5.260	1.240	1.350	1.290
		Totaal	18.170	18.100	16.490	24.640	26.580	24.500	2.700	2.430	2.230
Studiepuntmobile st.	1e semester	640	880		800	1.090		60	100		
	2e semester	440	600		610	840		60	90		
	Totaal	1.080	1.480		1.390	1.890		120	190		

Tabel D.10: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Sittard-Geleen, Tilburg en Utrecht, collegejaren '16-'17 en '24-'25 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2017, ABF Research)

			Sittard-Geleen			Tilburg			Utrecht		
			'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25	
				Onder	Boven	Onder	Boven	Onder	Boven	Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	470	340	350	1.020	840	900	1.620	1.690	1.830
		Buiten studiestad	2.840	2.330	2.420	5.990	5.680	6.130	15.200	15.020	16.060
	Uitw onend	Binnen studiestad	300	270	250	3.770	3.080	2.670	7.450	6.870	6.060
		Buiten studiestad	1.090	740	690	1.930	1.820	1.720	6.320	5.550	5.170
	Internationaal	Binnen studiestad	0	10	10	130	110	120	410	410	430
		Buiten studiestad	20	30	30	130	170	160	430	610	580
	Studenten	Totaal	4.720	3.720	3.730	12.970	11.700	11.690	31.430	30.140	30.130
	Doelgroep	Primair	300	280	250	3.900	3.190	2.790	7.850	7.280	6.490
		Secundair	340	390	380	2.170	2.120	1.980	2.580	2.520	2.360
		Totaal	640	670	640	6.070	5.310	4.770	10.430	9.800	8.840
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	0	0	0	360	400	420	640	690	740
		Buiten studiestad	0	0	0	4.600	5.150	5.660	8.830	9.640	11.190
	Uitw onend	Binnen studiestad	0	0	0	4.350	4.140	3.690	14.110	14.510	13.120
		Buiten studiestad	0	0	0	1.820	1.730	1.670	4.420	4.620	4.410
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	1.090	1.540	1.560	1.280	1.680	1.690
		Buiten studiestad	10	0	0	600	1.060	1.040	780	1.560	1.540
	Studenten	Totaal	10	0	0	12.820	14.010	14.040	30.060	32.690	32.700
	Doelgroep	Primair	0	0	0	5.440	5.680	5.260	15.400	16.190	14.810
		Secundair	310	530	540	520	620	600	3.370	3.390	3.280
		Totaal	310	530	540	5.960	6.300	5.860	18.770	19.570	18.090
Totaal	Studenten	Totaal	4.730	3.720	3.730	25.790	25.710	25.730	61.490	62.830	62.830
	Doelgroep	Primair	300	280	250	9.340	8.870	8.050	23.250	23.470	21.300
		Secundair	650	930	920	2.690	2.740	2.580	5.950	5.910	5.640
		Totaal	950	1.200	1.170	12.030	11.610	10.630	29.200	29.380	26.930
Studiepuntmobile st.	1e semester	20	30		560	750		830	1.040		
	2e semester	20	30		240	450		620	760		
	Totaal	40	70		790	1.190		1.440	1.780		

Tabel D.11: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Venlo, Vlissingen en Wageningen, collegejaren '16-'17 en '24-'25 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2017, ABF Research)

			Venlo			Vlissingen			Wageningen		
			'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25	
				Onder	Boven		Onder	Boven		Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	250	230	230	390	320	340	0	10	10
		Buiten studiestad	950	770	810	2.700	2.360	2.460	190	310	330
	Uitw onend	Binnen studiestad	130	170	140	540	420	370	50	130	100
		Buiten studiestad	120	130	140	600	590	550	160	110	110
	Internationaal	Binnen studiestad	1.030	860	850	240	190	200	0	0	0
		Buiten studiestad	1.720	1.950	1.950	160	200	190	0	0	0
	Studenten	Totaal	4.200	4.110	4.120	4.620	4.090	4.100	400	550	550
	Doelgroep	Primair	1.160	1.030	990	780	610	570	50	130	100
		Secundair	320	330	310	40	50	40	270	290	270
		Totaal	1.470	1.360	1.300	820	660	610	320	410	370
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	0	0	10	0	0	0	50	40	50
		Buiten studiestad	40	30	30	0	0	0	1.950	1.840	2.420
	Uitw onend	Binnen studiestad	20	50	50	0	0	0	5.100	6.260	5.740
		Buiten studiestad	30	30	40	0	0	0	1.210	1.880	1.820
	Internationaal	Binnen studiestad	20	20	30	0	0	0	1.910	3.110	3.090
		Buiten studiestad	40	60	60	0	0	0	380	870	880
	Studenten	Totaal	150	200	210	0	0	0	10.590	14.000	14.000
	Doelgroep	Primair	40	70	80	0	0	0	7.010	9.370	8.830
		Secundair	140	220	220	20	40	40	110	140	140
		Totaal	180	290	300	20	40	40	7.120	9.510	8.970
Totaal	Studenten	Totaal	4.340	4.310	4.330	4.620	4.090	4.100	10.990	14.550	14.560
	Doelgroep	Primair	1.200	1.100	1.060	780	610	570	7.060	9.490	8.930
		Secundair	460	550	530	60	80	80	380	430	410
		Totaal	1.660	1.650	1.600	840	690	650	7.440	9.920	9.350
Studiepuntmobile st.	1e semester	120	230		40	50		330	490		
	2e semester	110	200		30	40		220	320		
	Totaal	220	420		70	90		540	800		

Tabel D.12: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep voor de onder- en bovengrens van de bandbreedte van Zwolle, overige steden en Nederland als totaal, collegejaren '16-'17 en '24-'25 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2017, ABF Research)

			Zwolle			Overig			Totaal		
			'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25		'16-'17	'24-'25	
				Onder	Boven		Onder	Boven		Onder	Boven
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	900	820	850	230	10	10	33.590	32.830	34.670
		Buiten studiestad	11.860	11.030	11.500	760	870	950	194.930	185.400	196.730
	Uitw onend	Binnen studiestad	2.550	2.100	1.830	550	430	380	85.770	77.830	68.460
		Buiten studiestad	3.280	3.060	2.820	350	290	270	61.240	56.930	53.130
	Internationaal	Binnen studiestad	60	60	60	70	50	50	13.710	12.630	12.700
		Buiten studiestad	80	110	120	50	60	60	11.280	14.510	14.430
	Studenten	Totaal	18.730	17.180	17.170	2.010	1.700	1.710	400.520	380.120	380.120
	Doelgroep	Primair	2.600	2.150	1.890	620	480	430	99.480	90.460	81.160
		Secundair	600	580	550	37.560	1.490	1.390	72.510	35.100	33.020
		Totaal	3.200	2.730	2.430	38.180	1.960	1.820	172.000	125.560	114.180
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	8.800	9.590	10.210
		Buiten studiestad	0	0	0	20	40	60	66.880	73.680	85.720
	Uitw onend	Binnen studiestad	0	0	0	430	300	280	111.640	117.770	106.330
		Buiten studiestad	0	0	0	20	40	40	31.140	31.580	30.370
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	180	200	200	29.900	41.670	41.360
		Buiten studiestad	0	0	0	10	20	20	12.630	25.560	25.860
	Studenten	Totaal	0	0	0	660	610	590	260.980	299.840	299.840
	Doelgroep	Primair	0	0	0	610	500	470	141.540	159.440	147.690
		Secundair	350	430	420	17.550	830	810	43.770	32.710	31.930
		Totaal	350	430	420	18.150	1.330	1.280	185.300	192.150	179.620
Totaal	Studenten	Totaal	18.730	17.180	17.170	2.680	2.310	2.300	661.500	679.960	679.960
	Doelgroep	Primair	2.600	2.150	1.890	1.230	980	900	241.020	249.900	228.850
		Secundair	950	1.010	960	55.100	2.320	2.210	116.280	67.810	64.940
		Totaal	3.560	3.160	2.850	56.330	3.300	3.110	357.300	317.710	293.790
Studiepuntmobile st.	1e semester	150	220		10	10		9.710	13.180		
	2e semester	130	180		10	10		6.940	9.990		
	Totaal	280	400		10	10		16.510	22.960		

LANDELIJKE MONITOR STUDENTENHUISVESTING

Nederland :: Studentensteden

Alkmaar
Almere
Amersfoort
Amsterdam
Apeldoorn
Arnhem
Breda
Delft
Den Haag
Deventer
Doetinchem
Dronten
Ede
Eindhoven
Emmen
Enschede
Gouda
Groningen
Haarlem
Heerlen
Helmond
's-Hertogenbosch
Hilversum
Leeuwarden
Leiden
Maastricht
Nijmegen
Rotterdam
Sittard-Geleen
Tilburg
Utrecht
Venlo
Vlissingen
Wageningen
Zwolle

